

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Sociální pracovník

Kód oboru: 7502R022

Název bakalářské práce:

DÁVKY HMOTNÉ NOUZE JAKO PROSTŘEDEK, KTERÝ ZABRAŇUJE SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ OBČANŮ V ČESKÉ REPUBLICE

DESTITUTION BENEFITS AS AN INSTRUMENT KEEP OF SOCIAL EXCLUSION OF RESIDENS IN CZECH REPUBLIC

Autor:

Podpis autora: _____

Karel Diviš

Matuškova 26/7

408 01 Rumburk

Vedoucí práce: *Mgr. Lenka Nádvorníková*

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
108	3	13	5	42	17 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Rumburku dne: 31.12. 2007 datum odevzdání

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:
Adresa:

Karel Diviš
Matušova 26/7, 408 01 Rumburk

Studijní program:
Studijní obor:
Kód oboru:

Sociální práce
Sociální pracovník
7502R022

Název práce:

DÁVKY HMOTNÉ NOUZE JAKO
PROSTŘEDEK,
KTERÝ ZABRAŇUJE SOCIÁLNÍMU
VYLOUČENÍ
OBČANŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Název práce v angličtině:

DESTITUTION BENEFITS AS AN
INSTRUMENT KEEP OF SOCIAL
EXCLUSION OF RESIDENTS IN CZECH
REPUBLIC

Vedoucí práce:

Mgr. Lenka Nádvorníková

Termín odevzdání práce:

30. 04. 2008

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
.....
děkan FP TUL

vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Karel Diviš

Datum: 16. 02. 2007

Podpis studenta:

.....

Cíl práce:

Charakterizovat současný stav a definovat problematická místa jednoho z nových nástrojů sociálního zabezpečení občanů v ČR.

Základní literatura:

BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby k 1.3.2007*. 1. vyd. Ostrava: ANAG, 2007. 408 s. ISBN 978-80-7263-378-4

BUCHTOVÁ, B. a kol. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2002. ISBN 80-247-9006-8

ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. 2. vyd. Praha: Slon, 1999. 128 s. ISBN 80-85850-69-9

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 448 s. ISBN 80-7178-214-9

MATOUŠEK, O. kolektiv. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 312 s. ISBN 80-7178-473-7

MATOUŠEK, O. kolektiv. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-2

Komentáře a metodiky k posuzování hmotné nouze. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2007

Vývoj nezaměstnanosti ve Šluknovském výběžku v roce 2006 a 2007, interní materiály Úřadu práce v Děčíně

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL .

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne 7.4.2008

Podpis:

Poděkování:

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Lence Nádvorníkové za cenné rady, věnovaný čas a podporu. Díky patří mému zaměstnavateli, všem kolegyním odboru sociálních věcí a zdravotnictví za jejich podporu, trpělivost a také pracovníkům Krajského úřadu Ústí nad Labem, jmenovitě paní Haně Poljakové za její ochotný a vstřícný přístup.

Zvláštní poděkování patří mé rodině, která mi díky své morální i hmotné podpoře umožnila studovat na vysoké škole a dostat se až k obhajobě této bakalářské práce.

Název bakalářské práce: Dávky hmotné nouze jako prostředek, který zabraňuje sociálnímu vyloučení občanů v České republice

Název bakalářské práce: Destitution benefits as an instrument keep of social exclusion of residents in Czech Republic

Jméno a příjmení autora: Karel Diviš

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2007/2008

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lenka Nádvorníková

Resumé

Cíl bakalářské práce spočívá v charakterizování současného stavu pomoci občanům s nejnižšími příjmy, který jim má pomáhat dostat se ze závislosti na sociální síti. Tento systém se snaží odstraňovat past chudoby, neboli eliminovat vytváření závislosti na sociálních dávkách. Dále pak popisuje problematická místa systému hmotné nouze, která by již neměla vystupovat jako pouhá náhrada příjmu. Sociální pomoc by se měla více odvíjet od aktivity klientů sociálních dávek. Tímto jsem chtěl poukázat na vyšší efektivitu nového systému. Těžištěm práce je analýza dávek sociální potřeby a dávek pomoci v hmotné nouzi a zhodnocení vybraných faktorů efektivnosti.

Summary

The goal of my bachelor thesis consists in characterization of present status of help to citizens with the lowest income which should help them to eliminate their dependence on the social-security-benefit system. The system, in fact, tries to eliminate poverty trap, or in other words to eliminate creation of dependence on social security benefits. Secondly, the thesis describes problematic parts of material shortage, which should not act just as income compensation. The social help should correlate with activity of a client of the social-security-benefit system. Thereby I would like to refer to higher efficiency of the new system. The crux of my

bachelor work is an analysis of social security benefits and social security benefits in material shortage, and analysis of efficiency factors.

Klíčová slova:

sociální zabezpečení, sociální pomoc, dávky sociální pomoci, dávky pomoci v hmotné nouzi, životní minimum, příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc, zákon

Keywords:

social security, social help, social security benefit, social security benefit in material shortage, subsistence minimum, contribution to subsistence, additional charge for habitation, extraordinary immediate help, law

SEZNAM ZKRATEK

ČNR	Česká národní rada
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŽ	Částka živobytí
Čžspo	Částka živobytí společně posuzovaných osob
DoB	Doplatek na bydlení
E	Energie
EM	Existenční minimum
EU	Evropská unie
ESF	Evropské strukturální fondy
HN	Hmotná nouze
MěÚ	Městský úřad
MF	Ministerstvo financí
MOP	Mimořádná okamžitá pomoc
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
N	Nájem
ONB	Odůvodněné náklady na bydlení
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
P	Příjem
P.C.	Osobní počítač (personal computer)
PNB	Přiměřené náklady na bydlení
PnB	Příspěvek na bydlení
POÚ	Pověřený obecní úřad
PSSZ	Pražská správa sociálního zabezpečení
Pživ	Příspěvek na živobytí
S	Služby
SS	Sociální služby

SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů, které se konalo k 1. březnu
roku 2001	
SRN	Spolková republika Německo
SSP	Státní sociální podpora
TOS	Továrny obráběcích strojů
ÚSO	Úplné střední odborné vzdělání s maturitou
ÚSV	Úplné střední vzdělání
VÚPSV	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí
Z	Zvýšení
ZPS	Změna pracovní schopnosti
ZTP/P	Zvlášť těžce postižený s průvodcem
ŽM	Životní minimum
Živ	Živobytí

Obsah :

1 Úvod	12
2 Teoretické zpracování	15
2.1 Organizace sociálního zabezpečení	15
2.1.1 Základní formy sociálního zabezpečení.....	16
2.2 Změny v systému dávek sociální pomoci	21
2.3 Hmotná nouze, životní a existenční minimum	24
2.3.1 Hmotná nouze	24
2.3.2 Životní a existenční minimum	32
2.3.3 Výklad základních pojmů vyplývajících z legislativy	35
2.3.4 Výplata dávek pomoci v hmotné nouzi	39
2.4 Přenesená působnost v oblasti sociální pomoci	40
2.4.1 Přenesená působnost v oblasti dávek hmotné nouze	40
2.4.2 Institucionální zajištění	43
2.5 Související právní normy	44
3 Chudoba, sociální vyloučení a sociální.....	46
začleňování	46
3.1 Chudoba	46
3.2 Sociální vyloučení.....	48
3.3 Sociální začleňování	50
4 Podstata vzniku hmotné nouze.....	52
4.1 Aktivizace příjemců sociálních dávek	54
5 Praktická část	58
5.1 Cíl bakalářské práce.....	58
5.2 Výzkumné předpoklady	58
5.3 Výzkumné metody	59
6 Základní charakteristika Ústeckého kraje	61
6.1 Celková charakteristika Šluknovského výběžku	68
6.1.1 Geografická poloha území	68
6.1.2 Historie regionu	69
6.1.3 Ekonomická základna	69
6.1.4 Sociální služby	70
6.1.5 Vzdělanostní struktura	71

6.1.6	Věková struktura.....	72
6.1.7	Územně správní členění Šluknovského výběžku.....	76
6.2	Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi.....	77
6.2.1	Způsob financování dávek sociální pomoci.....	77
6.2.2	Informace o odboru sociálních věcí a zdravotnictví.....	78
6.2.3	Analýza příjemců dávek sociální pomoci	88
6.2.4	Počty příjemců dávek sociální péče.....	90
6.2.5	Příjmy v domácnostech příjemců dávek sociální péče	93
7	Závěr	96
8	Seznam použitých informačních zdrojů	104
9	Seznam příloh.....	108

1 ÚVOD

„Aby byl člověk šťastný, musí mu ke štěstí stále něco chybět.“

Claude Adrien Helvétius

Myšlenka zpracovat téma bakalářské práce „Dávky hmotné nouze jako prostředek, který zabraňuje sociálnímu vyloučení občanů v ČR“ mě provází celým průběhem dosavadního studia, neboť již přes třináct let pracuji jako sociální pracovník na Městském úřadu Rumburk a z toho pět let ve funkci vedoucího odboru sociálních věcí a zdravotnictví. Podnětem ke zpracování tohoto tématu bylo mé dlouholeté působení na pozici dávkového specialisty na úseku dávek sociální potřeby, které se od ledna 2007 transformovaly na dávky pomoci v hmotné nouzi. Od tohoto data došlo v oblasti sociální pomoci k řadě významných změn. Byl zrušen příspěvek na výživu, příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu byl převeden do příspěvku na péči, zrušeny byly jednorázové dávky rodičům nezaopatřených dětí, příspěvek na zřízení a změnu připojení telefonní účastnické stanice a příspěvek na provoz telefonní účastnické stanice, příspěvek na rekreaci dětí důchodce, příspěvek při uzavření manželství dítěte v pěstounské péči, příspěvek na topnou naftu a řada dalších dávek, které se již prakticky nevyužívaly. Pracuji ve sféře sociální pomoci a za tu dobu jsem poznal řadu klientů a jejich postojů k problematice hmotné a sociální nouze. Naprostá většina našich klientů je ohrožena nezaměstnaností. Schopnost uplatnit se na trhu práce není ovlivněna pouze zdravotním stavem, ale zejména dosaženou kvalifikací, příslušností k etnické skupině, členstvím ve skupině na okraji společnosti, rozpadem rodiny, věkem a všechny tyto faktory určují míru úspěšnosti na otevřeném trhu práce. Vyšší pravděpodobností sociálního vyloučení jsou však především vystaveny osoby s minimálním vzděláním, osoby starší 55 let a také mladá generace do 25 let.

Cílem bakalářské práce je nalézt odpověď na otázku: Jakým způsobem dávky hmotné nouze pomáhají proti sociálnímu vyloučení v České republice? To znamená charakterizovat současný stav a definovat problematická místa jednoho z nových nástrojů sociálního zabezpečení občanů v ČR. Pomoc v hmotné nouzi vychází z principu, že každá osoba, která pracuje se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá.

Po formální stránce je bakalářská práce rozdělena do sedmi kapitol. V první části – „Teoretické zpracování“ je nastíněno vymezení místa pomoci v hmotné nouzi v systému sociálního zabezpečení, který slouží občanům s nejnižšími příjmy, který jim má pomáhat dostat se ze závislosti na sociální síti, který se snaží odstraňovat past chudoby, neboli vytváření závislosti na sociálních dávkách. Dále se věnuje nástrojům pomoci v hmotné nouzi, kterými jsou jednotlivé dávky a příspěvky poskytované občanům v hmotné nouzi. Vysvětluje základní pojmy, popisuje základní charakteristiky hmotné nouze a její vztah k životnímu minimu, konstrukci dávky v hmotné nouzi a aktivizační prvky klientů v hmotné nouzi. Důkladná znalost relevantních norem je nezbytná, protože tvoří rozhodující rámec pro možnost uplatnění sociální pomoci v tíživé životní situaci. V této části jsou také rozebrány jednotlivé formy motivace příjemců. V další části této kapitoly je možné se seznámit se základní legislativou týkající se sociálního vyloučení. Při hledání odpovědi na otázku: *Úloha systému HN v boji proti sociálnímu vyloučení?* Jsme se v závěru teoretické části zaměřili na koncepty chudoby, na vysvětlení pojmů sociální vyloučení, sociální začleňování, podstata vzniku hmotné nouze a aktivizace příjemců sociálních dávek.

V praktické části jsme zformulovali dva předpoklady a zvolili jsme výzkumnou strategii, popisujeme metodu a techniku sběru dat a stanovili jsme si období na realizaci průzkumu. Byla provedena sociálně demografická analýza Ústeckého kraje a Šluknovského výběžku. Z demografických údajů charakterizujících dané území byly vybrány především ukazatele týkající se věkové struktury obyvatelstva, vzdělanostní struktury obyvatelstva, vývoje nezaměstnanosti, informace o čerpání dotací na sociální dávky z pohledu statistiky, faktory efektivnosti a jejich vlivy na systém pomoci v hmotné nouzi. Analyzují se příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi, jejich počty, příjmy a doba závislosti na sociálních dávkách. Praktická část analyzuje přenesenou působnost pověřených úřadů v oblasti dávek hmotné nouze, dopady zákona o pomoci v hmotné nouzi, organizaci, financování výplat těchto dávek a jejich vývoj. V závěrečné části se věnujeme interpretaci získaných poznatků. Vzhledem k multidimenzionální povaze sociálního vyloučení se budeme zabývat pouze oblastmi, které z hlediska systému HN můžeme považovat za nejvýznamnější. Hlavním předpokladem práce je tvrzení, že nový systém dávek pomoci v hmotné nouzi klade větší důraz na sociální práci s osobami, jejichž základní životní

potřeby nejsou zajištěny, více aktivizuje klienty a je efektivnější oproti minulé právní úpravě.

Poslední část popisuje vývoj sociálního zabezpečení po roce 1989 až do současnosti, poukazuje na praktické dopady systému pomoci v hmotné nouzi na odbor sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Rumburk. Předmětem pozornosti je množství administrativy při rozhodování o dávkách sociální pomoci, zneužívání dávek sociální pomoci, informace o současných problémech a podává návrh možného řešení.

Ve své bakalářské práci využívám poznatků z odborné literatury, krajských metodiků, pracovníků MPSV a zkušenějších kolegyň, kteří mají dlouhodobé a praktické zkušenosti v problematice sociální pomoci. Dále jsem při zpracování použil údaje z interních materiálů odboru sociálních věcí a zdravotnictví a internetu. Téma bakalářské práce jsem si zvolil proto, že mě problematika pomoci v hmotné nouzi zajímá, představuje důležitý nástroj ochrany občanů před hmotnou nouzí a dalším důvodem mého výběru sehrála i moje profesní orientace.

2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ

2.1 Organizace sociálního zabezpečení

Právní úpravu organizace a provádění sociálního zabezpečení obsahuje zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 1992. podle tohoto zákona zahrnuje sociální zabezpečení nemocenské pojištění zaměstnanců a osob jim postaveným na stejnou úroveň v tomto pojištění, nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných a důchodové pojištění.

Právo sociálního zabezpečení je veřejnoprávním odvětvím, které je tvořeno souhrnem právních norem upravujících vznik změnu a zánik právních vztahů, které vznikají v důsledku právem uznaných sociálních událostí. Sociální událost je tedy kterákoliv právem uznaná právní skutečnost, která má, nebo může mít nepříznivý dopad na sociální postavení jedince a osob závislých na něm výživou. Vzhledem k množství sociálních událostí, při kterých tyto právní vztahy vznikají mění se a zanikají a při kterých je poskytováno hmotné zabezpečení či jiná pomoc, je právo sociálního zabezpečení velmi bohaté a složité právní odvětví.

Sociální zabezpečení jako součást sociální politiky a jako prostředek k uskutečňování jejich úkolů a cílů můžeme potom obecně chápat jako soubor institucí, zařízení a opatření, které mají za cíl předcházet, zmírňovat a odstraňovat následky sociálních událostí občanů.¹

Příslušnými orgány pro řízení a rozhodování o dávkách plynoucích ze sociálního pojištění jsou okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ), v Praze Pražská správa sociálního zabezpečení (PSSZ), její územní pracoviště a Česká správa sociálního zabezpečení v Praze. Tato řídí a kontroluje činnost OSSZ a PSSZ.

Příslušnými orgány pro dávky státní sociální podpory jsou úřady práce, v hlavním městě Praze úřady městských částí a pro dávky sociální pomoci je kontaktním místem sociální odbor příslušného (dle místa bydliště) obecního nebo městského úřadu.²

¹ PEKOVÁ, J., PILNÝ, J. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. s. 266

² *Informační publikace pro cizince* – Česká republika. Praha: MPSV, 2006. s. 54

Reálná výše různých dávek sociálního zabezpečení je závislá na velikosti a dynamice vytvořených zdrojů v ekonomice, na společensko politických faktorech, na demografickém vývoji, na zdravotním stavu obyvatelstva a dalších mechanismech.³

2.1.1 Základní formy sociálního zabezpečení

Systém sociálního zabezpečení, slouží k přerozdělování peněz získaných z daní a pojistného, je založen na solidaritě mezi občany, kde občané s vyššími příjmy se podílejí na zabezpečení občanů s nižšími příjmy a ekonomicky aktivní občané přispívají k úhradě dávek občanům nacházejícím se ve společensky uznaných sociálních událostech jako např. nemoc, úraz, těhotenství, invalidita, stáří, narození dítěte, smrt rodinného příslušníka atd.. Skládá se ze čtyř pilířů⁴:

1. pilíř - sociálního pojištění
2. pilíř - státní sociální podpory
3. pilíř - sociální pomoci
4. nový pilíř - penzijní připojištění (patří do důchodového systému)

Sociální pojištění řeší situace, na které se občan může předem připravit (pojistit) formou odložení části své dnešní spotřeby. Je výrazem sociální odpovědnosti občanů k sobě a své rodině. Základní právní normou je zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění a předpisy související. Dle uvedeného zákona se vyplácejí jen obligatorní dávky, které jsou odvozeny z příjmů z výdělečné činnosti a jejichž výši mohou vlastním přičiněním ovlivnit i jejich příjemci. Ve státním rozpočtu byl vytvořen zvláštní účet důchodového pojištění. Vyplácejí se z něho: starobní důchody (i předčasně poskytované), invalidní důchody (plné a částečné), pozůstalostní důchody: vdovské a vdovecké důchody a sirotčí důchody. Orgány sociálního zabezpečení jsou MPSV, Česká správa sociálního zabezpečení, OSSZ, Ministerstvo vnitra ČR, Ministerstvo spravedlivosti ČR a Ministerstvo obrany ČR.

Dále do tohoto systému patří nemocenské pojištění, kde základním zákonem je zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění, v platném znění. Systém nemocenského pojištění je po stránce finanční garantován státem.

³ KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: ASPI. 2005. s. 162-166

⁴ TOMES, I. *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenosti*. Praha: Sociopress. 1996

Jde o nárokové peněžité plnění. Z nemocenského pojištění zaměstnanců se poskytují čtyři dávky: nemocenské dávky, podpora při ošetřování člena rodiny, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství (převedení těhotné zaměstnankyně nebo matky do konce 9. měsíce po porodu na jinou práci ze stanovených důvodů a pokles jejího výdělku z důvodu převedení bez jejího zavinění), peněžítá pomoc v mateřství. Z nemocenského pojištění OSVČ se poskytují dvě dávky: nemocenské dávky a peněžítá pomoc v mateřství. Je to soustava dávek, zahrnující pojištění krátkodobých následků některých sociálních událostí peněžitými dávkami, odvozenými z výše výdělku, který v podstatě nahrazují.

Zdravotní pojištění je vytvořeno na principu solidarity a rozsah poskytované péče je vymezen zákonem v návaznosti na lidská práva stanovená ústavním zákonem. Velice důležitou část sociálního pojištění tvoří veřejné zdravotní pojištění. Pojištěnec se účastní pojištění povinně, pojistné se stanovuje na základě výše příjmu. Právo na bezplatnou zdravotní péči řeší zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění. Podle tohoto zákona jsou zdravotně pojištěny osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky, nebo osoby bez trvalého pobytu, které jsou zaměstnanci zaměstnavatele se sídlem na území České republiky. Základní forma péče je financována ze zákonného pojištění prostřednictvím devíti zdravotních pojišťoven. Tento zákon dále říká, že povinnost platit pojistné má pojištěnec, tj. zaměstnanec v pracovním poměru, osoba samostatně výdělečně činná či osoba uvedená v § 5 zákona č. 48/1997Sb., o veřejném zdravotním pojištění, dále platí pojistné zaměstnavatel a za ostatní osoby platí pojistné stát (např. za nezaopatřené děti, poživatele důchodu, příjemci rodičovského příspěvku ...).

Státní sociální podpora je upravena zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění a předpisy související. Je financována ze státního rozpočtu. Má obligatorní charakter, tzn. že osoba s trvalým pobytem na území České republiky a při splnění určitých podmínek má na ni ze zákona nárok. Je zaměřena na předcházení chudoby. Především je směřována na krytí nákladů na výživu a ostatní osobní potřeby dětí a rodin, nebo na jiné společensky uznané sociální situace. Státní sociální podpora zajišťuje výplatu jednak dávek

poskytovaných v závislosti na výši příjmu (např. příspěvek na dítě, sociální příspěvek, příspěvek na bydlení, příspěvek na školní pomůcky) a jednak dávek poskytovaných nezávisle na výši příjmu (např. rodičovský příspěvek, dávky péstounské péče, porodné a pohřebné – od roku 2008 se zužuje okruh příjemců). U testovaných dávek se porovnává příjem rodiny s životním minimem rodiny. Netestuje se majetek rodiny, ale pouze příjmy občanů, a to pouze u výše uvedených dávek.

Systém sociální pomoci není upraven samostatným zákonem, ale řeší ho dílčí zákony. Průlom v dosavadním systému sociální pomoci znamená přijetí jednak zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, který nahrazuje nejen zákon o sociální potřebnosti, ale transformovaly se do něj též některé dávky sociální péče z vyhlášky č. 182/1991 Sb., jednak zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který obsahuje novou dávku – příspěvek na péči, který nahrazuje zvýšení důchodu pro bezmocnost a příspěvek při péči o osobu blízkou. Zdravotně postiženým občanům je ze systému sociální pomoci poskytována podpora a to podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení a vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon ČNR o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.⁵ Systém dávek sociální pomoci reaguje na individuální situace občanů vázané na věk, zdravotní stav či jiné vážné důvody.

Financování probíhá ze státního rozpočtu, z rozpočtu obcí a z rozpočtů nestátních subjektů jako např. nadace, církve a charity. Sociální pomoc řeší individuální stav chudoby, sociální selhání, nedostatečný příjem vzhledem k nepříznivému zdravotnímu stavu, je adresná a její poskytování je podmíněno hmotnou (nedostatečné finanční prostředky na pokrytí základních životních potřeb) a sociální nouzí (nepříznivým zdravotním stavem). Zaměřuje se na občany kteří žijí pod hranicí chudoby, nebo se nacházejí v sociální nouzi a kdy nejsou tyto osoby schopny zabezpečovat svoje životní potřeby vlastním přičiněním ani s pomocí blízkých osob. Její těžiště bude spočívat v sociální práci, motivující občana k překonání obtížné sociální situace a v určení optimální formy a rozsahu

⁵ BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. Ostrava: ANAG. 2007. s. 14

pomoci cestou sociálních služeb, formou sociálně právní ochrany event. dávek sociální pomoci.⁶

Základními nástroji sociální pomoci jsou poradenství, prevence sociálně patologických jevů, sociálně-právní ochrana, dávky sociální pomoci⁷.

Úkolem poradenství je poskytnout pomoc při řešení obtížných sociálních situací občanů. Poradenství se skládá z **prevence**, která se snaží odstranit příčiny či nepříznivé podmínky nebo předcházet jejich vzniku. Dále se poradenství zaměřuje **na nápravu**, kdy se sociální pracovník snaží nabídnout klientům komplexní informace, praktické rady a různé možnosti řešení jejich problému.

Cílem sociální prevence je zabránit vzniku příčin negativních společenských jevů, zamezit šíření sociálně patologických jevů (zejména kriminality, toxikomanie, rasizmu, sociálnímu parazitizmu a násilí) a opětovné sociální začlenění osob, které jsou nositeli sociálně patologického chování. Sociální prevence je zaměřena především na ohrožené sociální skupiny – osoby přicházející z výkonu trestu, skupiny s rizikovým chováním nebo s rizikovým způsobem života, příslušníci národnostních menšin atd.⁸. Sociální prevence se dělí na prevenci primární (zaměřená na celou populaci), sekundární (zaměřená na rizikové skupiny) a terciární (zaměřená proti opakujícím patologickým soc. jevům).

Dávkami se buď doplňuje příjem osob do nezbytné výše, nebo se poskytují na stanovený účel. Tento pilíř zajišťuje ochranu osob, které „propadly“ z ostatních systémů sociální ochrany, jakými jsou např. nemocenské pojištění, podpora v nezaměstnanosti, nízký příjem apod., v rámci systému sociální pomoci existuje totiž možnost individuálního posouzení, kterou ostatní systémy sociální ochrany nedisponují. V oblasti dávek sociální pomoci a sociálních služeb jako orgány sociálního zabezpečení státní správu vykonávají: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, pověřené obecní úřady, úřady práce.

⁶ KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: ASPI. 2005. s. 161

⁷ PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI. 2003. s. 24

⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 1 vyd. Praha: Portál. 1999. s. 398

Sociální služby pomáhají občanům překonat nebo alespoň zmírnit jejich nesoběstačnost. Základním cílem je zabezpečit dostupnou pomoc a podporu osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči. Jde o dlouho očekávanou změnu v oblasti sociálních služeb a vytváří základ pro moderně fungující systém vycházející z objektivních potřeb současné společnosti. Zákonem je zabezpečována pomoc osobám, které v důsledku nepříznivé sociální situace, např. z důvodu vysokého věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci apod. se nemohou obejít bez pomoci jiné fyzické osoby. Potřebná pomoc jim může být poskytována ve vlastních domácnostech s přispěním terénních sociálních služeb, nebo jako služba ambulantní či pobytová v zařízeních sociálních služeb. Jedním ze stěžejních pilířů v novém systému sociálních služeb je zajištění finanční podpory potřebných osob. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, upravuje nový druh peněžní dávky – příspěvek na péči. Sociální služby lze podle cíle a zaměření rozdělit do 3 základních skupin:

- a) sociální poradenství
- b) služby sociální péče
- c) služby sociální intervence

Sociálně právní ochrana dětí realizuje opatření na ochranu dětí, rozhoduje o svěření dítěte do péče budoucích osvojitelů či pěstounů, vykonává vymezené činnosti v procesu zprostředkování osvojení a pěstounské péče, zajišťuje poradenskou činnost, sleduje výkon ústavní a ochranné výchovy dětí, plní stanovené úkoly v trestním a přestupkovém řízení proti mladistvým a v rámci péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost apod. Orgány sociálně právní ochrany dětí jsou: MPSV, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, pověřené obecní úřady a obecní úřady, v omezeném rozsahu pak to mohou být i fyzické a právnické osoby, pokud k takové činnosti mají rozhodnutí o pověření udělené krajským úřadem.⁹

Penzijní připojištění je produktem, který je určen ke spoření na stáří a upravuje ho zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním

⁹ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením. Poskytuje finance nad rámec povinného důchodového zabezpečení, neboť po odchodu do důchodu podstatně klesne lidem pravidelný příjem. Penzijní připojištění v ČR existuje od roku 1994 a je spravováno penzijními fondy. Je dobrovolné a účastníkem může být osoba starší 18 let s trvalým pobytem na území ČR, která uzavře s penzijním fondem písemnou smlouvu o penzijním připojištění. Účastníky penzijního připojištění mohou být také fyzické osoby starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu Evropské unie, pokud jsou účastny důchodového pojištění nebo veřejného zdravotního pojištění v České republice, kteří uzavřou s penzijním fondem smlouvu. Penzijní připojištění je založeno na pravidelných měsíčních, čtvrtletních či ročních úložkách (minimálně 100 Kč měsíčně, maximum není omezeno). K těmto pravidelným úložkám je poskytován státní příspěvek ve výši 50 až 150 Kč. Mezi další výhody penzijního připojištění patří daňové úlevy a možnost získat příspěvek na penzijní připojištění i od zaměstnavatele. Z penzijního připojištění se poskytují tyto dávky:

1. penze (starobní, invalidní, výsluhová a pozůstalostní), kterou se rozumí doživotní pravidelná výplata peněžní částky, a jde-li o pozůstalostní penzi, výplata peněžní částky po dobu stanovenou penzijním plánem,
2. jednorázové vyrovnání,
3. odbytné.

2.2 Změny v systému dávek sociální pomoci

Jedním ze základních cílů sociální politiky je redukce nerovností ve společnosti, prevence a eliminace chudoby. Prostředkem realizace tohoto cíle je efektivní uplatnění redistributivních mechanismů, jako projevu lidských preferencí a společenských potřeb¹⁰. V oblasti sociální péče to znamená přerozdělování od bohatších vrstev populace k chudším. Bývalá právní úprava oblasti sociální pomoci zabývající se poskytováním dávek sociální potřeby a vztahující se k životnímu minimu pocházela z roku 1991. Poskytovaná dávka sociální potřeby dorovnávala příjem jednotlivce (rodiny) do úrovně životního minima,

¹⁰ RÁKOCZIOVÁ, M. *Vliv redistribuce v rámci sociální politiky na vztah mezi marginalizací na trhu práce a chudobou v ČR*. Praha: měsíčník MPSV, 2001, s. 6

kde byla započítána i částka na domácnost, a nebo mohla být poskytnuta i ve vyšší úrovni, pokud byly uznány odůvodněně vyšší náklady na výživu i na domácnost.

Od té doby prošla celá naše společnost zásadními ekonomickými a sociálními změnami. Ukázalo se, že podmínky pro získání dávek sociální pomoci, především vázané na sociální potřebnost, nebyly dostatečně náročné, dostatečně motivující a bylo umožněno jejich poskytování občanům, kteří je nepotřebovali a v ne malém počtu zneužívali. Někteří lidé, pak odmítali pod různými záminkami nabízenou práci, účelovým jednáním se stávali dlouhodobými příjemci sociálních dávek, závislími na ekonomicky aktivní společnosti. Tento způsob poskytování dávek byl značně nemotivující, nemotivoval především mladé absolventy k aktivnímu hledání zaměstnání, k přijetí třeba i hůře placené práce, ale i možnosti získání a vytvoření pracovních návyků a praxe. Důsledkem této situace byl stav, kdy lidé, kteří pracovali a pobírali nižší mzdy, byli na tom ekonomicky a sociálně stejně, jako lidé odmítající práci, závislí na systému sociální péče a přijímání sociálních dávek.

Proto byla MPSV připravena změna celého systému poskytování pomoci osobám v hmotné nouzi tak, aby byl systém více motivující, efektivnější a spravedlivější. V žádném případě nebylo cílem této změny poškozovat příjemce sociálních dávek, ale motivovat lidi k práci, a aktivnímu hledání zaměstnání a k přijímání i méně placené práce tak, aby toto bylo pro nezaměstnané efektivnější než pasivní přijímání pomoci od státu. Jinými slovy řečeno, cílem reforem v sociálním systému bylo snížení zneužívání, odstranění zbytečné byrokracie a potlačování korupce. MPSV chce vázat výplatu sociálních dávek na aktivní chování klienta, to znamená, že buďto si aktivně hledá zaměstnání, aktivně se zúčastňuje rekvalifikací, programu dalšího vzdělávání, nebo programu veřejně prospěšných prací. V takovém případě bude mít nárok na sociální dávky. V případě, že takové kroky bude odmítat, bude pasivně setrvávat na sociálních dávkách, tak mu úřad zajistí převážně věcnou pomoc ve výši existenčního minima, např. formou poukázek na základní potraviny, poukázky na oděvy, některé platby půjdou přímo za daným účelem (stravné pro děti, platby za nájem, služby spojené s bydlením). Vše se má pak řídit heslem: „Kdo nepracuje, chodí do školy.“ Příjemci dávek hmotné nouze mají možnost využívat zejména různé rekvalifikační programy, které jim nabízí úřad práce. První výraznou změnou, platnou od 1.1.2007, je rekonstrukce životního minima, druhou výraznou změnou je

úprava celého systému ochrany před hmotnou nouzí, přijatá prováděcí vyhláška a novelizace stávajících sociálních zákonů.

S nízkou snahou příjemců sociální pomoci získat zaměstnání se ve větší míře potýkají všechny evropské státy. Zavádějí se tak systémy pomoci spojené přímo s vyhledáváním zaměstnání, finanční pomoc např. při proplacení nákladů spojených přímo s vyhledáváním pracovního uplatnění jako např. výdaje na telefon, jízdné, poštovné, pořízení osobní fotografie, dále pak podpora při pořízení pracovního ošacení, proplacení zdravotní prohlídky, zaplacení poplatku za výpis z rejstříku trestů, částečný zápočet příjmu a jiné uznatelné výdaje. V některých evropských zemích je uplatňován princip pobírání dávek sociální péče s povinností pracovat, a to např. prostřednictvím veřejných prací pro obec - město, přijmutí jakékoliv nabídnuté práce, která je klientovi nabídnuta (kromě stanovených výjimek, např. ze zdravotních důvodů).

Pro dosažení celkového řešení je potřeba volit optimální spojení sociální práce, široké nabídky sociálních služeb, v odůvodněných případech poskytnutí věcné nebo finanční dávky. Sociální pomoc se poskytuje adresně a pečlivě se zvažuje situace každého žadatele a jeho rodiny a také se sleduje snaha občana změnit svou nepříznivou životní situaci. Nedostatečná péče problémem neřeší, naproti tomu však nadměra péče může vést k potlačení vlastní motivace.

Je zřejmé, že nejlepší ochranou proti sociálnímu vyloučení je zaměstnávání. Mezi rizikové faktory, které výrazným způsobem zvyšují ohrožení lidí chudobou a sociálním vyloučením, lze zařadit nezaměstnanost (hlavně dlouhodobou), nízkou kvalifikaci, nízkou kvalitu zaměstnání či mzdy, špatný zdravotní stav, rozpad rodiny a další. Z tohoto důvodu se začal postupně zvyšovat důraz na aktivitu klienta (společně posuzovaných osob) vedoucí k získání zaměstnání. Při tom se bere v úvahu zdravotní stav občana, věk, kvalifikace, schopnosti, délka předchozího zaměstnání a možnost ubytování. Za jedno nejdůležitější opatření lze považovat doporučení týkající se řešení dlouhodobé nezaměstnanosti a dlouhodobého pobírání dávek sociální péče podle zákona o hmotné nouzi. Je zřejmé, že se musí rozlišovat případy dlouhodobé nezaměstnanosti trvající z objektivních důvodů na straně klienta (skončení pracovního poměru bez vlastního zavinění, péče o nezaopatřené dítě, pracovní neschopnost, invalidita ...) a z účelových důvodů (ukončení pracovního poměru bez vážných důvodů, nehledání si zaměstnání, práce na černo ...), kdy občanovi

(a společně posuzovaným osobám) daný stav vyhovuje a dotýčný se nesnaží o zvýšení nedostatečného příjmu vlastní (legální) prací a raději pobírá sociální dávky, zabezpečující jeho životní potřeby.

2. 3 Hmotná nouze, životní a existenční minimum

2. 3. 1 Hmotná nouze

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (HN), který nabyl účinnosti od 1. ledna 2007, se významně dotkl mnoha sociálně slabých rodin s nezaopatřenými dětmi. Úprava dávek pomoci v hmotné nouzi nahrazuje dosavadní dávky sociální péče náležející podle zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti rodinám a jednotlivcům s příjmy pod hranici životního minima. Kromě toho však nahrazuje i ostatní dávky sociální péče poskytované v rámci péče o rodinu a děti na základě § 23 (mimořádná jednorázová dávka), § 26 (příspěvek na pořízení základního vybavení dítěte a příspěvek při uzavření manželství), § 27 (peněžitý příspěvek na úhradu za užívání bytu nezaopatřeného osiřelého dítěte), § 28 (příspěvek na rekreaci dětí důchodce) vyhlášky MPSV č. 182/1991 Sb.. Zákon upravuje tři druhy dávek pomoci v hmotné nouzi: příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc. O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí pověřené obecní úřady a v omezené míře i obce s rozšířenou působností. Pro zahájení řízení o přiznání příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení a mimořádné okamžité pomoci je třeba podat žádost na předepsaném tiskopisu, který je k dispozici u příslušných pověřených obecních úřadů¹¹.

Za stav hmotné nouze, která je podmínkou pro nárok na poskytnutí příspěvku na živobytí a v návaznosti též doplatku na bydlení, jsou zákonem označeny tyto dvě situace:

- **První situace**, kdy se osoba nachází v hmotné nouzi je taková, že příjem posuzované osoby a příjem s ní společně posuzovaných po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí a ani tato osoba, ani žádná z osob společně posuzovaných

¹¹ Viz. příloha č. 1- č. 17

si nemohou tento příjem zvýšit a to vzhledem k vysokému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů.

- **Druhou situací**, kdy se osoba nachází v hmotné nouzi, je taková, že příjem sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí (po odečtení přiměřených nákladů na bydlení dosahuje částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení).

Posouzení skutečnosti, zda osoba nebo společně posuzované osoby se nacházejí v hmotné nouzi je složité a sociální pracovníci využívají k tomuto účelu jednotné softwarové vybavení, které umožňuje jednotně postupovat v celé republice jak při posuzování stavu hmotné nouze, tak i při výpočtu jednotlivých dávek pomoci.

Za přiměřené náklady na bydlení se považují skutečné náklady na bydlení, nejvýše však do 30 %, a v hlavním městě Praze do výše 35 % příjmu osoby nebo společně posuzovaných osob.

Kdy občan není v hmotné nouzi řeší § 3 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi:

- není v pracovním nebo v obdobném vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání
- je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 12 měsíců, nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti a odmítne bez vážných důvodů veřejně prospěšné práce či krátkodobé zaměstnání
- prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním
- osoba samostatně výdělečně činná, jejíž příjem (po příslušném odpočtu) nedosahuje částky živobytí, protože se nepřihlásila k nemocenskému pojištění (nově zařazeno)
- rodiče, kteří neplní řádně svoji rodičovskou zodpovědnost v souvislosti s povinnou školní docházkou, pokud jim byla uložena sankce přestupkovou komisí za počet neomluvených hodin v základní škole přesáhl 25 (§ 31 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích) a to po dobu 3 měsíců ode dne nabytí právní moci

- nastoupil výkon trestu odnětí svobody nebo vazbu a skutečnost trvala celý kalendářní měsíc
- je umístěn k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče (domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory nebo v domově se zvláštním určením) nebo obdobném zařízení
- je umístěn ve zdravotnickém zařízení ústavní péče nebo obdobném zařízení a to po celý měsíc (sociální hospitalizace)

Příspěvek na živobytí (Pživ)

Základní dávkou pomoci v hmotné nouzi je příspěvek na živobytí, který je určen k pokrytí nákladů na výživu a ostatní základní potřeby. Nárok na příspěvek na živobytí má osoba, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí, přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejích základních životních podmínek je tak vážně ohroženo¹². Výše příspěvku na živobytí za kalendářní měsíc se vypočítá jako rozdíl mezi částkou živobytí společně posuzovaných osob a jejich příjmem.

Určení částky živobytí (ČŽ) je odvozeno od nové úpravy životního a existenčního minima v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu (účinný rovněž od 1. ledna 2007):

- lze konstatovat, že **u nezaopatřených dětí** se částka živobytí rovná částce jejich životního minima (ŽM), případně zvýšená podle § 29 zákona o HN ze zdravotních důvodů na dietní stravování (Z). Výpočet částky živobytí: $ČŽ = ŽM + Z$ (dieta)
- zatímco u **ostatních společně posuzovaných osob v rodině** je částka živobytí stanovena zásadně ve výši existenčního minima (EM) a teprve podle míry jejich snahy o zvýšení příjmu vlastním přičiněním (Z) dle § 26 až 31 zákona o HN (využití majetku, uplatnění nároků a pohledávek, hledání zaměstnání, dlouhodobé setrvání ve stavu HN) může být tato

¹² BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. Ostrava: ANAG. 2007. s. 60

částka navýšena až na částku životního minima. Dále se může navýšit o částku vyžadující zvýšené náklady na dietní stravování. Výpočet částky živobytí: $\check{Z} = EM + Z$

- částka živobytí **osoby, u které se nezkoumá snaha zvýšit si příjem vlastní prací** a která není nezaopatřeným dítětem (osoby starší 65 let, poživatelé starobního důchodu, příjemci plného invalidního důchodu ...) činí částku existenčního minima (EM) zvýšenou o polovinu částky rozdílu mezi životním minimem osoby (ŽM) a existenčním minimem, popřípadě zvýšenou o 30 % rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem z důvodu hodnocení možnosti využití majetku, dále zvýšenou o 20 % rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem z důvodu možnosti uplatnění nároků a pohledávek, další částky odůvodňující zvýšené životní náklady (např. hledání zaměstnání a dieta). Výpočet částky živobytí: $\check{Z} = EM + \frac{1}{2} (\check{Z}M - EM) + Z$

Částka na živobytí společně posuzovaných osob (ČŽspo) činí součet částek na živobytí osob, které jsou osobami společně posuzovanými. To znamená $\check{Z} = \check{Z}spo + Z$. Pro účely výpočtu příspěvku na živobytí se nepřihlíží k těm společně posuzovaným osobám, které ze zákona nejsou považovány za osoby v hmotné nouzi. Z hlediska rodin s dětmi je důležité, že vedle nezaměstnaných osob, které nejsou vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce, dlouhodobě nezaměstnaných, kteří odmítnou vykonávat veřejně prospěšné práce nebo krátkodobé zaměstnání zprostředkované úřadem práce, anebo osob neprojevující dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, je z okruhu osob v hmotné nouzi vyloučena také osoba, které byla uložena sankce za neplnění povinností zákonného zástupce dítěte spojených s řádným plněním povinné školní docházky podle § 31 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Tato osoba se nebude pokládat za osobu v hmotné nouzi po dobu 3 měsíců ode dne právní moci rozhodnutí o přestupku s tím, že po tuto dobu bude sice posuzována společně s ostatními členy rodiny při zjišťování vzniku nároku na příspěvek na živobytí, ale nebude k ní přihlíženo při stanovení výše dávky. Tím došlo ke změně původní úpravy a praxe, neboť v minulém roce se za sociálně potřebného ve smyslu zákona č. 482/1991 Sb. nepovažoval rodič dítěte v případě, že neomluvená absence dítěte

ve škole přesáhla 10 hodin v období školního pololetí, a to v měsíci, ve kterém počet neomluvených hodin přesáhl uvedenou hranici.

Nyní zákon jednoznačně vyžaduje, aby rodič byl z důvodu neomluvené absence dítěte pravomocně uznán vinným ze spáchání přestupku, přičemž v souladu s Metodickým pokynem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 10194/2002-14 ze dne 11.3.2002 je povinností ředitele školy oznámit příslušnému obecnímu úřadu podezření ze spáchání přestupku až poté, kdy neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanovuje výši příspěvku na živobytí pro jednotlivou osobu a pro společně posuzované osoby. Jde o rozdíl mezi částkou živobytí osoby a jejím příjmem v případě jednotlivé osoby a rozdíl mezi částkou živobytí společně posuzovaných osob a příjmem společně posuzovaných osob. Ke stanovení konkrétní výše příspěvku na živobytí je nutno nejprve stanovit výši částky živobytí osoby (ČŽ), výši přiměřených nákladů na bydlení (PNB). Dále je nutné znát výši příjmu (P). Výše příspěvku na živobytí se vypočte dle vzorce:

$$P_{\text{živ}} = \text{ČŽ} - (P - \text{PNB})$$

Aktivizační plán je novým prvkem v systému sociální pomoci. Vypracovává jej příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi (viz. výše) ve spolupráci s osobou, pro kterou je sestavován, na základě zjištěných skutečností. Vždy musí být tento plán zpracováván u osob, kterým je poskytován déle než 6 měsíců příspěvek na živobytí. Je tu však možnost, aby příslušný orgán tento aktivizační plán vypracoval již před uplynutím 6 měsíční lhůty. Obsahem aktivizačního plánu směřujícího ke zvýšení možností osoby řešit stav hmotné nouze (např. úsilím o získání zaměstnání a vyvolání potřebného tlaku na pracovní aktivitu příjemce soc. dávky) je zejména stanovení postupu a časového harmonogramu plnění jednotlivých opatření, cílů, jichž má být při řešení hmotné nouze osoby dosaženo. Příslušné orgány vypracovávají programy **individuálního motivačního postupu** u osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením. Ty se sestavují na základě zjištěných skutečností v úzké spolupráci s osobou v hmotné nouzi. Samotné sestavení může působit jako podmínka pro poskytnutí mimořádné okamžité pomoci. Prvotním cílem individuálního motivačního plánu je zabránění sociálnímu vyloučení a stanovení konkrétních dílčích cílů. Aktivizační plán je individuálním plánem a nelze ho sestavovat pro celý okruh společně

posuzovaných osob. U každé z osob se situace a úkoly liší¹³. Existuje skupina osob, kde se aktivizační plán nezpracovává a u kterých se nezkoumá možnost zvýšení příjmu vlastní prací např. u osob starších 65 let, poživatelé starobního a invalidního důchodu atd..

Doplatek na bydlení (DoB)

K zabezpečení nákladů na bydlení slouží druhá z dávek pomoci v hmotné nouzi, kterou je doplatek na bydlení. Nárok na doplatek na bydlení vznikne těm osobám, kterým by po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení zůstal příjem pod úrovní částky živobytí. Základní podmínkou pro přiznání doplatku na bydlení je vedle nároku na příspěvek na živobytí také získání nároku na příspěvek na bydlení podle § 24 a násl. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Nárok na doplatek na bydlení tudíž vznikne pouze vlastníkově nebo nájemci bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu. Společně posuzovanými osobami jsou pro účely doplatku na bydlení všechny osoby hlášené v témže bytě k trvalému pobytu, s výjimkou nezaopatřených dětí svěřených do plného přímého zaopatření zařízení pro péči o děti. Zákon o pomoci v hmotné nouzi však uvedené podmínky zmírňuje tím, že v případech zvláštního zřetele hodných umožňuje pověřenému obecnímu úřadu považovat za nájemce bytu i osobu dlouhodobě užívající jinou než nájemní formu bydlení.

Tím se otvírá cesta k tomu, aby doplatek na bydlení byl přiznán také rodinám s dětmi nesplňujícím podmínky nároku na příspěvek na bydlení, tj. rodinám bydlícím např. v podnájmu, v azylových zařízeních, na ubytovnách apod. Na poskytnutí doplatku na bydlení má nárok i nezletilé nezaopatřené dítě nacházející se v náhradní rodinné péči nebo v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti, na které přejde vlastnictví či nájem bytu a dítě nebude schopno z vlastních prostředků nebo majetku hradit odůvodněné náklady na bydlení. Doplatek na bydlení v tomto směru nahrazuje původní peněžitý příspěvek na úhradu za užívání bytu podle § 27 vyhlášky č. 182/1991 Sb., který náležel nezaopatřenému osiřelému dítěti žijícímu v náhradní péči a který měl povahu nenárokové (fakultativní) dávky.

¹³ *Zákon o pomoci v hmotné nouzi v otázkách a odpovědích (1)*. Praha: MPSV.2007

V odůvodněných případech, zejména u osob dlouhodobě nemocných nebo osob zdravotně postižených, lze navýšit částky na nezbytné spotřeby energií až o 10 %. Obdobné navýšení až o 10 % lze učinit u těchto osob i u cílového nájemného. Jde o případy, kdy nájemné, které osoba platí je smluvním nájemným, které převyšuje hodnotu cílového nájemného. Za osobu dlouhodobě nemocnou bude považována osoba, jejíž nemoc bude delší než 90 kalendářních dnů. Za osoby těžce zdravotně postižené budou považovány osoby, jimž byly přiznány mimořádné výhody III. stupně (průkaz ZTP/P).

Výše doplatku na bydlení je určena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávku energií) zůstala osobě či společně posuzovaným osobám částka na živobytí.

Výši dávky doplatku na bydlení je možné vypočítat tak, že se od částky odůvodněných nákladů na bydlení připadajících na kalendářní měsíc (snížené o příspěvek na bydlení náležející za předchozí kalendářní měsíc) odečte částka, o kterou příjem osoby/společně posuzovaných osob (včetně vyplaceného příspěvku na živobytí) převyšuje částku živobytí osoby/společně posuzovaných osob.

Odůvodněné náklady na bydlení (ONB)

Do odůvodněných nákladů na bydlení se započítává:

- **Nájemné (N)** až do výše cílového nájemného. Výše cílového nájemného se stanoví v období do 31.12. 2010 jako součin podlahové plochy bytu a cílové hodnoty měsíčního nájemného platné pro daný kalendářní rok, stanovené podle zákona č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného z bytu. Ministerstvo pro místní rozvoj vyhláší a zveřejňuje formou sdělení ve Sbírce zákonů vždy s účinností od července kalendářního roku cílové hodnoty měsíčního nájemného za 1 m² podlahové plochy bytu, a to v členění podle velikosti skupin obcí za jednotlivé kraje (pro rok 2008 je platné Sdělení č. 151/2007 Sb. ze dne 25. června 2007 – Ministerstva pro místní rozvoj).
- **Pravidelné úhrady za služby (S)** bezprostředně spojené s užíváním bytu. Pravidelnými úhradami za služby rozumí zákon úhradu za ústřední (dálkové) vytápění, za dodávku teplé vody, za úklid společných prostor,

za užívání výtahu, za dodávku vody, za odvádění odpadních vod, za osvětlení společných prostor, za odvoz odpadu a další prokazatelné a nezbytné služby související s bydlením.

- **Úhrada prokazatelné nezbytné spotřeby energií (E)**, tj. úhrada za dodávky a spotřeby elektrické energie, plynu, případně dalších druhů paliv, a to ve výši, která je v místě obvyklá. Výpočet odůvodněných nákladů na bydlení: $ONB = N + S + E$
- Normativní náklady na bydlení jsou průměrné náklady na bydlení, zahrnují náklady na nájem (resp. příspěvek do fondu oprav nebo náklady na údržbu a opravy), služby a energie, propočítané na počet osob v domácnosti a velikost obce a jsou uvedeny v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Dělí se na normativní náklady na bydlení v bytech na základě nájemní smlouvy a na byty v družstevních bytech a bytech vlastníků.
- Ke stanovení konkrétní výše doplatku na bydlení je nutno nejprve stanovit výši částky živobytí osoby (Živ), výši příspěvku na živobytí (Pživ) a výši odůvodněných nákladů na bydlení (ONB). Dále je nutné znát výši příjmu (P) a výši příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory (PnB). Výpočet doplatku na bydlení: $DoB = (ONB - PnB) - (P + Pživ - Živ)$

Poskytnutí mimořádné okamžité pomoci

Posledním typem dávky pomoci v hmotné nouzi je mimořádná okamžitá pomoc, která přichází v úvahu v následujících situacích:

- První situací je ta, kdy osoba sice neplní podmínky hmotné nouze, ale kvůli nedostatku finančních prostředků ji hrozí vážná újma na zdraví. Zde se dávka vyplácí ve výši existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima).
- Druhou situací v níž lze poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc, je spojena s vážnou mimořádnou událostí jako je např. živelná pohroma. Maximálně ve výši patnáctinásobku životního minima jednotlivce, tj. 46 890 Kč ($15 \times 3\,126 = 46\,890$).
- Třetí možnost využití mimořádné okamžité pomoci je situace, kdy osoba je v hmotné nouzi a nemá dostatečné příjmy a prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje (pořízení osobních dokladů, dokladů

potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného, úhrada noclehu). Vyplácí se do výše jednorázového výdaje, není vyloučeno poskytnutí několikrát v roce.

- Dále lze poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc při úhradě nákladů spojených s pořízením předmětů dlouhodobé potřeby (např. rozbité pračky, ledničky, kamen) nebo uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí. Po stránce organizačního zabezpečení rozhodují o výše uvedených dávkách mimořádné okamžité pomoci věcně příslušné pověřené obecní úřady, jejichž místní příslušnost se bude zásadně řídit místem trvalého pobytu žadatele o dávku. V tomto případě se poskytne do výše konkrétního nákladu, součet dávek dle tohoto ustanovení nesmí v rámci kalendářního roku překročit desetinásobek životního minima jednotlivce, tj. 31 260 Kč ($10 \times 3.126 = 31.260$).
- Poslední situace se týká osob, které nesplňují podmínky hmotné nouze, ale které nemohou v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků, úspěšně řešit svoji situaci a jsou ohroženy sociálním vyloučením (osoba propuštěná z výkonu vazby, trestu, ukončení léčby chorobných závislostí, propuštění ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy, bezdomovci ...). V tomto případě lze poskytnout dávku ve výši 1 000 Kč. Součet dávek poskytnutých v kalendářním roce nesmí přesáhnout 4 násobek částky životního minima jednotlivce tj. 12 504 Kč ($4 \times 3.126 = 12.504$). Tuto poslední dávku poskytuje obecní úřad obce s rozšířenou působností¹⁴.

2. 3. 2 Životní a existenční minima

Definice životního a existenčního minima

- Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.
- Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních

¹⁴ *Dávky hmotné nouze*. Praha: Informační leták MPSV.2006

osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní a u osoby starší 65 let¹⁵.

Právní úprava a hlavní využití

- Životní a existenční minimum je stanoveno v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.
- Hlavní využití životního a existenčního minima je v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně - ochranná veličina. Vedle životního minima je z důvodu větší motivace zaveden pro dospělé osoby v hmotné nouzi institut existenčního minima.

Náklady na bydlení

- Životní minimum ani existenční minimum nezahrnují nezbytné náklady na bydlení.
- Ochrana v oblasti bydlení je řešena v rámci systému státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení a v systému v hmotné nouzi doplatkem na bydlení.¹⁶

Existenční minimum činí 2 020 Kč měsíčně a rozumí se jím hranice příjmů, která je nezbytná k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Podstatné je, že existenční minimum nelze nikdy uplatňovat u nezaopatřených dětí, u kterých je vždy nutné vycházet z částek životního minima.

V úpravě životního minima představuje nejvýznamnější změnu skutečnost, že od ledna je životní minimum již pouze jednosložkové a nikoliv dvousložkové jak tomu bylo v zákoně č. 463/1991 Sb., o životním minimu. To znamená, že v sobě zahrnuje pouze náklady k zajištění výživy a ostatních základních potřeb a nezohledňuje již nezbytné náklady na domácnost. Při výpočtu souhrnné částky životního minima rodiny s nezaopatřenými dětmi budou částky

¹⁵ Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Praha: MPSV.2006

¹⁶ Životní a existenční minimum od 1.1.2007. Praha: Informační leták MPSV.2006

životního minima započítávány postupně podle pořadí společně posuzovaných osob, přičemž jako první v pořadí budou posuzovány zaopatřené osoby a teprve po nich nezaopatřené děti.

V rámci těchto dvou skupin se pak pořadí osob určí v závislosti na jejich věku od nejstarší po nejmladší osobu. U nezaopatřených dětí jsou částky životního minima odstupňovány podle věku dítěte, avšak novinkou je, že zákon vymezuje pouze 3 věkové skupiny, neboť dochází ke sloučení věkových skupin dětí od 6 do 10 let a dětí od 10 do 15 let do jedné skupiny dětí od 6 do 15 let¹⁷.

Tabulka č. 1 – Životní a existenční minimum platné od 1.1.2007

Životní minimum	Kč za měsíc
Jednotlivec	3 126
První dospělá osoba	2 880
Další dospělá osoba, která není nezaopatřeným dítětem	2 600
Nezaopatřené dítě do 6 let věku	1 600
Nezaopatřené dítě od 6 do 15 let věku	1 960
Nezaopatřené dítě od 15 do 26 let věku	2 250
Existenční minimum	2 020

Okruh společně posuzovaných osob pro potřeby stanovení životního minima rodiny a výpočtu příspěvku na živobytí je rovněž upraven v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Společně se vždy posuzují manželé, rodiče a nezletilé nezaopatřené děti a rodiče s nezletilými dětmi, které nejsou nezaopatřené. Rodiče a zletilé děti se posuzují společně pouze za předpokladu, že zletilé děti užívají společně byt a nejsou posuzovány s manželem nebo jinou osobou, se kterou společně bydlí (např. s druhem či družkou).

Nezletilé nezaopatřené děti svěřené do náhradní rodinné péče se neposuzují se svými rodiči, ale společně s osobami, do jejichž péče byly rozhodnutím soudu nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí svěřeny. Stejně tak se společně s rodiči neposuzují nezaopatřené děti nacházející se v plném přímém zaopatření ústavu pro péči o děti nebo mládež, např. na základě

¹⁷ BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. Ostrava: ANAG. 2007. s. 21-22

rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy nebo o nařízení předběžného opatření¹⁸.

Valorizace částek životního minima a existenčního minima

Částky životního minima a částku existenčního minima vláda **může** zvýšit svým nařízením v pravidelném termínu od 1. ledna, a to podle skutečného růstu nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby vyjádřeného růstem příslušného indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem ve stanoveném rozhodném období za podmínky, že příslušný index spotřebitelských cen vzroste od počátku rozhodného období alespoň o 5 % (růst příslušného indexu spotřebitelských cen se zjišťuje z údajů Českého statistického úřadu). Vláda může svým nařízením částky životního minima a částku existenčního minima zvýšit též v mimořádném termínu – pro toto mimořádné zvýšení nejsou stanoveny žádné bližší podmínky např. při vysoké inflaci.

2. 3. 3 Výklad základních pojmů vyplývajících z legislativy

Dítě – za děti se považují děti vlastní nebo osvojené a rovněž i děti převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů, a to na základě rozhodnutí příslušného orgánu (např. pěstounská péče)¹⁹.

Dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči – je dítě, jehož zdravotní postižení má podle poznatků lékařské vědy trvat déle než jeden rok a jež vyžaduje náročné ošetřování, soustavné rehabilitace či cvičení, přípravu dietního stravování, zvýšený dohled, pomoc jiné osoby při nezbytných životních úkonech apod.. Dítě, umístěné v ústavu pro takové děti s týdenním či celoročním pobytem takto považováno není²⁰.

Konkurence více okruhů společně posuzovaných osob – při řešení různých okruhů společně posuzovaných osob se dále stanoví, že pokud společně

¹⁸ *Zákon o pomoci v hmotné nouzi v otázkách a odpovědí*. Praha: MPSV.2007

¹⁹ *Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí*. Praha: MPSV. 1999

²⁰ *Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře*. Praha: MPSV.1995

užívají byt osoby, které lze společně posuzovat v rámci dvou nebo více okruhů společně posuzovaných osob, má přednost společné posuzování rodičů a nezaopatřených dětí; v ostatních případech se okruh společně posuzovaných osob stanoví podle jejich souhlasného prohlášení. Osamělý rodič společně užívající byt se svými rodiči se však posuzuje s dítětem společně s rodiči. Výjimkou je situace, kdy osamělý rodič žije se svými rodiči a alespoň jeden z nich je starobní důchodce, neboť podle zákona č. 110/2006 Sb., se ve vícegenerační rodině rodina starobního důchodce posuzuje samostatně²¹.

Nezaměstnanost – „Ztráta zaměstnání je životní událost, ve které je jedinec nedobrovolně zbaven placené práce. Pokud nedojde bezprostředně k nástupu do nového zaměstnání, následuje období nezaměstnanosti. Zatím, co ztráta zaměstnání je událost, nezaměstnanost je lépe chápat jako stav²².

Nezaopatřenost dítěte – se jak pro účely zákona o životním a existenčním minimu, tak pro účely dávek ze systému pomoci v hmotné nouzi stanoví stejně jako v zákoně o státní sociální podpoře. Jedná se o dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání (např. studium na střední, vyšší odborné či vysoké škole v prezenčním studiu), nebo se na budoucí povolání nemůže soustavně připravovat či vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz či z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Nezaopatřeným dítětem je rovněž nezletilé nezaměstnané dítě, které je vedeno na úřadu práce a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci²³.

„Občanem“ se člověk stává narozením a v užším slova smyslu představuje tento pojem přináležitost k určité pospolitosti či společenství. Jako občané jsme členy určité obce, společenství, státu, což znamená, že občanem může být člověk pouze v rámci určitého ústavního zřízení, které vymezuje práva a povinnosti spojená s občanstvím. V širším slova smyslu pak být občanem

²¹ *Zákon o pomoci v hmotné nouzi v otázkách a odpovědích (5)*. Praha: MPSV. 2007

²² BUCHTOVÁ, B. a kol. *Nezaměstnanost*. Praha: Grada. 2002. s. 10

²³ BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. Ostrava: ANAG. 2007. s. 21

znamená vědomé převzetí a skutečné naplňování odpovědnosti jednotlivce za celek, znamená to i morální závazek jedince vůči společnosti, v níž žije²⁴. Občanství je společenská smlouva všeobecně platná pro všechny členy společnosti a zahrnuje v sobě občanská, politická a sociální práva. V souvislosti se sociálním vyloučením se nejčastěji poukazuje na selhání v oblasti sociálních práv, která opravňují občana podílet se na ekonomickém blahobytu společnosti, na sociálním zabezpečení, možnosti podílet se na sociálním dědictví a žít jako civilizovaná bytost. V České republice není státní občanství podmínkou poskytování dávek hmotné nouze - na příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení má nárok:

- fyzická osoba s trvalým pobytem v ČR;
- osoba, které byl udělen azyl;
- cizinec bez trvalého pobytu na území ČR, kterému tato práva zaručuje mezinárodní smlouva (Evropská sociální charta);
- občan členského státu Evropské unie, pokud je hlášen na území ČR k pobytu;
- rodinný příslušník občana členského státu EU, pokud je hlášen na území ČR k pobytu.

Povinná školní docházka – trvá 9 let a žáci ji splní ukončením období školního vyučování školního roku, v němž dovrší poslední rok povinné školní docházky. Začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šesti let, pokud mu není povolen odklad; dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od počátku školního roku do konce roku kalendářního, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, je-li tělesně i duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. Ukončení povinné školní docházky je nejčastěji do 15 let věku dítěte, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne 17. roku věku.

Příjem – příjem žadatele o dávku a s ním společně posuzovaných osob se zjišťuje jako průměr započitatelných příjmů vyplacených v 3 předchozích kalendářních měsících. Pokud došlo u osoby nebo společně posuzovaných osob k podstatnému poklesu příjmu, zjišťuje se výše příjmu k datu podání žádosti.

²⁴ Ilustrovaný encyklopedický slovník. Praha: Akademia. 1981

I v tomto případě se však pro účely posouzení zjišťuje současně rovněž příjem za období 3 kalendářních měsíců předcházejících měsíci, v němž byla uplatněna žádost o dávku²⁵.

Sociální pomoc (sociální péče) - je široký pojem zasahující do odvětví práva, společenských věd, psychologie a sociologie. Sociální pomoc je rovněž jedním z významných předmětů zkoumání sociální politiky. Velice významně se jeví sociální pomoc jako prostředek boje proti sociálnímu vyloučení. Například selhávání rodiny je v české společnosti stále se šířícím jevem, který je významným zdrojem sociálního vyloučení. Rozpad rodiny jako moderní sociální jev sebou nese negativní dopady nejen pro děti z rozvrácených rodin, ale i pro seniory žijící v důsledku toho v jednočlenných domácnostech a tím více vystavované riziku sociálního vyloučení²⁶.

Soustavná příprava na budoucí povolání – je jedním z důvodů nezaopatřenosti dítěte. Jedná se o studium na středních, vyšších odborných či vysokých školách s výjimkou studia za trvání služebního poměru, dálkového distančního, večerního či kombinovaného studia na středních školách, je-li dítě v době takového studia výdělečně činné, nebo má-li v době takového studia nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Dále sem patří teoretická a praktická příprava pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost pro osoby se zdravotním postižením prováděná podle zákona o zaměstnanosti; studium na středních nebo vysokých školách v cizině, pokud podle rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je postaveno na roveň studia na středních nebo vysokých školách v ČR.

Vynětí z okruhu společně posuzovaných osob se uplatní u osoby, která je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, a to v takovém kalendářním měsíci, v němž uvedená skutečnost trvala po celý kalendářní měsíc;

²⁵ Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, Praha: MPSV.2006

²⁶ KOLDINSKÁ, K., MARKOVÁ H. *Sociální pomoc a právo*. Praha: Orac. 2001.

uvedená právní úprava se netýká společného posuzování matek s dětmi, které mají ve své osobní péči v době výkonu vazby nebo odnětí svobody²⁷.

Uplatnění zákonných nároků – při přiznání dávek sociální pomoci se podle zákona o hmotné nouzi přihlíží k tomu, zda občan uplatnil nárok na dávky nemocenského pojištění či důchodového pojištění, dávky státní sociální podpory, výživné, mzdu, podporu v nezaměstnanosti, podporu při rekvalifikaci apod.. V některých případech je zjevné, že by uplatnění nároků a pohledávek nemělo reálnou šanci k úspěchu, popřípadě by možná získaná částka byla nepatrná, že by nebylo ekonomické na uplatnění nároku nebo pohledávky trvat. V těchto případech nemusí úřad na uplatnění existujícího nároku nebo pohledávky trvat²⁸.

Zdravotní stav osob pobírající dávky pomoci hmotné nouze hraje také nemalou roli při posuzování nároku na tyto dávky. Posuzuje se, zda je osoba schopna si sama zvýšit příjem vlastní prací či nikoliv. Posuzování tohoto stavu je kompetenci úřadu práce. Částka živobytí osoby se zvyšuje, pokud zdravotní stav osoby vyžaduje dle doporučení příslušného odborného lékaře zvýšené náklady na dietní stravování.

2. 3. 4 Výplata dávek pomoci v hmotné nouzi

Příspěvek na živobytí se vyplácí **v kalendářním měsíci, na který náleží**, v pravidelných měsíčních lhůtách určených plátcem příspěvku. Je-li zřejmé, že příjemce nedokáže s větší částkou finančních prostředků hospodařit, lze příspěvek na živobytí poskytovat týdně nebo denně. Dojde-li v době, ve které je vyplácen příspěvek na živobytí, ke změně místa, kde je příjemce dávky hlášen k pobytu, zastaví plátcé dávky, který byl před touto změnou k výplatě dávky příslušný, výplatu dávky, a to nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž se o změně pobytu příjemce dozvěděl. Původní plátcé příspěvku na živobytí předá orgánu pomoci v hmotné nouzi příslušnému podle místa pobytu příjemce kopie podkladů, na jejichž základě byla dávka

²⁷ BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. Ostrava: ANAG. 2007. s. 26

²⁸ *Zákon o pomoci v hmotné nouzi v otázkách a odpovědích (1)*. Praha: MPSV. 2007.

přiznána. Nový plátce dávky vyplácí dávku od měsíční splátky následující po měsíci, v němž byla výplata zastavena. Příspěvek na živobytí se poskytuje v peněžní nebo věcné formě, popřípadě v obou formách. Ve věcné formě se příspěvek na živobytí poskytne v případě, že příjemce nevyužívá dávky k účelu, ke kterému je určena. Nedosahuje-li příspěvek na živobytí za kalendářní měsíc částku 50 Kč, náleží v této částce.

Doplatek na bydlení se vyplácí měsíčně **po uplynutí kalendářního měsíce**, za který náleží, nejpozději do konce následujícího kalendářního měsíce. Se souhlasem příjemce může být doplatek na bydlení, nepřesahuje-li jeho výše 100 Kč, vyplacen najednou po uplynutí delšího, nejdéle však ročního období. Doplatek na bydlení se poskytuje v peněžní formě. Doplatek na bydlení lze použít bez souhlasu příjemce k přímé úhradě nájemného nebo služeb spojených s bydlením, a to tak, že plátce doplatku jej poukazuje pronajímateli nebo poskytovateli služeb. Nedosahuje-li doplatek na bydlení za kalendářní měsíc částku 50 Kč, náleží v této částce.

Mimořádná okamžitá pomoc se poskytuje v peněžní nebo věcné formě, popřípadě v obou těchto formách. Mimořádná okamžitá pomoc se vyplácí **bezodkladně**.

Všechny dávky se vyplácí v české měně v hotovosti u plátce, poštovní poukázkou, převodem na účet určený žadatelem, formou poukázky na hmotnou pomoc v zařízení poskytujícím sociální služby, prostřednictvím poukázky opravňující k nákupu zboží, nebo přímou úhradou částek²⁹.

2. 4 Přenesená působnost v oblasti sociální pomoci

2. 4. 1 Přenesená působnost v oblasti dávek hmotné nouze

Reforma veřejné správy je procesem, kde probíhá dlouhodobě ostrý boj o charakter územní veřejné správy, která se promítá do vedení a řízení správy věci

²⁹ BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. Ostrava: ANAG. 2007. s. 81

veřejných. Veřejná správa je činnost, která je vykonávána ve veřejném zájmu a její činnosti jsou nesmírně rozmanité. Slouží fyzickým osobám bez rozlišení, státním i soukromým podnikům, státu, obcím, krajům a nejrůznějším institucím. Společenská transformace po roce 1989 se zaměřila na obnovení územní samosprávy na základním stupni (obce). Byly zrušeny národní výbory na všech stupních státní správy. Každá obec zajišťuje na svém území samostatnou působnost a výkon přenesené působnosti. Tato varianta smíšeného modelu se uplatňuje jak na krajském stupni, tak i a na úrovni obcí. Pro účely výkonu státní správy (přenesené působnosti) se obce rozdělují do třech stupňů, které se liší rozsahem výkonu státní správy (nejméně úkolů státní správy plní obce I. stupně, naopak největším rozsahem přenesené působnosti disponují obce s rozšířenou působností). V České republice je cca 6 300 obcí se základním rozsahem přenesené působnosti, kterou je např. evidence obyvatel. Obcí s pověřeným obecním úřadem je 388 a vykonávají přenesenou působnost na úseku stavebních úřadů, matrik, sociálního zabezpečení, přestupků atd.. Obcí s rozšířenou působností je v ČR 205 a představují nový typ obcí vykonávajících státní správu v přenesené působnosti. Jsou obcemi s nejširším rozsahem výkonu státní správy v přenesené působnosti např. památková péče, doprava, vnitřní správa, sociální pomoc – příspěvek na péči ...

První etapu reformy veřejné správy v roce 2000 představovalo zřízení čtrnácti krajů (13 krajů + hlavní město Praha). Krajská samospráva byla vytvořena, aby lépe reagovala na potřeby jednotlivých regionů České republiky. V souvislosti s II. etapou reformy veřejné správy došlo v systému dávek sociální péče od roku 2003 k podstatným změnám, a to především v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů k 31.12.2002. Zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů došlo k významnému přenosu kompetencí z okresních úřadů na obce s rozšířenou působností, případně na některé orgány státu. Jednou z převáděných oblastí (kromě dávek státní sociální podpory, sociálně právní ochrany dětí, poskytování sociálních služeb a civilní služby) byly právě dávky sociální pomoci³⁰.

³⁰ BRŮNA, M. *Nástin veřejné správy v České republice*. Praha: Akademie veřejné správy. 2003

Pro oblast dávek hmotné nouze jsou nyní jako orgány sociálního zabezpečení určeny:

- MPSV ČR
- Krajské úřady
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- Pověřené obecní úřady

Výkon působnosti stanovené pověřeným obecním úřadům, obecním úřadům obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů je výkonem přenesené působnost³¹.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí plní funkci řídicí, kontrolní, metodickou a funkci materiálně technického zajištění. Zajistilo jednotné softwarové a hardwarové vybavení, bude vydávat a dodávat vzory tiskopisů, je správcem informačního systému o dávkách a jejich výši, vydalo metodický pokyn určující optimální počty zaměstnanců vzhledem k počtu adresátů dávek (50 až 150 klientů na jednoho odborného pracovníka v dávkovém systému).

Krajský úřad

Metodickým, kontrolním a odvolacím orgánem jsou krajské úřady. Zasílají dotace z MPSV na jednotlivé pověřené obce a obce s rozšířenou působností.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Rozhoduje o přiznání a výši mimořádné okamžité pomoci osobám, kterým hrozí sociální vyloučení: propuštěných z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, osobám po ukončení léčby chorobných závislostí, propuštěným ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče, bezdomovcům ... Poskytuje osobám v hmotné nouzi, kterým hrozí sociální vyloučení poradenství k překonání jejich okamžité

³¹ BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. Ostrava: ANAG. 2007.

nepříznivé životní situace. Vypracovává program individuálního motivačního postupu k dosažení cílů, které jsou při řešení aktuální situace osoby v hmotné nouzi určeny k odvrácení jejího sociálního vyloučení.

Pověřený obecní úřad

Příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a okamžitou mimořádnou pomoc poskytují v přenesené působnosti pověřené obecní úřady. Poskytují poradenství k hmotné nouzi. Posuzují, zda se občan EU nestal neodůvodnitelnou zátěží systému a vypracovávají aktivizační plány³².

2. 4. 2 Institucionální zajištění

Při řízeních o dávkách hmotné nouze jsou sociální pracovníci povinni spolupracovat s veřejnými i soukromými organizacemi. Bez této spolupráce by v praxi ani nebylo možné o hmotné nouzi a výši dávky rozhodnout. Nejčastěji tak spolupracují s těmito institucemi:

- **Úřady práce:** u nezaměstnaných občanů se ověřují skutečnosti o evidenci uchazeče o zaměstnání a také o výši případně vyplacené podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci; správní orgán může požádat úřad práce o intenzivnější zprostředkování zaměstnání pro žadatele o dávku hmotné nouze.
- **Státní sociální podpora (SSP):** dnes již spadá pod úřady práce. Ověřují se především ty skutečnosti, zda žadatel o sociální dávku uplatnil všechny případné žádosti o nárokové dávky SSP, které mají přednost před výplatou dávek hmotné nouze a dále pak výše těchto vyplacených dávek SSP.
- **Zaměstnavatelé:** potvrzují sociálnímu odboru výši příjmů u nezaměstnaných občanů, případně potvrzují návštěvu klienta, který si hledá zaměstnání.
- **Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ):** ověřuje se např. výše vyplacených důchodů (starobních, invalidních, sirotčích, vdovských a vdoveckých), OSSZ - nemocenské dávky.

³² Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, Praha: MPSV.2006

- **Sociálně právní ochrana dětí:** poskytuje informace ohledně neomluvené absence při povinné školní docházce, hlášení zanedbání péče ...
- **Finanční úřad:** zjišťují se příjmy osob samostatně výdělečně činných (OSVČ).
- **Policie ČR:** hlášení o neoprávněném čerpání finančních prostředků, povolení dlouhodobého pobytu cizincům.
- **Obecní úřady v rámci ČR:** požádání o vykonání sociálního šetření v místě bydliště žadatele, případné předání klienta; možnost využití institutu veřejně prospěšných prací, azylové bydlení.
- **Dětský a ošetřující lékař:** potvrzování zdravotního stavu, pracovní neschopnosti, potřeby dietního stravování.
- **Instituce poskytující sociální služby:** krizová intervence, poradenství ...
- Další případné instituce: podle konkrétního projednávaného případu.

2.5 Související právní normy

Úsilí odstranit výrazné sociální nerovnosti vedlo od konce 19. století k vytvoření skupiny základních sociálních práv. Mezi sociální práva patří právo na práci, právo na spravedlivou odměnu za práci, právo na humánní pracovní podmínky, právo na stávku, právo na ochranu a podporu rodiny, právo na ochranu matek, dětí a mládeže, právo na všeobecný a rovnoprávný přístup k právu, právo na důstojné bydlení, právo na vzdělání, právo na zdravotní péči a sociální zabezpečení, právo na čisté životní prostředí, právo na odpočinek atd.. Sociální práva předpokládají aktivní přístup státu a uplatňují se prostřednictvím politiky a sociálních opatření. Posilování sociálních práv slouží ke snižování rizika vzniku budoucích sociálních a politických nepokojů. Sociální práva slouží ke snižování sociálních tlaků a přispívají k ekonomickému rozvoji. Přispívají ke stabilitě společnosti a stabilní společnosti jsou nutnou podmínkou pro udržitelný ekonomický rozvoj a pro stabilitu demokracie. Vývoj ekonomiky v globalizovaném světě vystavuje sociální práva k tlaku na přehodnocení otázek přístupnosti, obsahu a udržitelnosti lidské soudržnosti, sociální solidarity a mírového soužití. Sociální práva působí ve dvou dimenzích a to jak na mezinárodní úrovni, tak na národní úrovni. Mezi základní právní předpisy, kde je zakotvena ochrana osob ohrožených sociálním vyloučením, patří především tyto sociální práva:

- Všeobecná deklarace lidských práv (New York, 10.12.1948) článek 22: „Každý člověk má jako člen společnosti právo na **sociální zabezpečení** a nárok na to, aby mu byla národním úsilím i mezinárodní součinností a v souladu s organizací a s prostředky příslušného státu zajištěna hospodářská, sociální a kulturní práva, nezbytná k jeho důstojnosti a k svobodnému rozvoji osobnosti.“ ...
- Evropská sociální charta (Turín, 18.10.1961) článek 12: „Právo na sociální zabezpečení“
- Charta základních práv EU, která v článku 34 chápe sociální pomoc jako nástroj boje proti sociálnímu vyloučení (28.9.2000)
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, stanoví v článku 30: „Každý, kdo je v **hmotné nouzi**, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Podrobnosti stanoví zákon“
- zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení
- zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení
- zákon č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení
- vyhláška č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon ČNR o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- vyhláška č. 504/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi

3 CHUDOBA, SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ A SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ

3.1 Chudoba

Podle Krebse (Sociální politika, 2005) je chudoba především ekonomickým jevem a provází lidskou existenci prakticky od jejího vzniku až do současnosti. Představuje stav, kdy lidé nejsou schopni získávat prostředky k tomu, aby mohli zajistit svoji existenci jako základní životní nutnost v dané společnosti. Jde o situaci, kdy uspokojování životních potřeb není zabezpečeno dostatečnými příjmy. Lidé nejsou schopni udržet v rovnováze své příjmy a výdaje na svou domácnost. Nejsou schopni uspokojovat své potřeby, aniž by se zadlužili. Někdy jsou nuceni řešit svoji hmotnou nouzi například prodejem nábytku či jiných osobních věcí. Většina z nich žije pod objektivní hranicí chudoby (zákonem stanovená hranice chudoby, pod níž nacházejí-li se rodina či jedinec, jsou považováni za chudé). Pojetí chudoby lze hodnotit i z pozice dotazovaného a to v souvislosti s tím, zda se lidé subjektivně cítí být chudými či nikoliv. Z hlediska výpovědi o chudobě v dané společnosti není subjektivní vyjádření dostatečně přesné. Subjektivní chudoba tj. chudoba „pociťovaná“ je rozsáhlejší než chudoba vyjádřená „objektivními“ indikátory tzn. uznaná státem.

Chudoba se dále dělí na absolutní a relativní. Absolutní chudoba je fenomén, který vzniká, nestačí-li příjem jedince pokrýt náklady na základní životní potřeby jeho samotného a jeho rodiny. Na základě této definice je vypočítáván tzv. práh chudoby či životní minimum. Relativní chudoba je situace, v níž se jedinec ocitá, neumožňuje-li mu jeho příjem žít v rámci určité společnosti „normálně“ a je ve své situaci vnímán jako znevýhodněný. V ČR se považuje za chudou taková domácnost, v níž je příjem nižší než životní minimum a to je jednou ze základních podmínek pro poskytování sociálních dávek. Životní minimum je podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Životní minimum již neobsahuje částky považované za nezbytné k zajištění nezbytných nákladů na domácnost. Poskytování pomoci k zajištění úhrady nezbytných nákladů na bydlení řeší dávka

státní sociální podpory (příspěvek na bydlení) a dávka hmotné nouze (doplatek na bydlení). Důvodem vyčlenění částek na domácnost, je skutečnost, že náklady na bydlení se výrazně liší zejména podle velikosti obce, popřípadě v závislosti na její poloze. Tyto odlišnosti nelze brát v úvahu při jednotlivých částkách nákladů na bydlení považovaných za přiměřené, které by byly platné na celém území ČR. Institutu životního minima využívá především systém dávek pomoci v hmotné nouzi a dále systém dávek státní sociální podpory, ale mohou ho využívat též jakékoliv jiné systémy, kde je žádoucí odvozovat okruh osob, výši pomoci apod. od částek životního a existenčního minima³³. Rozšíření služeb systému sociálního zabezpečení na všechny obyvatele, zvýšení sociálních dávek i minimální mzdy byly třemi základními prostředky, jimiž se vlády pokoušely zmírnit chudobu. Soubor těchto opatření, která vznikla na základě filozofie sociálního státu, zabránil rozšiřování nejextrémnější chudoby. Ani tato opatření však nezabránila rozšiřování sociálního vyloučení a to např. z důvodu, že minimální sociální dávky neumožňují jedinci žít takovým způsobem života, který je ve společnosti považován za „standardní“, a nezaměstnanost se stává dalším faktorem sociálního vyloučení. Dlouhodobě nezaměstnaní nejenže nemají příjem dostačující k zajištění „normálního“ života, ale nemají ani možnost vytvořit si danou společností uznávanou sociální identitu. Dlouhodobý nedostatek tělesných a psychických potřeb může vést až k deprivaci. Deprivace představuje nejen fyzické či psychické strádání, ale i nedostatek něčeho, co je v daném společenství obecně považováno za hodnotu. Ať je to adekvátní příjem, úcta či dobré zdraví³⁴. V životě se můžeme setkávat s různými typy deprivací. Kromě nejčastěji se vyskytující materiální deprivace to může být sociální, biologická, motorická, senzorická, citová a psychická deprivace. Ve všech případech se jedná o stav strádání ve zmíněných oblastech.

Někteří autoři upozorňují na rozdíl mezi starou a novou chudobou. Zatímco stará chudoba je spojovaná s vlivem životního cyklu na neschopnost práce (staří, nemocní, jedinci se zdravotním postižením, osamělé matky ...), tak nová chudoba je spojena s postavením na trhu práce, respektive rostoucí

³³ BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. Ostrava: ANAG. 2007.

³⁴ MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Sociologické nakladatelství. 1999.

nezaměstnanosti³⁵. Nová chudoba se masově objevuje na konci 70. let v souvislosti s nárůstem nezaměstnanosti. Na vznik chudoby se podílí několik faktorů jako např. nízké výdělky ze zaměstnání, nezaměstnanost, rozdíly ve vlastnění bohatství, uspořádání společnosti, osobní charakteristiky a chování lidí atd.

3.2 Sociální vyloučení

S procesem sociálního vyloučení se v různých formách setkáváme snad ve všech historických společnostech, stejně jako s vyloučenými jedinci, sociálními kategoriemi, tak i sociálními skupinami. Po druhé světové válce rozvinuté země doufaly, že vymítí chudobu, ale došlo k opaku. V důsledku politických a ekonomických krizí počet chudých ještě vzrostl. Změnil se také způsob, kterým na tento společenský jev nahlížíme. Analýzu chudoby nahrazuje zkoumání sociálního vyloučení. Což se vysvětluje i tím, že dochází postupně k rozpadu společnosti jako celku. Vztahuje se na jedince, který není schopen svou sociální identitu odvozovat ani z práce, ani z politiky či rodiny a který tak nenalézá své místo ve společnosti. A protože je základem sociální identity práce, vyloučení z pracovního trhu je primární příčinou sociálního vyloučení (sociální exkluze). Sociální vyloučení a chudoba spolu nemusí nutně souviset. Některé náboženské společnosti např. oceňují konkrétní formy chudoby (Františkáni, Dominikáni) tzn., že kladou důraz na asketický způsob života, chudobu, odříkání, ale také na službu bližnímu. V tržních společnostech se naproti tomu chudoba a sociální vyloučení vzájemně posilují. Vyloučení z trhu práce vede k chudobě a chudoba se naopak stává jedním z faktorů sociálního vyloučení tím, že omezuje přístup ke zboží a službám (bydlení, vzdělání, zdraví, volný čas atd.). Definice sociálního vyloučení můžeme rozdělit v podstatě do dvou kategorií:

Termín sociální vyloučení označuje obvykle komplexně podmíněnou nedostatečnou účast jednotlivce, skupiny nebo místního společenství na životě celé společnosti, resp. nedostatečný přístup ke společenským institucím zajišťující vzdělání, zdraví, ochranu a základní blahobyť³⁶

³⁵ KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: ASPI. 2005.

³⁶ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál. 2003.

Sociální vyloučení jako projev nenaplněného občanství. Občanství je společenská smlouva všeobecně platná pro všechny členy společnosti. Jedná se o občanská práva, politická a sociální práva. Předmětem občanských práv jsou svoboda myšlení a svoboda vyznání, vlastnické právo, právo uzavírat smlouvy a právo na spravedlnost; politická práva pak přiznávají jejich nositeli možnost podílet se na výkonu moci. V souvislosti se sociálním vyloučením se nejčastěji poukazuje na selhání v oblasti sociálních práv, která opravňují jednotlivce podílet se na ekonomickém blahobytu společnosti, na sociálním zabezpečení, sdílet sociální dědictví a žít jako civilizovaná bytost. Bylo by však nepřesné ztotožňovat sociální vyloučení s nenaplněním sociálních práv, neboť k vyloučení dochází i v oblasti politických a občanských práv. Význam sociální složky občanských práv spočívá právě v poskytování reálných příležitostí k naplnění ostatních práv, a to zejména prostřednictvím služeb sociálního státu, jako jsou zdravotní péče a vzdělávání pro celou populaci. Základním úkolem sociálního státu je tedy umožnit svým občanům naplnění občanských a politických práv tak, aby mohli být oprávněně považováni za plnohodnotné příslušníky společnosti³⁷.

Mareš a Sirovátka³⁸ chápou sociální vyloučení jako nedostatečnou participaci jedince v hlavních společenských systémech : produkce, trh, práce, redistribuce (zde zahrnují vzdělání a zdravotní péči), rodinný život, komunitní život, kulturu.

Sociální vyloučení podle Krebse odráží nerovnost jednotlivců nebo celých skupin obyvatelstva při jejich účasti na životě společnosti, přičemž tato nerovnost je výsledkem nedostatku příležitostí pro všechny, kteří mají zájem participovat na životě společnosti a plodí jejich nemožnost spolupodílet se na životě společnosti, jejich izolaci a odtržení od společnosti. Sociální vyloučení je specifikováno jako důsledek nerovného přístupu jednotlivců nebo

³⁷ DAHRENDORF, R. *Moderný sociálny konflikt: Esej o politike slobody*. Archa. Bratislava 1991.

³⁸ MAREŠ, P. *Sociální exkluze a inkluze*. In Sirovátka, T. ed. *Sociální inkluze a exkluze menšin a marginalizovaných skupin*. Brno: Masarykova univerzita. 2004.

³⁹ KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: ASPI. 2005.

celých skupin obyvatelstva k pěti základním zdrojům společnosti: k zaměstnání, bydlení, sociální ochraně, zdravotní péči a vzdělávání³⁹.

Názory na to, co patří do hlavních příčin soc. vyloučení jednotlivců či skupin ze společnosti se různí. Příčiny soc. vyloučení podle Krebse lze hledat u individuálních vlastností jednotlivců (oslabena integrační vazba – mládež, senioři, zdravotně postižení, nízkokvalifikovaní, migranti atd.); instituce a společenský systém, který řeší krizi sociálního státu; diskriminace určitých skupin a problémy s implementací práva. Chudoba a sociální vyloučení spolu souvisejí, nejsou to však totožné pojmy. Rozdíly mezi těmito pojmy můžeme definovat např. takto:

- koncept chudoby je zaměřen primárně na materiální stránku a představuje ekonomický jev;
- koncept sociálního vyloučení je zaměřen na participaci na aktivitách společnosti a představuje sociální jev;
- koncept sociálního vyloučení se zaměřuje spíše na procesy, koncept chudoby na výsledky;
- koncept sociálního vyloučení je širší než koncept chudoby.

3.3 Sociální začleňování

Koncept sociálního začleňování (inkluzy) se objevuje v souvislosti se sociální problematikou v zemích EU od devadesátých let 20. století. EU spatřuje klíčový bod politiky sociálního začleňování ve vytváření podmínek pro ekonomický růst a zaměstnanost, pro růst lidského kapitálu (vzdělanost a kvalifikace), zlepšování zdraví a podmínek bydlení celé populace a otevírání nových způsobů participace ve společnosti⁴⁰. Velký důraz je EU kladen na placenou práci jako začleňující mechanismus. Placená práce je prezentovaná jako hlavní nástroj sociálního začleňování a má význam i pro budoucnost (pracovní příjem určuje nárok na penzijní dávky). Politika sociálního začleňování na úrovni EU je jedním ze tří pilířů Lisabonské strategie, která vznikla v roce 2000 na summitu v Lisabonu. Stěžejním cílem strategie bylo vytvořit v průběhu deseti

⁴⁰ MAREŠ, P. *Sociální exkluze a inkluze*. In Sirovátka, T. ed. *Sociální inkluze a exkluze menšin a marginalizovaných skupin*. Brno: Masarykova univerzita. 2004.

let z EU nejvýkonnější, nejkonzistentnější a nejdynamičtější ekonomiku založenou na znalostech, schopnou trvale udržitelného růstu s lepšími pracovními příležitostmi a vyšší sociální kohezí. Strategie byla postavena na třech pilířích: Evropská strategie zaměstnanosti, Evropská strategie sociálního začleňování a Evropská strategie udržitelného rozvoje. Sociální začleňování lze chápat jako přístup ke zdrojům a k možnostem, které zajistí plnou participaci ve společnosti a lze ji definovat následovně:

- Sociální začleňování: je proces, který umožňuje těm, kteří jsou ohroženi chudobou a sociálním vyloučením získat příležitosti a zdroje nutné k jejich plné ekonomické, sociální a kulturní participaci na životě společnosti a těšit se z určitého životního standardu, který je považován ve společnosti, ve které žijí, za přijatelný. Umožňuje jim získat větší participaci v rozhodovacích procesech, které ovlivňují jejich každodenní život a zlepši dostupnost jejich základních práv⁴¹.

Na zasedání v Nice v prosinci 2000 byl přijat Evropský sociální program, jehož součástí je boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Bylo zde přijato rozhodnutí o zavedení národních akčních plánů boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, které budou země EU sestavovat na základě čtyř společných cílů:

- podpora zaměstnávání;
- přístup ke zdrojům, právům, statkům a službám;
- prevence sociálního vyloučení, pomoc nejzranitelnějším skupinám;
- mobilizace všech aktérů a institucí.

Národní akční plány sociálního začleňování (NASPI) fungují jako národní strategie boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. První plány vznikly v zemích EU 15 v roce 2001 na dvouleté období. Nové členské státy (mezi nimi i ČR) vypracovaly své první NASPI na období 2004 - 2006. EU v rámci sladění politik sociální ochrany rozhodla, že na léta 2006 -2008 budou členské státy předkládat Evropské komisi jedinou Národní zprávu o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování, která sloučí oblasti sociálního začleňování, důchodů a zdravotní a dlouhodobé péče. Pro oblast sociálního

⁴¹ ZAJAROŠOVÁ, Z. Evropský proces v oblasti sociální inkluze. Praha: MPSV, 2007

začleňování byl stanoven cíl ovlivnit rozhodným způsobem odstranění bíd a sociálního vyloučení:

- zajištěním aktivního sociálního začlenění podporou účasti na trhu práce, bojem proti chudobě a vyloučení u lidí nejvíce odsunutých na okraj společnosti;
- zaručit všem přístup k základním zdrojům, právům a službám potřebným k účasti ve společnosti, řešit krajní podoby vyloučení a bojovat s diskriminací;
- zajistit koordinaci politik sociálního začlenění, zapojit všechny úrovně vlády a zúčastněné subjekty včetně chudých lidí, zohlednit tyto politiky v příslušných veřejných politikách, zajistit genderovou rovnost⁴².

Je zřejmé, že sociální inkluze nemá bez sociální exkluze valný smysl. O inkluzi se začalo hovořit až v okamžiku, kdy marginalita se ukázala jako jev, který se už nedrží ve šterbinách a trhlínách, čili na okraji společnosti, ale rozšířila se hlouběji do celého organismu společnosti a zasáhla hluboko i do vrstev, které nemají nic společného s negramotností, drogami a kriminalitou⁴³.

4 PODSTATA VZNIKU HMOTNÉ NOUZE

Každý z nás se liší od toho druhého mírou svého nadání, schopnostmi, inteligencí, fyzickou silou a řadou dalších osobních zvláštností. Tyto odlišnosti se projevují ve fyzické a duševní nerovnosti a tím vzniká přirozená nerovnost mezi lidmi. Základem těchto rozdílů jsou genetické dispozice, rozdílnost prostředí (faktory vnějšího prostředí - společenská nerovnost) výchovné a vzdělávací působení⁴⁴. Přes všechny tyto rozdíly nás spojuje fakt, že tvoříme jeden lidský druh – Homo sapiens, který podle vědeckých zjištění pochází ze stejného kořene. Dalším společným rysem člověka je schopnost komunikace a myšlení. Díky tvořivé práci se z biologického předchůdce člověka stala společenská bytost. Myšlenka jednotného původu lidstva se odráží v ideálech humanismu, renesance

⁴² Komise ES, 2005

⁴³ KELLER, J. *Dvanáct omylů sociologie*. 1. vydání. Praha: SLON, 1998.

⁴⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000

a lidských práv. Lidská aktivita povznesla člověka k obohacení přirozeného prostředí o kulturní evoluci. Lidská práce a získané vědomosti zabezpečily všestranný rozvoj člověka, dopomohly mu k prodloužení délky života, k získání větší osobní svobody, k nahromadění tvůrčí síly ve službách zdraví a pokroku, daly mu pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Lidstvo je však zároveň schopno zničit veškerý život na Zemi, a to rozpoutáním další světové války či nepozorovaně tím, že ničí životní prostředí a přispívá k tomu, aby život na modré planetě byl zcela nemožný.

Aby lidé mohli existovat, musí vyrábět. Práce je nejen hlavním zdrojem příjmu, ale pomáhá nám navazovat další sociální vztahy, uspokojovat naše potřeby v podobě ctižádosti, sebeuplatnění a sebeúcty. Většina občanů se staví k práci nejen jako k nutnosti, ale i jako k aktivitě, která přináší radost a uspokojení. Význam práce si nejvíce člověk uvědomí v momentě, kdy je nedobrovolně nezaměstnaný a musí se s tím umět nějak vyrovnat⁴⁵.

Nezaměstnanost zvyšuje riziko sociálního vyloučení, ztráta mzdy se projevuje většinou snížením životní úrovně, k omezení sociálních společenských kontaktů, hrozbou sociální izolace. Tato událost může působit na okolí jako stigma a vyvolávat pocit životního selhání jedince, kterého pak může tato situace uvrhnout do stavu chudoby. Sociálním vyloučením jsou nejvíce ohroženy příslušníci etnických menšin, děti a mládež, ženy (nejvíce samoživitelky), osoby s nízkým stupněm kvalifikace a nekvalifikovaní, osoby se zdravotním postižením, mladí absolventi, senioři, bezdomovci, osoby opouštějící ústavní výchovu nebo výkon trestu a cizinci. Nezaměstnanost lze charakterizovat jako významný sociální problém soudobých společností. Existuje tehdy, když se skutečný produkt ekonomiky pohybuje pod nebo nad potenciálním produktem. Pokud se ekonomika dostává na úroveň potenciálního produktu, mluvíme o tzv. přirozené míře nezaměstnanosti. Za nezaměstnaného je v ekonomické teorii považována osoba schopná pracovat, která však nemůže najít placené zaměstnání. Obecně se za nezaměstnaného považuje osoba, která je starší 15 let, hledá aktivně práci a je připravena k nástupu do práce do 14 dnů⁴⁶. Ztráta

⁴⁵ BUCHTOVÁ, B a kolektiv. *Nezaměstnanost – psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada Publishing. 2002.

⁴⁶ *Nezaměstnanost*. Internetová encyklopedie (cit. 8.7.2007). Přístup z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%Bstnanost#Definice_nezam.C4.9Bstnanosti

zaměstnání je spojena s nástupem postindustriální společnosti, tedy doby kdy se mění charakter a organizace výrobních způsobů, které postupně přecházely v novou kvalitu. Rozvoj nových technologií a nástup výpočetní techniky, rozvoj služeb, tlak na modernizaci kladou vysoké požadavky na schopnost podniků a organizací přizpůsobit se stávající situaci. Dochází k výraznému poklesu počtu pracovníků v průmyslu a vytváří se vhodné podmínky pro rozvoj nevýrobní sféry. Nové možnosti výroby představují mimořádný potenciál pro růst produktivity. Uskutečnění těchto změn je také spojeno s požadavkem na vysokou kvalifikaci, variabilitu (proměnlivost) pracovní síly, přizpůsobivost a jiné formy práce. Na trhu práce má v tomto období jistou výhodu kvalifikovaná pracovní síla, která je ochotna pracovat na svém dalším odborném růstu. Můžeme tak z toho vyvodit závěr, že přístup ke vzdělání a k pracovnímu výcviku pak je součástí proklamované kvality práce, která ovlivňuje produktivitu práce a má význam pro zachování zaměstnanosti. Ideálním zaměstnancem je dnes v západní společnosti ženatý muž ve věku kolem třiceti let, s vysokoškolskou kvalifikací, ochotný cestovat za prací, dokonale fyzicky zdravý a psychicky odolný⁴⁷.

Pokud se chceme zabývat nezaměstnaností a porozumět jejímu dopadu na osobnost člověka, musíme si nejprve uvědomit, jaký význam má práce v naší společnosti. Freud říká, že práce je pouto, které nás váže k realitě. Pokud nemáme povinnosti, ocitáme se v nebezpečí, že nás ovládne fantazie a emoce.

„Cíle, status, sociální kontakty, struktura našeho života i jednotlivých dnů jsou primárně odvozovány z našeho zaměstnání.“⁴⁸

4.1 Aktivizace příjemců sociálních dávek

Proces odsouvání některých jednotlivců na okraj trhu práce se doposud nejvýrazněji dotkl nekvalifikované, málo či nevhodně kvalifikované pracovní síly a osob se zdravotním postižením. Tyto skupiny jsou v permanentním ohrožení, které představuje např. udržení si určitého postavení na trhu práce, získání dostatečného příjmu, zajištění bezpečnosti práce a dostatečného času na reprodukci pracovní síly. Toto vytlačování jedinců na trhu práce představuje možnost dočasné či dlouhodobé nezaměstnanosti, ztrátu příjmu a vzniku hmotné nouze. Někteří tuto situaci řeší např. pobíráním sociálních dávek, nebo odchodem

⁴⁷ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. 97 s.

⁴⁸ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: SLON, 1994. s. 68.

do předčasného starobního důchodu, přijetím příležitostného zaměstnání, nedobrovolným zkrácením pracovního úvazku, pracovním poměrem na dobu určitou a dalšími nestandardními formami zaměstnávání. Tyto aktivity jsou často nejisté a špatně placené a představují zvýšené riziko hmotné nouze. Nezaměstnanost, zejména dlouhodobá, je jednou ze zásadních příčin dlouhodobé závislosti na dávkových systémech sociální ochrany⁴⁹. Hlavním úkolem pomoci v hmotné nouzi je motivovat občany k aktivnímu hledání zaměstnání a k přijetí i méně placené práce. Klienti, kteří prokáží snahu zvýšit si příjem vlastní prací, by měli být při čerpání sociálních dávek zvýhodněni. Neboť u klientů, kteří mají nízkou kvalifikaci se nedá očekávat vysoká mzda a málo placené zaměstnání se těmto pracovníkům příliš nevyplatí. Nízký příjem, ztráta volného času, který mohou věnovat např. domácím pracím, péči o rodinu a děti, zálibám a eventuelní náklady s dojížděním do zaměstnání, s pracovním oblečením a pracovními pomůckami pak dělají z případného nástupu do zaměstnání z hlediska rodiny ztrátovou činnost. Právě na takovoto příjemce sociálních dávek se zaměřil nový zákon o pomoci v hmotné nouzi. Smyslem je motivovat příjemce dávek různými daňovými úlevami, daňovými bonusy, nastavením výše minimální mzdy, konstrukcí životního minima a dávek pomoci v hmotné nouzi k přijetí placeného zaměstnání. Novému systému tak jde vlastně o posílení odpovědnosti jednotlivců a rodin za svoji životní úroveň. Motivační pobídky obsahuje zákon o pomoci v hmotné nouzi, kdy v konstrukci dávky příspěvku na živobytí se započítává pouze 70 % příjmu ze závislé činnosti a 80 % příjmu z dávek nemocenského pojištění, z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci (tzn. z dávek, které se váží na předchozí pracovní aktivitu). Část příjmu není tak pro výpočet příspěvku na živobytí zohledňována, což zvyšuje skutečný příjem klientů, kteří jsou aktivní v hmotné nouzi.

Individuální přístup a důraz na aktivitu klienta při řešení tíživé životní situace se v zákoně o pomoci v hmotné nouzi promítá do tzv. aktivizačního plánu (§ 19), který stanoví postup a časový harmonogram plnění opatření a cílů, kterých má být dosaženo. Tento aktivizační plán musí být vždy vypracován u klientů, kterým je poskytován příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců. Aktivizační plán však lze se souhlasem osoby v hmotné nouzi zpracovat i před uplynutím této

⁴⁹ *Nejllepší ochranou před chudobou a sociálním vyloučením je zaměstnání*. Praha: MPSV, 2006.

lhůty. Smyslem tohoto aktivizačního plánu je vytvořit určitý tlak na pracovní aktivitu příjemců pomoci v hmotné nouzi. Na rozdíl od individuálních akčních plánů úřadů práce, které jsou zpracovány v rámci aktivní politiky zaměstnanosti a jsou na principu dobrovolnosti, mají aktivizační plány v systému pomoci v hmotné nouzi direktivnější úlohu. Zákon o pomoci v hmotné nouzi nestanovuje sankci při neplnění jednotlivých opatření stanovených v aktivizačním plánu. Pokud tedy do aktivizačního plánu budou zahrnuty aktivity nad rámec vymezených povinností určené pro osoby v hmotné nouzi, pak nebude pověřený úřad zřejmě oprávněn klienta sankcionovat za jeho neplnění. Rámcový obsah aktivizačního plánu stanoví prováděcí vyhláška č. 504/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi. Jeho součástí je mimo jiné stanovení návaznosti na individuální akční plány zpracované úřadem práce a úkoly při prokazování aktivity zvyšování příjmu vlastní prací, které se nekryjí s úkoly v individuálním akčním plánu. Vyhláška č. 504/2006 Sb. také uvádí, že aktivizační plán vypracovává zaměstnanec orgánu pomoci v hmotné nouzi ve spolupráci s klientem.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi obsahuje opatření na podporu hledání zaměstnání, případně jeho udržení. Jedná se například o zvýšení částky živobytí o 300 Kč u klientů, kteří prokáží zvýšené náklady spojené s hledáním zaměstnání (inzeráty, využití služeb pracovních agentur, cestovné, telefonní poplatky atd.). Dále je v částce živobytí ohodnocena snaha o zvýšení příjmu řádným uplatněním nároků a pohledávek (částka živobytí se zvyšuje o 20 % rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem). Dále se po určité době hodnotí možnost využití vlastního majetku (nemovitého po uplynutí 3 měsíců výplaty příspěvku na živobytí a movitého po uplynutí 6 měsíců ...), kde orgán pomoci v hmotné nouzi navýší částku živobytí o 30 % rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem. Od 1. ledna 2008 se zpřísnily podmínky pro osoby, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, jsou dlouhodobě nezaměstnané a neprojevují aktivitu k získání příjmu vlastní prací. Pokud nepracují 12 měsíců a déle, bude se nadále při stanovení výše dávky vycházet pouze z částky EM (2 020 Kč). Zároveň je přihlédnuto ke ztíženému postavení některých spoluobčanů na trhu práce, a proto se úprava nevztahuje na osoby starší 55 let, osoby částečně invalidní a rodiče pečující o dítě mladší 12 let. Zákon o pomoci v hmotné nouzi klade zvýšené nároky na práci sociálního pracovníka. Velký důraz je kladen

na oblast sociálního poradenství, která se stává zákonnou povinností. Větší důraz je položen na sociální práci s klientem. Sociální pracovník je zapojen do řešení tíživé životní situace občana, snaží se ho aktivizovat, motivovat pro přijetí i hůře placené práce a snaží se ho začlenit na trh práce. Zvyšování pobídek i tlaku (důsledná kontrola) k přijetí zaměstnání můžeme vnímat jako významný prvek aktivizace příjemců sociálních dávek. Pokud si klient nehledá práci a nespolupracuje má orgán hmotné nouze možnost vyplácet pouze existenční minimum. Účinnost nové právní úpravy, naplnění zamyšlených cílů však ukáže až dlouhodobější praxe. Porovnání statistických údajů vyplacených dávek sociální potřeby a dávek pomoci v hmotné nouzi však již něco naznačují. Cílem sociální pomoci je navrátit klientovi co nejrychleji sociální suverenitu, pomoci mu překonat přechodné období jeho tíživé životní situace. Zákon o pomoci v hmotné nouzi vychází ze Společného memoranda o sociálním začleňování (usnesení vlády č. 1241/2003). Ve společném memorandu o sociálním začleňování vláda ČR deklarovala mezi úkoly „*vytvořit systémově nové řešení finanční pomoci (dávek sociální péče) v situaci hmotné nouze, s cílem omezení dlouhodobé závislosti na sociálních dávkách a propojení výplaty dávek s aktivizačními opatřeními na pomoc se získáním zaměstnání*“, „*posílit personální a technickou kapacitu úřadů rozhodujících o dávkách sociální péče, včetně zajištění jednotného softwarového a hardwarového vybavení*“. Tento úkol byl vládou ČR a Evropskou komisí zařazen mezi nejbezprostřednější politické priority ve vztahu k potírání chudoby a sociálního vyloučení. V zákoně jsou tak současně realizována opatření Národního akčního plánu sociálního začleňování na léta 2004-2006⁵⁰.

⁵⁰ Usnesení vlády ČR ze dne 21. července 2004 č. 730

5 PRAKTICKÁ ČÁST

5.1 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjistit jestli dávky pomoci v hmotné nouzi fungují jako prostředek, který zabraňuje sociálnímu vyloučení. Dávky hmotné nouze jsou nejvíce uplatňovanou formou sociální pomoci. Z tohoto důvodu se zaměříme na charakteristiku současného stavu a budeme definovat problematická místa jednoho z nových nástrojů sociálního zabezpečení občanů v ČR. Budeme analyzovat systém pomoci v hmotné nouzi, která provádí některá důležitá opatření v prevenci vzniku chudoby. Cílem je analyzovat počty, strukturu příjemců sociálních dávek, poznat důležité aspekty sociálního vyloučení a začlenit jej do širších sociálních, ekonomických, právních, politických, psychologických a etických souvislostí. Hmotná nouze by měla být reflektována zejména z hlediska teorie sociální politiky. Při analýze jsou využity různé metody, vhodně volené podle povahy problému a použitých dat. Tato bakalářská práce je převážně empirická. V této části jsme čerpali informace z odborné literatury, rozbořem klientské dokumentace, statistických údajů, internetu a dále ze své vlastní praxe.

5.2 Výzkumné předpoklady

Podkladem pro praktickou práci byla především statistická data klientů odboru SVZ MěÚ Rumburk, krajského úřadu a úřadu práce. Tato data hovoří víceméně o tom, že záchranná sociální síť má několik úrovní. Sociální péče je posledním nejnižším patrem a má svou činností zabránit sociálnímu propadu člověka. Přihlédneme k tomu, jaké požadavky klade nový systém pomoci v hmotné nouzi na klienty. Jde především o zpřísnění poskytování dávek v případě odmítnutí nabízené práce, rekvalifikace, nebo veřejně prospěšných pracích. Zpřísnily se podmínky pro osoby, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, jsou dlouhodobě nezaměstnané a neprojevují aktivitu k získání příjmu vlastní prací, zavedl se nový prvek: aktivizační plán, možnost věcného plnění dávek a sankce za pasivitu.

Předpoklad č. 1

Předpokládáme, že transformace dávek sociální potřeby na dávky pomoci v hmotné nouzi ovlivnila počet příjemců a výši vyplacených finančních prostředků pozitivně a to tím, že poklesl počet příjemců a snížila se výše vyplacených dávek.

Předpoklad č. 2

Předpokládáme, že současný systém hmotné nouze motivuje k vyšší pracovní aktivitě, než minulý systém dávek sociální potřeby.

5.3 Výzkumné metody

V bakalářské práci používáme dvě.

Studium literatury

Studiem odborné literatury o problematice dávek hmotné nouze a sociálním vyloučení získáváme znalosti z odborné terminologie, pochopíme systém sociální pomoci, který nastupuje teprve tehdy, když nedochází, nebo je nedostatečně plnění ze subsystému sociálního pojištění či státní sociální podpory. V teoretické části jsme se zaměřili na proces sociálního vyloučení. V minulosti bylo sociální vyloučení především nástrojem sociální kontroly, kterou si společnost zajišťovala konformitu svých členů. Vyloučení pak mělo především charakter vyloučení z morálního řádu a bylo uplatňováno prostřednictvím uplatnění privilegované moci. V současnosti jsou to však spíše neosobní, strukturální mechanismy zabudované do fungování moderní společnosti, které vytlačují jedince či skupiny na okraj společnosti. Jedná se o procesy, které se do určité míry týkají všech členů společnosti. Sociální začleňování se opírá o placené zaměstnání, které zajišťuje pro většinu občanů minimální společenský standard. Největší význam přiměřeného zaměstnání je v jeho inkluzivním potenciálu začlenění na pracovní trh a do společnosti jako takové. Nezaměstnanost se v naší společnosti nevyskytuje rovnoměrně, ale objevuje se v určitých regionech a postihuje nejvíce ohrožené skupiny. Nezaměstnaností jsou nejvíce

postižení osoby, které jsou na trhu práce znevýhodněny zejména svým věkem, zdravotním stavem, nízkým lidským kapitálem a pohlavím⁵¹.

Sekundární analýza dat

Sekundární analýza dat je závislá na komplexnosti, kvalitě a stupni zpracování sekundárních dat. Zkoumanou jednotkou jsou příjemci dávek sociální péče a hmotné nouze, vyplácené MěÚ Rumburk v období od roku 2006 do 2007. Tedy nízkopříjmové rodiny a jednotlivci. Zdrojem sekundární analýzy dat v průzkumu byly dávkové spisy evidované na Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Rumburk v roce 2006 a v roce 2007. Analýzou dokumentů v stanoveném časovém rozmezí byl dán prostor pro srovnání (komparaci) vývoje zkoumané jednotky v čase, nebo-li jak se změnila struktura příjemců dávek sociální pomoci a osobní charakteristiky příjemců opakovaných dávek sociální pomoci. Analýzou dokumentů (dávkových spisů) dochází k zpracování již jednou získaných dat k jinému účelu (vyplácení dávek sociální pomoci)⁵². Předností analýzy je, že dává v rámci přesnosti vedení evidence vyčerpávající obraz příjemců dávek sociální pomoci k danému okamžiku v daném regionu. Tím se vylučuje riziko chyby spojené s výběrem, např. při dotazování, a riziko vyplývající z nepřesnosti odpovědi, například při dotazování výše příjmu. Sekundární analýzou dat byla provedena statistika o struktuře příjemců dávek sociální pomoci, která se na odboru sociálních věcí a zdravotnictví nevedou. Statisticky se na odboru SVZ zaznamenávají pouze data vypovídající o počtu příjemců, celkové sumě vyplacených dávek a průměrné výši jedné vyplacené dávky. Jelikož chceme zkoumat a porovnávat i jiné veličiny, musíme se spokojit s informacemi, které ve spisech příjemců lze nalézt (věk, příjem, rodinný stav příjemce dávky a společně posuzovaných osob, ekonomický status, zpracování aktivizačního plánu, druh bydlení a náklady na bydlení ...). Ostatní údaje jako např. dosažené vzdělání, praxe, míra nezaměstnanosti, věková struktura obyvatelstva, čerpání dotací, výdaje státního rozpočtu na dávky sociální péče jsme získali od úřadu práce, krajského úřadu, MPSV a z ČSÚ. Dále byly použity právní normy, korespondence a výroční zpráva Úřadu práce v Děčíně a Ústí nad Labem. Některé analýzy dokumentů byly provedeny v několika úrovních – ČR,

⁵¹ KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: ASPI. 2005.

⁵² Srovnej např. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum 1993.

Ústecký kraj, okres Děčín a Šluknovský výběžek. Statistické údaje za Šluknovský výběžek v oblasti dávek sociální pomoci jsou k dispozici pravidelně jedenkrát za měsíc, dále jedenkrát za čtvrtletí jsou vypracovány čtvrtletní statistiky odbory sociálních věcí (Rumburk, Varnsdorf, Šluknov) a slouží pro potřeby pověřených obcí, krajského úřadu, MPSV a ČSÚ.

6 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ÚSTECKÉHO KRAJE

Rozloha Ústeckého kraje je 5 335 km², což představuje 6,8 % rozlohy České republiky. Kraj se nachází při severozápadní hranici ČR, kde hraničí se SRN – spolkovým státem Sasko. Na severovýchodě sousedí Ústecký kraj s Libereckým krajem, na západě s Karlovarským a z malé části i s krajem Plzeňským a na jihovýchodě se Středočeským krajem.

Ústecký kraj tvoří 7 okresů (Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem), 354 obcí (46 se statutem města), které jsou administrativně rozděleny do 16 obcí s rozšířenou působností: Bílina, Děčín Chomutov, Kadaň, Litoměřice, Litvínov, Louny, Lovosice, Most, Podbořany, Roudnice nad Labem, Rumburk, Teplice, Ústí nad Labem, Varnsdorf a Žatec.

Obyvatelstvo Ústeckého kraje je významně koncentrováno do pánevni a části průmyslové oblasti, kde je průměrná hustota přes 200 obyvatel na km² a je koncentrováno z více než 80 % do městských sídel. Naproti tomu v průmyslově – zemědělské oblasti s vyšším podílem menších sídel je průměrná hustota 94 obyvatel na km². V kraji žije 820 tisíc obyvatel, což představuje asi 8 % obyvatel v ČR.

Z hlediska míry nezaměstnanosti je kraj, i přes pokles nezaměstnanosti v uplynulém roce, stále na prvním místě v rámci ČR, a to zejména díky okresům Most, Teplice, Děčín, Chomutov a Ústí nad Labem, které jsou podle průměrné míry nezaměstnanosti platné pro 1. pololetí roku 2007 součástí Programu pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností neboť jejich míra nezaměstnanosti patří k nejvyšším v republice. V okrese Most je pak nejvyšší již mnoho let. Přes tuto nelichotivou pozici došlo v uplynulém roce k poměrně výraznému poklesu nezaměstnanosti. Tato situace se může dále zlepšovat s příchodem dalších nových investorů do Ústeckého kraje,

zejména potom do těch nejohroženějších okresů. Tvorba pracovních míst souvisí jednak s růstem ekonomiky nastartovaným v roce 2004, dále realizací záměrů investičních pobídek a vlivem sezónních prací. K dalším faktorům ovlivňující poptávku po práci lze přiřadit například vývoj minimální mzdy, daňovou politiku státu a nastavení sociálního systému⁵³.

Tabulka č. 2: Vývoj nezaměstnanost v Ústeckém kraji k 30. červnu 2007

Okresy Ústeckého kraje	Míra nezaměstnanosti k 30.6.2004 v %	Míra nezaměstnanosti k 30.6.2005 v %	Míra nezaměstnanosti k 30.6.2006 v %	Míra nezaměstnanosti k 30.6.2007 v %
Děčín	15,0	14,5	13,8	11,4 %
Chomutov	17,8	15,8	13,9	11,1 %
Litoměřice	12,9	11,2	9,9	8,4 %
Louny	15,7	12,7	11,5	9,7 %
Most	24,2	21,9	20,5	17,4 %
Teplice	18,4	15,2	15,9	13,0 %
Ústí nad Labem	13,9	13,0	13,2	12,1 %
Ústecký kraj	16,9	15,0	14,2	11,9 %
ČR celkem	9,9	8,6	7,7	6,3 %

Zdroj: Úřad práce Ústí nad Labem

Zaměstnanost v Ústeckém kraji se postupně zvyšuje. Nárůst zaměstnanosti zaznamenaly všechny okresy v kraji. Na počtu zaměstnavatelských subjektů se stále významnou měrou podílejí rozvojové a průmyslové zóny v kraji a jejich postupné využívání (více než 10 tisíc pracovních míst) i za pomoci realizovaných investičních pobídek na základě dohod mezi MPSV, dle § 111 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti a v souladu s rozhodnutími ministra průmyslu a obchodu o příslibu investičních pobídek a to, slevy na dani z příjmu, hmotné podpory vytváření nových pracovních míst a hmotné podpory rekvalifikace zaměstnanců. Ze strany zaměstnavatelů všech okresů je největší zájem o vyučené uchazeče, zejména v profesích jako např. zedník, zámečnický, obráběč kovů, svářeč, soustružník, stavební – tesař, truhlář, kuchař-číšník-barman, prodavačka. Tradičně dlouhodobě neobsazená místa jsou profese stavební a strojní technik (SŠ/VŠ), obchodní zástupce, pojišťovací agent, učitelé jazyků a lékaři⁵⁴.

⁵³ BÖHM, J. *Analýza stavu vývoje trhu práce v Ústeckém kraji za rok 2006*. Ústí nad Labem, březen 2007.

⁵⁴ *Aktivní politika zaměstnanosti*. Dislokované pracoviště úřadu práce Rumburk. 2007.

Tabulka č. 3: Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání v Ústeckém kraji

stupeň vzdělání	stav k							
	celkem				ženy			
	31.12.2005		31.12.2006		31.12.2005		31.12.2006	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
bez vzdělání a neúplné základní	369	0,5	352	0,6	178	0,5	163	0,5
základní vzdělání	30 422	43,1	28 169	44,3	15 483	43,0	14 495	43,7
nižší střední vzdělání	51	0,1	48	0,1	24	0,1	24	0,1
nižší střední odborné	1 958	2,8	1 823	2,9	785	2,2	782	2,4
střední odborné s výuč. listem	25 469	36,1	22 207	34,9	12 066	33,5	10 840	32,7
stř. nebo stř. odb. bez mat. i výuč. listu	474	0,7	418	0,7	402	1,1	363	1,1
ÚSV	1 454	2,0	1 254	2,0	989	2,7	855	2,6
ÚSO s vyučením i maturitou	1 846	2,6	1 793	2,8	935	2,6	929	2,8
ÚSO s maturitou (bez vyuč.)	7 393	10,5	6 560	10,3	4 666	12,8	4 245	12,8
vyšší odborné vzdělání	183	0,3	147	0,2	129	0,4	90	0,3
bakalářské vzdělání	159	0,2	166	0,3	77	0,2	91	0,3
vysokoškolské	725	1,0	691	1,1	284	0,8	282	0,9
doktorské	29	0,1	24	0,0	9	0,1	5	0,0
celkem	70 532	100,0	63 652	100,0	36 027	100,0	33 164	100,0

Zdroj : Úřad Práce v Ústí nad Labem

Přes skutečnost, že kvalifikovaní uchazeči nacházejí zaměstnání snadněji než nekvalifikovaní, je jejich podíl (52 %) na celkové nezaměstnanosti mírně vyšší. To lze považovat za příznivý signál, zejména z hlediska potencionálních investorů. Je totiž patrné, že kraj disponuje dostatečnou kapacitou kvalifikované pracovní síly, jejíž jediným handicapem může být nevhodná kvalifikační skladba. Tento handicap však mohou úřady práce s využitím rekvalifikačních kursů odstranit. Pokud potencionální zaměstnavatel přijde a sdělí s dostatečným předstihem své požadavky na pracovní sílu, není většinou velký problém připravit uchazeče o práci v požadované struktuře⁵⁵.

⁵⁵ BÖHM, J. *Analýza stavu vývoje trhu práce v Ústeckém kraji za rok 2006*. Ústí nad Labem, březen 2007.

Obrázek č. 1: Mapa České republiky

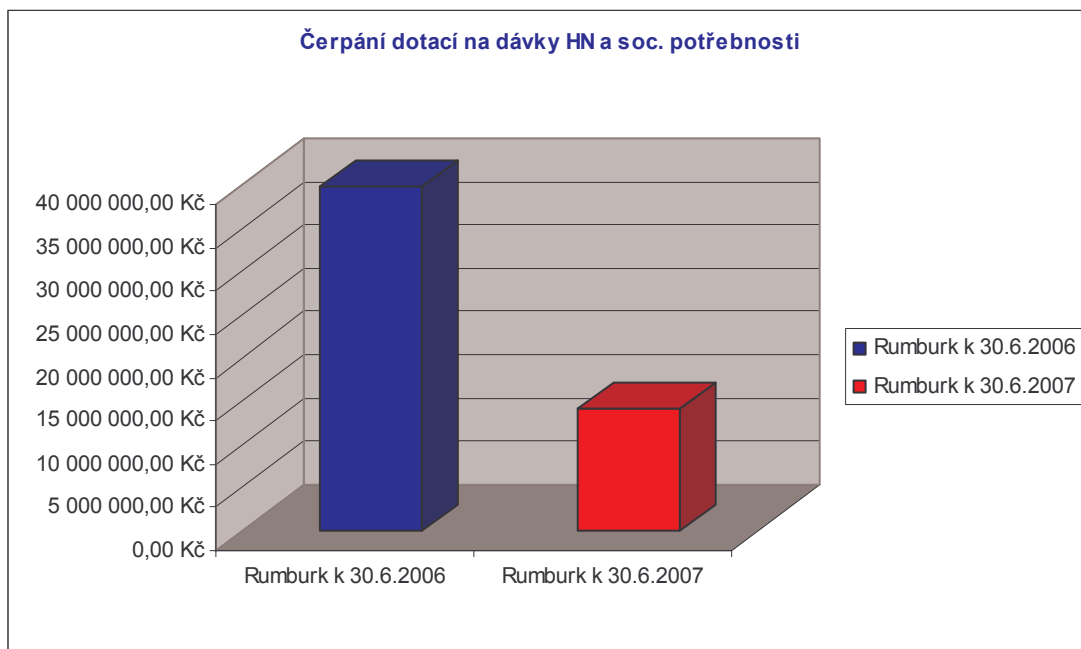

Tabulka č. 4: Informace o čerpání dotací na dávky pro sociální potřebnost v Ústeckém kraji za období leden – červen v roce 2006 a leden – červen 2007

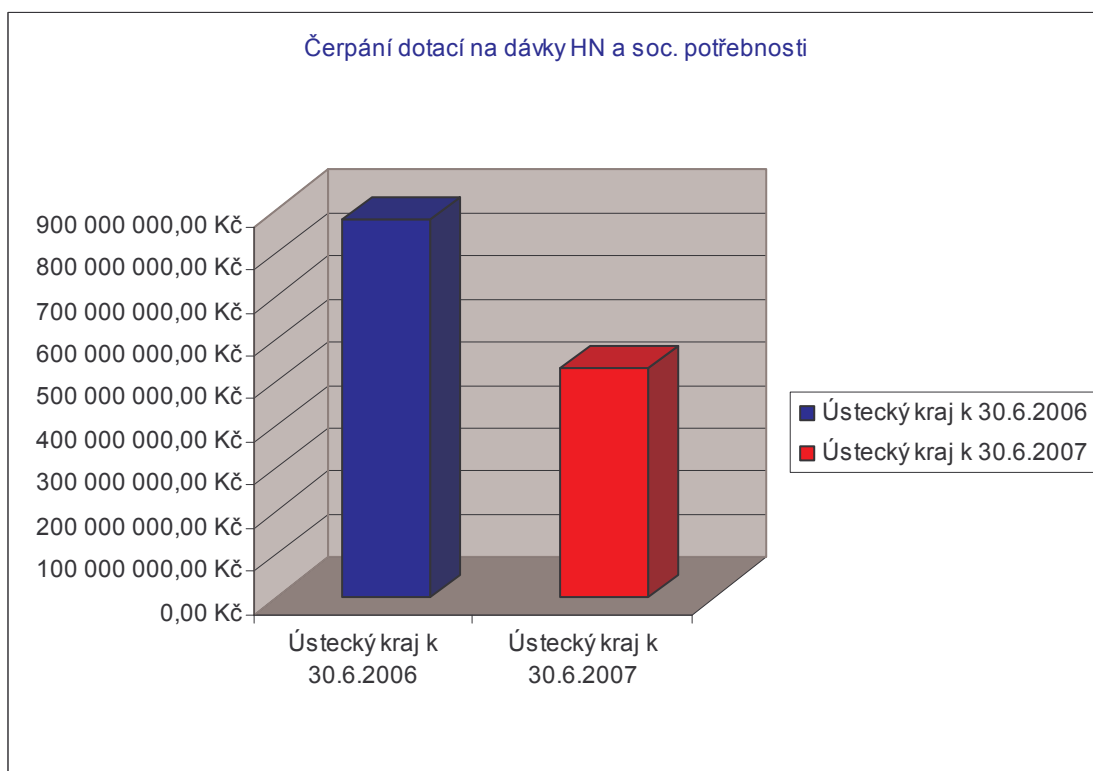
Pořadové číslo	Obec (ORP)	Dotace na dávky soc. potřebnosti (leden až červen 2006) v Kč	Dotace na dávky soc. potřebnosti + HN (leden až červen 2007) v Kč
1	Bílina	22.379.000	17.510.024
2	Děčín	51.782.000	30.666.680
3	Chomutov	98.723.000	57.071.921
4	Kadaň	47.873.000	24.501.839
5	Litoměřice	41.978.000	21.968.034
6	Litvínov	83.909.000	62.864.385
7	Louny	40.562.000	23.434.588
8	Lovosice	9.996.000	5.712.128
9	Most	152.841.000	96.947.000
10	Podbořany	10.836.000	4.744.000
11	Roudnice nad Labem	16.640.000	8.221.564
12	Rumburk	39.793.000	23.759.250
13	Teplice	84.193.000	53.310.532
14	Ústí nad Labem	122.837.000	69.758.855
15	Varnsdorf	25.560.000	16.800.716
16	Žatec	25.401.000	14.119.549
Kraj celkem	1. pololetí roku 2006	875.303.000	531.391.065

Poznámka: Souhrnné údaje za správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP)
Zdroj: Krajský úřad Ústeckého kraje

Grafické znázornění č. 1 k tabulce č. 4 : Informace o čerpání dotací na dávky HN a sociální potřebnost v Rumburku za období 1. pololetí r. 2006 a 1. pololetí r. 2007

Grafické znázornění 2 k tabulce č. 4: Informace o čerpání dotací na dávky HN a sociální potřebnost v Ústeckém kraji za období 1. pololetí r. 2006 a 1. pololetí r. 2007

rafickém znázornění 1 a 2 k tabulce č. 4 je znázorněn pokles čerpání dotací na výplatu dávek sociální potřebnosti a dávek pomoci v hmotné nouzi ve všech obcích s rozšířenou působností v Ústeckém kraji. Dotace kraje se snížily za období 1. pololetí roku 2006 a 1. pololetí roku 2007 téměř o 40 %. Došlo k výraznému poklesu i příjemců sociálních dávek.

Tabulka č. 5: Informace o čerpání dotací na dávky HN a sociální potřebnost v Ústeckém kraji za období leden – červen v roce 2007

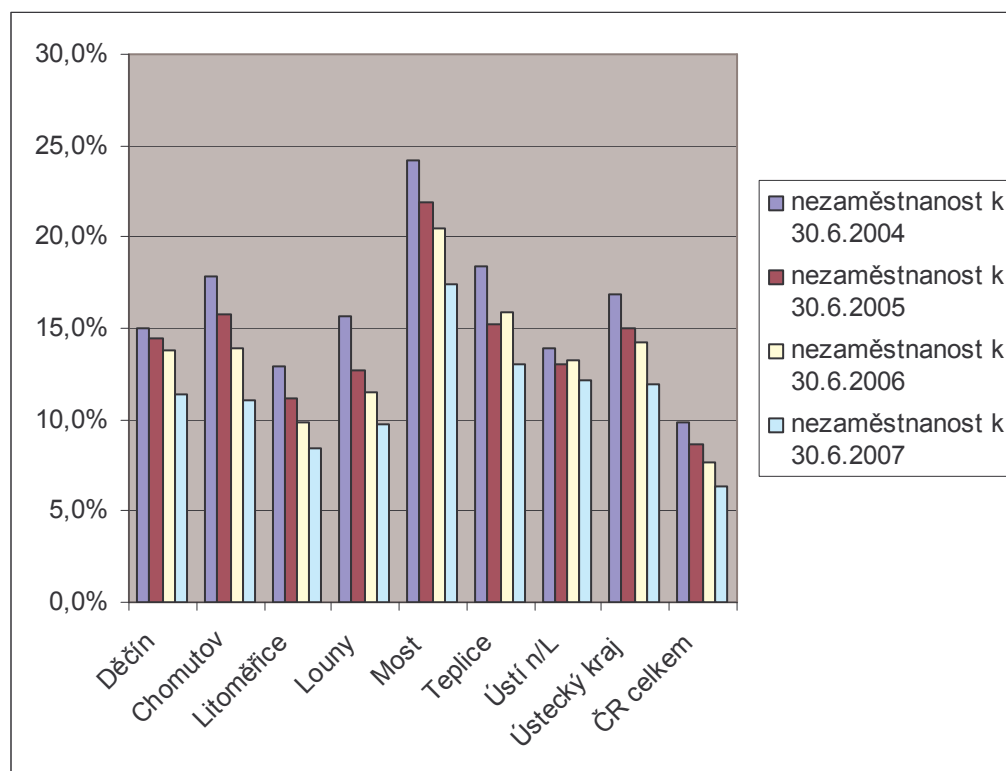
Pořadové číslo	Obec (POÚ)	Dotace na dávky HN v Kč	Dotace na dávky soc. potřebnosti (leden až duben) v Kč	Celkem za HN a sociální potřebnost v Kč
1	Bílina	10 555 124	6 954 900	17 510 024
2	Litvínov	32 063 672	30 800 713	62 864 385
3	Most	59 286 000	37 661 000	96 947 000
4	Podbořany	2 534 000	2 210 000	4 744 000
5	Roudnice nad Labem	5 205 542	3 016 022	8 221 564
6	Varnsdorf	11 802 688	4 998 028	16 800 716
7	Žatec	8 154 824	5 964 725	14 119 549
8	Děčín	18 359 000	3 897 000	22 256 000
9	Benešov nad Ploučnicí	2 515 473	2 239 413	4 754 886
10	Česká Kamenice	2 056 208	1 599 586	3 655 794
11	Chomutov	23 947 341	14 292 462	38 239 803
12	Jirkov	15 498 965	3 333 153	18 832 118
13	Kadaň	9 660 250	2 829 590	12 489 840
14	Kláštepec nad Ohří	4 657 000	2 175 000	6 832 000
15	Vejprty	2 255 089	2 924 910	5 179 999
16	Litoměřice	6 590 385	2 735 073	9 325 458
17	Štětí	7 391 894	3 369 995	10 761 889
18	Ústěck	812 078	1 068 609	1 880 687
19	Louny	12 057 922	5 715 199	17 773 121
20	Postoloprty	3 560 116	2 101 351	5 661 467
21	Lovosice	3 189 951	915 298	4 105 249
22	Libochovice	749 517	857 362	1 606 879
23	Rumburk	8 801 960	5 233 290	14 035 250
24	Šluknov	2 369 000	7 355 000	9 724 000
25	Teplice	21 905 571	12 934 124	34 839 695
26	Duchcov	6 686 216	2 823 226	9 509 442
27	Krupka	6 038 561	2 922 834	8 961 395
28	Ústí nad Labem	44 483 560	22 836 360	67 319 920
29	Libouchec	1 431 685	0	1 431 685
30	Velké Březno	1 007 250	0	1 007 250
Kraj celkem		335 626 842	195 764 223	531 391 065

Poznámka: barevně jsou vyznačeny správní obvody obcí s rozšířenou působností.

U obcí, kde je podklad bílý, tak se jedná o skutečnost, že správní obvod obce s rozšířenou působností je identický se správním obvodem pověřené obce (Jirkov = POÚ; Děčín = ORP) .

Zdroj: Krajský úřad Ústeckého kraje

Grafické znázornění 3 k tabulce č. 2: Nezaměstnanost v Ústeckém kraji k 30.červnu 2007

Výše uvedené grafické znázornění ukázalo, že postupně dochází k poklesu nezaměstnanosti a to nejen v jednotlivých okresech Ústeckého kraje, ale v rámci celé ČR. Vysoká míra nezaměstnanosti se vyskytuje k 30.6.2007 v okresech Most, Teplice, Ústí n/L, Děčín a Chomutov. Tato situace se může dále zlepšovat s příchodem dalších nových investorů do Ústeckého kraje, zejména potom do těchto nejohroženějších okresů, což je prioritním cílem jak republikových, tak i krajských orgánů.

6.1 Celková charakteristika Šluknovského výběžku

6.1.1 Geografická poloha území

Šluknovský výběžek se nachází v nejsevernější části České republiky. Na mapě ho poznáme snadno, je to onen „výhrbek“, který tvoří státní hranici s Německem. Oba výběžky, Šluknovský a vedle se rozléhající v Libereckém kraji Frýdlantský, spolu tvoří s příhraničními regiony Německa a Polska Euroregion Nisa. Oblast Šluknovského výběžku leží v severní části okresu Děčín v Ústeckém kraji. Šluknovský výběžek je tvořen 18 obcemi a třemi mikroregiony – Šluknovsko, Rumbursko a Varnsdorfsko a k 31.12. 2006 zde žilo necelých 55 tisíc obyvatel. Rozloha Šluknovského výběžku je 355, 01 km². Na 1 km² připadá 154 obyvatel, což je o něco více než v celé České republice, kde se nachází pouze 131 obyvatel na 1 km² ⁵⁶. Největší města ve Šluknovském výběžku jsou Šluknov (cca 5,7 tis. obyvatel), Rumburk (cca 11,2 tis. obyvatel) a Varnsdorf (cca 15,8 tis. obyvatel) ⁵⁷.

Obrázek č. 2 : Poloha Šluknovského výběžku vzhledem k Ústeckému kraji

Pramen: Regionální informační servis. *Okresy Ústeckého kraje*; (cit. 16.7.2007). Přístup z: http://www.risy.cz/administrativni_cleneni; upraveno.

⁵⁶ Český statistický úřad. (cit. 16.7.2007). Přístup z: http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0421

⁵⁷ Holeček, Milan. *Lužické hory*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2004. 184 s.

6.1.2 Historie regionu

Oblast Šluknovského výběžku byla před 2. světovou válkou hustě osídlena a to z více než 90 % německy mluvícím obyvatelstvem. Po nuceném odsunu obyvatel německé národnosti došlo k prudkému poklesu obyvatel. Z tohoto důvodu byla oblast uměle osidlována lidmi z celé republiky. Tento akt měl výrazný vliv na sebepojetí obyvatelstva. Do Šluknovského výběžku se hrnuli kromě převážné většiny poctivých lidí i tzv. zlatokopové, jejichž prvořadým cílem bylo obsadit opuštěné usedlosti, byty a zabrat co nejvíce německého majetku. Někteří museli být za svoje nezákonné aktivity potrestáni.

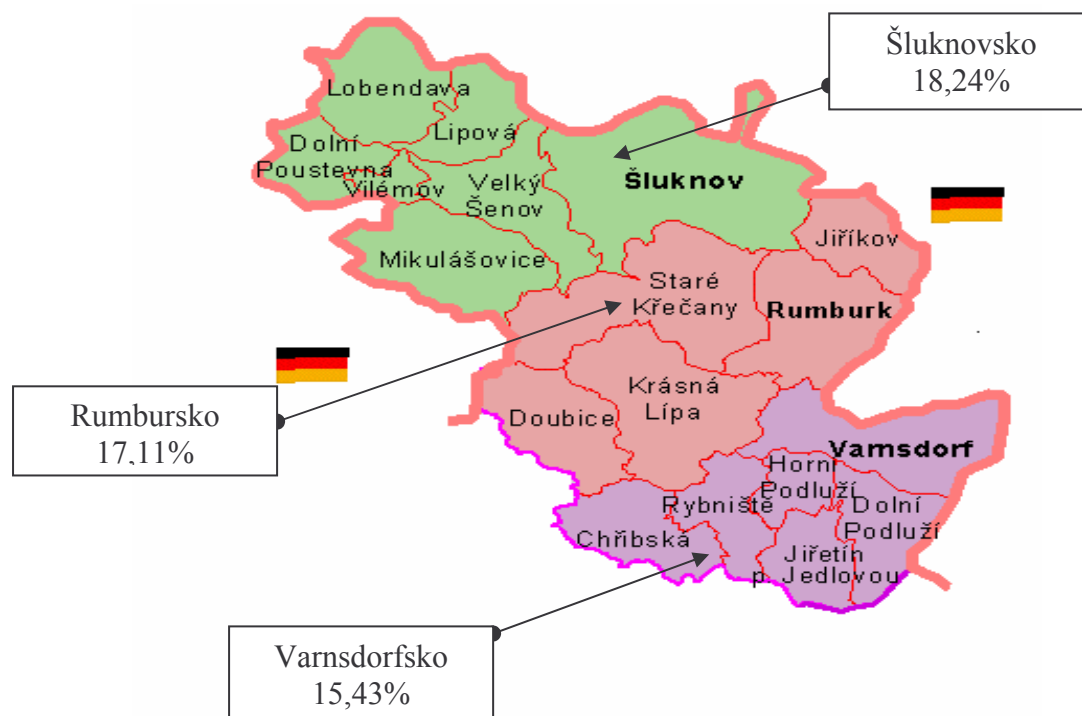
6.1.3 Ekonomická základna

Ve Šluknovském výběžku byly tradičně nejvýznamnějšími ekonomickými aktivitami textilní průmysl a strojírenství. Zemědělství nemá ve Šluknovském výběžku nejvhodnější klimatické podmínky a určitou překážkou je značná členitost terénu⁵⁸. Na území regionu je nižší zastoupení zemědělské půdy na úkor vyššího zastoupení lesních porostů. V souvislosti s ekonomickou transformací byla hospodářská základna Šluknovského výběžku postižena řadou změn. Většina průmyslových podniků byla zastaralá a nebyla schopna konkurovat nově otevřeným trhům (západoevropským trhům a trhům z asijských zemí). Šluknovský výběžek se stal typickým strukturálně postiženým regionem, který je charakteristický mj. nižší průměrnou mzdou a vyšším podílem méně kvalifikované pracovní síly. Postupně dochází k rozvoji nových pracovních příležitostí v oblasti služeb, turistického ruchu (Národní park České Švýcarsko a Chráněná krajinná oblast Lužické hory), přesto však strojírenský průmysl zde má silné postavení (např. Průmyslová zóna v Rumburku – firma Benteler Automotive Rumburk, s.r.o.; TOS Varnsdorf, a.s.; Plaston Česká republika - Šluknov, s.r.o.)⁵⁹.

⁵⁸ SMETANA, Jan. *Rumburk - Město v českém Nizozemí*. Rumburk: 1999.

⁵⁹ *Strategie rozvoje mikroregionu Sever-Socioekonomická analýza*. (cit. 16.7.2007). Přístup z: <http://sprs.sluknovsko.cz/sever/analyza.pdf>

Obrázek č. 3: Míra nezaměstnanosti v jednotlivých lokalitách Šluknovského výběžku v červnu 2006.

Pramen: Regionální informační servis. *Okresy Ústeckého kraje*; (cit. 16.7.2007). Přístup z: http://www.risy.cz/administrativni_cleneni; upraveno. Úřad práce Děčín. *Statistický zpravodaj výsledků trhu práce v okrese Děčín*; (cit. 16.7.2007). Přístup z: http://portal.mpsv.cz/sz/local/dc_info/download/statbull/2006

6.1.4 Sociální služby

Ve Šluknovském výběžku je velká koncentrace sociálních zařízení. Tyto služby zde byly umístovány v poválečných letech, kdy po odsunu německého obyvatelstva zůstalo v obcích množství volných objektů. Významné jsou domovy pro osoby se zdravotním postižením v Jiříkově, Krásné Lípě, Lobendavě, Horní Poustevně a v Brtníkách. Dalšími zařízeními sociálních služeb jsou domovy pro seniory ve Filipově, v Lipové, ve Šluknově a v Krásné Lípě. V regionu také působí dětské domovy (Lipová, Krásná Lípa, Jiříkov). V dalších obcích se vystavily domy s pečovatelskou službou (Mikulášovic, Rumburk, Velký Šenov, Vilémov, Varnsdorf, Šluknov, Krásná Lípa). Velice slibně se v sociálních službách rozvíjejí nestátní neziskové služby⁶⁰.

⁶⁰ Komunitní plán sociálních služeb ve Šluknovském výběžku. Rumburk, Varnsdorf. 2005.

6.1.5 *Vzdělanostní struktura*

V následujícím textu bude krátce pojednáno o vzdělanostní a věkové struktuře obyvatelstva ve Šluknovském výběžku, přičemž bude využito informací z analýzy Českého statistického úřadu, Krajské správy Ústí nad Labem a jeho dokumentu „Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji Ústeckého kraje v letech 2000 až 2005“, který si všímá vnitroregionálních rozdílů uvnitř Ústeckého kraje.

Úroveň vzdělanosti obyvatelstva se stává jedním z rozhodujících předpokladů rozvoje území. Současná úroveň vzdělanosti obyvatel Šluknovského výběžku je nízká a byla z velké míry ovlivněna poválečným vývojem a dosídlením území po odsunu Němců, kdy mezi osídlenci převažovaly osoby s nižším vzděláním.

Nízkou úroveň vzdělanosti dokumentuje fakt, že ani v centrech mikroregionů – Šluknov, Rumburk a Varnsdorf – nedosahují podíly středoškoláků a vysokoškoláků průměrných hodnot na úrovni České republiky. V rámci Šluknovska vykazují nejhorší vzdělanostní skladbu obyvatel nejmenší obce (Lobendava, Lipová, Staré Křečany, Jiřetín, Rybníště, Doubice). Naopak obyvatelstvo Rumburka a Varnsdorfu jako regionálních center vzdělanosti s řadou škol a dalších kulturních institucí dosahují v rámci Šluknovského výběžku zdaleka nejlepších parametrů vzdělanosti. Ve zbývajících obcích, příp. městech sledovaného území je vzdělanostní struktura zhruba srovnatelná. Z pohledu vzdělanosti zaostává Šluknovský výběžek nejvýrazněji za celorepublikovým průměrem v případě podílu vysokoškoláků v populaci. V roce 2001 činil tento podíl v okrese Děčín 4,5 % obyvatel ve věku 15 a více let, zatímco celorepublikový průměr dosahoval hodnoty 8,9 %. Naopak podíl obyvatel nad 15 let, kteří mají pouze základní vzdělání (včetně neukočeného), je v Děčínském okrese nadprůměrný. Zatímco celorepublikový průměr činil 23,0 % v roce 2001, okres Děčín dosahoval hodnoty 27,3 %.

Vzdělanost okresu Děčín je na jednom z posledních míst hodnocení v rámci okresů ČR. Je třeba podotknout, že okres Děčín se dělí na jižní a severní část regionu. Severní část okresu je zastoupena Šluknovským výběžkem, kde je vzdělanostní struktura obyvatelstva podstatně horší.

Tabulka č. 6: Vzdělanostní struktura obyvatelstva, zdroj: SLDB 2001

Územní jednotka	Počet obyvatel ve věku 25 let a více	Nejvyšší dokončené vzdělání (%)					
		Základní a neukončené	Vyučení a střední odborné bez maturity	Úplné střední s maturitou	Vyšší odborné a nástavbové	Vysokoškolské včetně vědecké přípravy	Bez vzdělání
ORP Rumburk	22 568	27,8	42,9	20,4	0,7	4,1	1,8
ORP Varnsdorf	13 951	24,4	44,8	23,3	0,9	4,4	0,8
Šluknovský výběžek	36 519	26,1	43,85	21,85	0,8	4,25	1,3
ORP Děčín	54 404	22,2	43,0	25,0	1,0	6,0	0,9
Ústecký kraj	556 398	23,8	42,3	23,7	1,0	6,3	0,9

Poznámka: ORP = správní obvod obce s rozšířenou působností

6.1.6 Věková struktura

Dosídlení českého pohraničí po 2. světové válce obyvatelstvem s vysokým podílem osob v produktivním věku se pozitivně odráží i na současné věkové struktuře obyvatel Šluknovska. V porovnání s ČR má Šluknovský výběžek příznivou věkovou strukturu populace. Na rozdíl od celorepublikové úrovně byl v roce 2001 počet obyvatel v předproduktivním věku ve Šluknovském výběžku stále vyšší než počet obyvatel ve věku poproduktivním. Prognóza vývoje věkové struktury je ovšem nepříznivá, a to nejen na úrovni ČR, ale i na úrovni Šluknovského výběžku.

Tabulka č. 7: Věková struktura obyvatelstva podle správních obvodů

k 31.12.2005

Územní jednotka	Věkové skupiny obyvatel podle správních obvodů ORP, kraje a ČR – rok 2005				
	Celkem	Podíl (%)			
		ženy	0-14 let	15-64 let	65 a více let
Rumburk	34 182	50,6	16,4	71,6	12,0
Varnsdorf	20 599	51,1	16,3	71,1	12,6
Šluknovský výběžek	54 781	50,85	16,35	71,35	12,3
Děčín	79 309	50,7	15,5	71,7	12,8
Ústecký kraj	823 173	50,9	15,7	71,7	12,6
Česká republika	10 251 079	51,19	14,65	71,15	14,2

Zdroj: Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji Ústeckého kraje v letech 2000 až 2005, ČSÚ

Kromě nevhodné kvalifikační struktury je někdy zásadní překážkou při získání zaměstnání věk, u kategorie do 25 let se jedná o lidi bez praxe, kteří

jsou poměrně těžko umístitelní. Další kategorie je skupina uchazečů v předdůchodovém věku, kteří přes své bohaté profesní zkušenosti, přestávají být v některých oborech pro zaměstnavatele atraktivní. Je potěšitelné, že vlivem realizace projektů spolufinancovaných z ESF na rekvalifikace a realizace cílených programů, které jsou součástí systému podpor aktivní politiky zaměstnanosti, došlo v roce 2006 k poklesu uchazečů v obou skupinách⁶¹.

Díky konjunktuře je nyní nedostatek pracovních sil a začíná být problém najít kvalifikovaného člověka (např. řidiči nákladních aut). Při rozhovoru uvedla expertka na aktivní politiku zaměstnanosti Úřadu práce Ústí nad Labem: *„Například ve velkých městech jde zpozorovat trend, že na pozicích pokladních ve velkých hypermarketech jsou často starší dámy, které ještě před několika lety neměly šanci. Nedostatek pracovních sil se řeší i dovozem lidí ze zahraničí. Dá se předpokládat, že až nastane recese, tak o práci jako první přijdou napřed ti starší, nebo matky s malými dětmi, ale zatím je ekonomika na vzestupu. Navíc nyní začínají do pracovního procesu přicházet slabé ročníky z 80. let, takže do budoucna bude o starší pracovníky větší zájem než nyní, kdy klíčová místa ovládají dnešní třicátníci. Tento jev je u konce, raketové kariéry dnešních třicátníků se nebudou opakovat a náš vývoj půjde ve šlépějích západní Evropy. ...“*

⁶¹ BÖHM, J. *Analýza stavu vývoje trhu práce v Ústeckém kraji za rok 2006*. Ústí nad Labem, březen 2007.

Tabulka č. 8: Základní charakteristiky Šluknovského výběžku, okresu Děčín a České republiky

Územní jednotka	Počet obyvatel k 31.12.2006	Míra nezaměstnanosti k 30.6. 2007
Varnsdorf	15 754	11,79 %
Dolní Podluží	1 241	10,72 %
Horní Podluží	768	10,45 %
Chřibská	1 482	17,83 %
Jířetín pod Jedlovou	573	13,04 %
Rybniště	749	16,67 %
Mikroregion Varnsdorfsko = POÚ, ORP	20 567	12,27 %
Správní obvod pověřeného obecního úřadu Varnsdorf: Varnsdorf, Dolní Podluží, Horní Podluží, Chřibská, Jířetín pod Jedlovou, Rybniště	20 567	12,27 %
Správní obvod obce s rozšířenou působností Varnsdorf: Varnsdorf, Dolní Podluží, Horní Podluží, Chřibská, Jířetín pod Jedlovou, Rybniště	20 567	12,27 %
Rumburk	11 200	10,94 %
Jířkov	3 996	17,98 %
Krásná Lípa	3 679	14,46 %
Doubice	109	14,29 %
Staré Křečany	1 217	17,83 %
Mikroregion Rumbursko	20 201	13,23 %
Správní obvod pověřeného obecního úřadu Rumburk: Rumburk, Jířkov, Krásná Lípa, Doubice, Staré Křečany	20 201	13,23 %
Správní obvod obce s rozšířenou působností Rumburk: Rumburk, Jířkov, Krásná Lípa, Doubice, Staré Křečany, Šluknov, Dolní Poustevna, Mikulášovic, Velký Šenov, Lipová, Lobendava, Vilémov	34 220	13,23 %
Šluknov	5 739	14,75 %
Dolní Poustevna	1 984	10,20 %
Mikulášovice	2 344	13,85 %
Velký Šenov	2 004	14,05 %
Lipová	633	9,87 %
Lobendava	330	19,33 %
Vilémov	985	8,16 %
Mikroregion Šluknovsko	14 019	13,23 %
Správní obvod pověřeného obecního úřadu Šluknov: Dolní Poustevna, Lipová, Lobendava, Mikulášovice, Šluknov, Velký Šenov, Vilémov	14 019	13,23 %
Šluknovský výběžek	54 787	12,86 %
Okres Děčín	134 090	11,41 %
Ústecký kraj	823 173	11,91 %
Česká republika	10 251 079	6,3 %

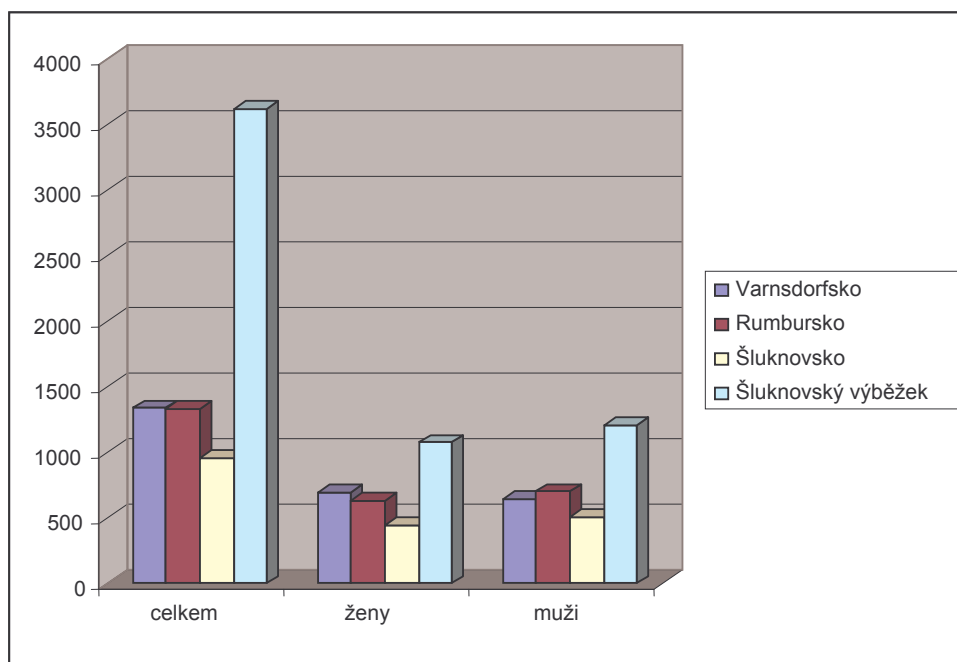
Pramen: Český statistický úřad: Základní údaje o obcích. (cit. 16.7.2007). Přístup z: http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ0421

Na Děčínsku klesla v červnu 2007 míra nezaměstnanosti o 0,24 procentního bodu na **11,41 %**. Celkový počet lidí bez práce, včetně nemocných

a lidí na mateřské dovolené, byl 8 855, tedy o 290 lidí méně než v květnu. Ve Šluknovském výběžku bylo bez práce evidováno 3 617 osob, což je nejnižší hodnota od roku 2000. Ze 14 měst na Děčínsku byla nejvyšší míra nezaměstnanosti v Jiřikově (17, 98 % = 333 uchazečů), Chřibské (17, 83 % = 130 uchazečů), Šluknově (14, 46 % = 425 uchazečů) a Krásné Lípě (14, 46 % = 249 uchazečů), nejnižší míra nezaměstnanosti v Jílové (10, 44 % = 292 uchazečů). V okresním městě Děčíně dosahovala nezaměstnanost 11,2 procenta což představovalo 3 088 uchazečů.

Ze 38 obcí na Děčínsku byla nejvyšší míra nezaměstnanosti v Merbolticích (21, 43 % = 12 uchazečů), Kunraticích (20, 91 % = 23 uchazečů), Heřmanově (19, 72 % = 43 uchazečů) a Starých Křečanech (18, 57 % = 101 uchazečů). Nejmenší nezaměstnanost byla v Hřensku (4, 61 % = 7 uchazečů), Starém Šachově (5, 31 % = 6 uchazečů), Kytlicích (6, 58 % = 15 uchazečů) a Vilémově (8, 16 % = 46 uchazečů). Na konci června bylo nahlášeno 624 volných míst a na jedno volné místo tak připadalo 14, 2 osob. Celkem za první pololetí pracovalo u různých zaměstnavatelů v rámci aktivní politiky zaměstnanosti 1 235 osob, z toho vykonávalo veřejně prospěšné práce 248 lidí a 756 lidí se rekvalifikovalo.

Grafické znázornění č. 4 - Informace o stavu nezaměstnanosti ve Šluknovském výběžku za měsíc červen 2007

Grafické znázornění č. 4 ukázalo celkový počet uchazečů ve Šluknovském výběžku v měsíci červnu 2007. Ke konci června bylo v evidenci Úřadu práce v Rumburku registrováno celkem 3 617 evidovaných uchazečů. Z celkového počtu evidovaných uchazečů bylo 1 765 žen a 1 852 mužů. Na Varnsdorfsku bylo evidováno celkem 1 335 uchazečů, z toho 691 žen a 644 mužů. Na Rumbursku bylo evidováno celkem 1 329 uchazečů, z toho 628 žen a 701 mužů. Na Šluknovsku bylo evidováno celkem 953 uchazečů, z toho 446 žen a 507 mužů.

6.1.7 Územně správní členění Šluknovského výběžku

Území Šluknovského výběžku spadá podle administrativně správního členění pod Ústecký kraj, okres Děčín. V regionu působí na základě zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, v platném znění, tři pověřené obecní úřady (Šluknov, Rumburk, Varnsdorf) a dvě obce s rozšířenou působností (Rumburk a Varnsdorf), které v rámci přenesené působnosti vykonávají pro vymezené území státní správu v rozsahu stanovenými zákony. Odbory sociálních věcí těchto pověřených úřadů zajišťují výkon přenesené působnosti státní správy na úseku sociální péče, která se zaměřuje na péči o rodinu a dítě, péči o staré občany, péči o těžce zdravotně postižené občany, nezaměstnané jednotlivce, péči o občany vyžadující zvláštní pomoc, péči o občany společensky nepřízpůsobivé a agendu nespecifikovanou (agenda nesvéprávných občanů a výkon funkce soudem stanoveného opatrovníka občanům omezených ve způsobilosti k právním úkonům dle trvalého bydliště občana).

Rozhodování o jednotlivých sociálních dávkách je svěřeno pověřeným obecním úřadům a úřadům obcí s rozšířenou působností. Dávky sociální pomoci jsou příslušnými obecními úřady poskytovány v rámci výkonu státní správy v přenesené působnosti a finanční prostředky na jejich výplatu jsou poskytovány ze státního rozpočtu.

6.2 Příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi

6.2.1 Způsob financování dávek sociální pomoci

Pověřené obecní úřady v přenesené působnosti posuzují podmínky pro vyplácení dávek, dále zajišťují jejich vyplácení a dle nového zákona motivují klienty k zvýšené aktivitě. Dávky sociální pomoci byly financovány z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa a to cestou dotací přes rozpočty krajských úřadů. Správcem této kapitoly bylo Ministerstvo financí ČR. Předpokládanou výši finančních prostředků určených na výplatu těchto dávek stanovil zákon o státním rozpočtu na příslušný rok finančním vztahem k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích. Obce při odhadu potřebných finančních prostředků vycházely z objemů vyplacených dávek v předcházejících obdobích a přihlížely také k předpokládanému nárůstu nezaměstnanosti a očekávaným důsledkům sociálně-ekonomických změn. Kraje převzaté údaje od obcí sumarizovaly a předávaly na Ministerstvo financí ČR. Obcemi požadovaný objem finančních prostředků na výplatu dávek sociální pomoci byl zcela zohledněn. Ministerstvo financí ČR převádělo prostředky na dávky sociální pomoci formou měsíčních záloh do rozpočtů krajů. MPSV neneslo do konce roku 2006 přímou odpovědnost za plánování prostředků na dávky sociální pomoci, neboť byly rozpočtovány v kapitole Všeobecná pokladní správa⁶². Od roku 2007 jsou jak nárokový příspěvek na péči, tak i nové dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro zdravotně postižené uvolňovány obcím již z kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, a proto již nebudou rozpočtovány v rámci finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí. Na odborném řízení se podílejí v různém rozsahu MPSV, Krajské úřady a MF.

Tabulka č. 9 : Výdaje státního rozpočtu na dávky sociální péče v letech 1998 až 2006 (v mil. Kč)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 Návrh MPSV
Dávky sociální péče celkem	6 644	9 268	11 276	11 646	13 230	14 145	14 317	14 223	14 674	25 551
Z toho dávky sociální péče osobám sociálně potřebným (hmotná nouze)	4 280	6 611	8 356	8 447	9 263	10 181	10 305	10 238	10 562	16 200

Zdroj: MF a MPSV

⁶² Věstník nejvyššího kontrolního úřadu 2004, pod č. 04/09

Zatímco ještě v roce 1998 náklady do systému sociální pomoci činily v České republice 6,6 mld. Kč, v roce 2003 to bylo 13,3 mld. Kč, v roce 2006 bylo vyčleněno na dávky sociální pomoci 14, 674 mld. Kč. Výše prostředků vyplacených ze státního rozpočtu na dávky sociální péče se od roku 1998 více než zdvojnásobila a totéž platí i o výši výdajů čerpaných na dávky sociální péče osobám sociálně potřebným (v průměru přes 70 % z celkových nákladů), které se v roce 2007 transformovaly na dávky pomoci v hmotné nouzi.

6.2.2 Informace o odboru sociálních věcí a zdravotnictví

Na kvalitu rozhodování o nároku na dávku má vliv zejména organizační, personální a materiálně-technické zabezpečení. MPSV nově zavedlo na všechny pracoviště orgánů pomoci v hmotné nouzi určených pro rozhodování o dávkách a jejich výplatě informační technologie včetně aplikačního programu automatizovaného zpracování údajů potřebných pro rozhodování o dávkách (OK systém HN/SS). Dále je poprvé od vzniku systému sociální pomoci (rok 1991) k dispozici jednotný systém tiskopisů v rámci celé ČR. Městský úřad Rumburk je pověřeným obecním úřadem a vykonává přenesenou působnost na úseku sociální pomoci pro správní obvod obcí Rumburk, Jiříkov, Krásná Lípa, Doubice, Staré Křečany (vyhláška Ministerstva vnitra ČR č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností, v platném znění).

A dále v přenesené působnosti vykonává státní správu jako obec s rozšířenou působností ve správním obvodu pro obce: Dolní Poustevna, Doubice, Jiříkov, Krásná Lípa, Lipová, Lobendava, Mikulášovice, Rumburk, Staré Křečany, Šluknov, Velký Šenov a Vilémov.

Za tímto účelem byl Radou města Rumburk v rámci organizačního řádu Městského úřadu Rumburk vytvořen v roce 2003 odbor sociálních věcí a zdravotnictví. Před tímto datem se dávky sociální péče vyplácely v rámci odboru školství, kultury a sociálních věcí. Na práci odboru se v současné době podílí celkem 19 pracovníků a odbor se člení na dvě oddělení (oddělení sociálních služeb a hmotné nouze pracuje v počtu 12-ti pracovníků včetně vedoucí oddělení; činnost oddělení sociálně-právní ochrany vykonává 6 pracovníků). Personálně je

odbor zajištěn 1 vedoucím odboru, 2 vedoucími oddělení, 14-ti sociálními pracovníky a 2 pracovníci zaměstnanými na dobu určitou, které zde působí v rámci programů zaměstnanosti úřadu práce. Do oddělení sociálně-právní ochrany je započítáván i kurátor pro dospělé, který má funkci kumulovanou s koordinátorem. Sociální pracovníci tohoto oddělení mají též kumulaci funkce sociálně-právní ochrana dětí a kurátora pro mládež. Problematika pečovatelské služby a úsek zdravotnictví je řešen přímo vedoucím odboru nebo jeho zástupcem.

Tabulka č. 10: Personální zajištění odboru sociálních věcí a zdravotnictví k 20.7. 2007

odbor sociálních věcí a zdravotnictví	počet pracovníků	praktikant z úřadu práce
vedoucí odboru	1	
oddělení sociálních služeb a hmotné nouze, který se dále člení na 3 úseky: úsek hmotné nouze úsek příspěvku na péči úsek dávek sociální péče pro zdravotně postižené osoby	10 6 2 2	2 1 1 -
oddělení sociálně právní ochrany, který se dále dělí na 3 úseky: úsek náhradní rodinné péče úsek sociálně právní ochrany dětí úsek sociálních kurátorů pro mládež, kurátor a koordinátor	6	
Celkem	17	2

Městský úřad Rumburk, odbor sociálních věcí a zdravotnictví v samostatné působnosti:

- odborně metodicky usměrňuje zajištění pečovatelské služby a vyjadřuje se k žádostem o přidělení bytu zvláštního určení,
- zabezpečuje financování pečovatelské služby, Klubu seniorů Rumburk, Nadace Šťastné stáří při Domově seniorů ve Filipově, navrhuje rozpočet odboru,
- zajišťuje dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území,
- spolupracuje s dalšími obcemi a kraji a s poskytovateli sociálních služeb,
- vykonává funkci opatrovníka u osob omezených či zbavených svéprávnosti, pokud bylo město určeno opatrovníkem na základě rozhodnutí okresního soudu (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník),

- zabezpečuje rozvoj Komunitního plánování sociálních služeb ve Šluknovském výběžku.

Městský úřad Rumburk, odbor sociálních věcí a zdravotnictví vykonává státní správu v základním rozsahu přenesené působnosti obecního úřadu a pověřeného obecního úřadu:

- podle zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů rozhoduje o ustavení zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění a provádí dohled nad ním,
- na úseku pomoci v hmotné nouzi podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi - poskytuje fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi pomoc k zajištění základních životních podmínek prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc) a poskytuje sociální poradenství,
- rozhoduje o přiznání opakovaných peněžitých dávek pro zdravotně postižené občany podle vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon ČNR o působnosti orgánů v sociálním zabezpečení, v platném znění: příspěvku při péči o blízkou a jinou osobu (zánik příspěvku bude nejpozději k 31.12.2008), příspěvku na úhradu za užívání bezbariérového bytu a garáže a příspěvku úplně nebo prakticky nevidomým.

Městský úřad Rumburk, odbor sociálních věcí a zdravotnictví vykonává státní správu v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností:

- podle zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů zabezpečuje výdej tiskopisů a žádanek s modrým pruhem a vedení příslušné evidence o těchto dokladech,
- podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi: poskytuje mimořádnou okamžitou pomoc osobám, které nesplňují podmínky pro vznik nároku na příspěvek na živobytí, avšak v daném čase, s ohledem na neuspokojivé

sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůžou úspěšně řešit svoji situaci a jsou ohroženi sociálním vyloučením,

- podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů a podle zákona č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů ČR v soc. zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon ČNR o působnosti orgánů v sociálním zabezpečení:
- zajišťuje lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci pomoc a podporu prostřednictvím široké škály sociálních služeb; aplikuje metody kontinuální sociální práce, kterými minimalizuje následky nepříznivé sociální situace klientů, provádí soc. poradenství,
- rozhoduje o poskytování a kontrole využití příspěvku na péči,
- koordinuje poskytování sociálních služeb a poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy, přitom spolupracuje s Vězeňskou službou ČR, Probační a mediační službou, správními úřady a územně samosprávnými celky,
- na základě oznámení zdravotnického zařízení zjišťuje, zda je nezbytné poskytnout osobě umístěné v zdravotnickém zařízení služby sociální péče,
- rozhoduje o přiznání mimořádných výhod pro zdravotně postižené občany, zajišťuje poradenství a sociální péči o zdravotně postižené,
- rozhoduje o dávkách sociální péče pro zdravotně postižené občany (příspěvek na zakoupení, opravu, úpravu a provoz motorového vozidla, příspěvek na úpravu bytu, příspěvek na individuální dopravu apod.), vyhledávací činnost.

Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zabezpečuje především ochranu ohrožených dětí a vykonává tuto činnost:

- poskytuje preventivní a poradenskou činnost na úseku sociálně-právní ochrany,
- rozhoduje o výchovných opatřeních,

- podává návrhy k soudu (na omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti; na nařízení, prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy; na svěřením dítěte do zařízení vyžadující okamžitou pomoc),
- podává soudu podněty k opatřením týkajícím se výchovy dětí,
- rozhoduje o svěřením dítěte do péče budoucích osvojitelů nebo pěstounů,
- sleduje výkon ústavní a ochranné výchovy,
- sleduje děti svěřené do péče jiných fyzických osob než rodičů,
- zajišťuje činnost komise pro sociálně-právní ochranu dětí,
- vykonává funkci kolizního opatrovníka,
- spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení⁶³.

V další části textu se zaměříme pouze na část oddělení sociálních služeb a hmotné nouze, které vyplácí od 1.1.2007 dávky pomoci v hmotné nouzi (úsek hmotné nouze). Účinností zákona č.111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, byl do právního řádu ČR zakotven nový systém poskytování sociálních dávek – tzv. dávek pomoci v hmotné nouzi, jenž nahradil systém dávek sociální péče, které byly poskytovány sociálně potřebným občanům. Cílem dávek HN bylo ochránit jednotlivce a skupiny před propadem do chudoby v procesu ekonomické transformace, a to především z důvodu ztráty zaměstnání.

U posuzování nároku na příspěvek na živobytí u dávek sociální péče přiznaných před 1.1.2007 docházelo na základě nových údajů, dokladů a nových podmínek. Nešlo tedy o automatické překlopení, ale nové rozhodnutí bylo třeba učinit v průběhu měsíce ledna až do 30. dubna 2007. Téměř každý přehodnocovaný klient byl zaskočen množstvím i náročností formulářů. Jedná se o první dojem, kdy pouze v případě podání žádosti je nutné vyplnit a předložit větší množství dokumentů, potvrzení a poskytnout určitou sumu informací. V následujícím období jsou již pouze doplňovány a kontrolovány podmínky pro vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi. Někteří žadatelé o nové soc. dávky byli překvapeni zásadní změnou zejména při zohledňování okruhu společně posuzovaných osob, kdy zejména u zletilých dětí, které společně užívají byt

⁶³ *Organizační řád Městského úřadu Rumburk*. Rumburk. 2007.

se svými rodiči (v případě, že nejsou společně posuzovány s jinými osobami) nevzniká automatický nárok na sociální dávky, jak tomu bylo před účinností zákona o pomoci v hmotné nouzi. Od 1.1.2007 sociální pracovníci hodnotí celou rodinu a tak řada klientů ze systému vypadla. Řada bývalých klientů reagovala překvapeně, byla novou situací zaskočena a vyskytly se případy odvolání se proti postupu odboru sociálních věcí a zdravotnictví, tak i slovního osočování. Nyní také bude na rodičích, aby své potomky donutili vydělávat. Někteří tento problém vyřešili odchodem ze společné domácnosti, někteří si našli pracovní uplatnění. Problematické se také jeví řešení postihu u rodičů, kteří si řádně neplní povinnosti zákonného zástupce při zajištění povinné školní docházky svých dětí. V minulém roce byla možnost okamžitě reagovat na oznámení školy o neomluvené absenci dětí a nyní se musí čekat, jak rozhodne přestupková komise a případná sankce odejmutí dávky hmotné nouze přijde až s velkým časovým odstupem.

Tabulka č. 11: Porovnání statistických údajů za rok 2006 a 2007

Základní evidence odboru SVZ MěÚ Rumburk v roce 2007		
Případy	Počty za rok 2006	Počty za rok 2007
Počet evidovaných klientů v HN	1711	798
Počet poskytnutí základního sociálního poradenství	10 266	4 788
Počet vypracovaných aktivizačních plánů	/	86
Počet vypracovaných individuálních motivačních postupů	/	25
Počet klientů, kterým byl vyplácen doplatek na bydlení	/	185
Počet případů neomluvené absence na ZŠ	16 (nad 10 hodin)	20 (nad 25 hodin)
Počet vyplacených JSD/MOP	147	280
Počet vydaných rozhodnutí, oznámení	4 195	3 517

Zdroj: evidence odboru SVZ MěÚ Rumburk

Zabezpečení úspěšnosti systému pomoci v hmotné nouzi je vázáno na využití sociální práce. Bez uplatnění metod a postupů sociální práce nelze úspěšně bránit dlouhodobému setrvávání osob ve stavu hmotné nouze a rozšiřování chudoby. Nelze je motivovat k vlastní odpovědnosti za řešení nepříznivé sociální situace bez součinnosti se sociálním pracovníkem. Proto je nutné využívat částí zákona, které v sobě obsahují motivační prvky a využívat metody sociální práce a stanovovat postupy řešení situace hmotné nouze, a to zvláště u osob dlouhodobě setrvávajících v hmotné nouzi. Máme tím na mysli využití sociálního poradenství, zpracování aktivizačního plánu, programu individuálního motivačního postupu, vyplacení doplatku na bydlení, hlášení případů neomluvené absence dětí u povinné školní docházky, které mají za úkol cíleně zabránit sociálnímu vyloučení. Opomenout také nelze možnost využití správního uvážení při rozhodování o dávkách okamžité mimořádné pomoci v situacích, kdy osobě hrozí vážná újma na zdraví, kdy osobu postihne mimořádná událost, kdy nemá dostatečné prostředky k úhradě jednorázového výdaje, k úhradě nákladů na pořízení a opravy předmětů dlouhodobé potřeby, na výdaje spojené se vzděláním nezaopatřeného dítěte, v situaci, kdy je osoba ohrožená sociálním vyloučením. Cílem sociální práce je integrace těchto klientů do společnosti a zamezení sociálnímu vyloučení a chudobě.

Základními nástroji sociální pomoci jsou sociální poradenství, hmotná pomoc a to jak v peněžní tak i ve věcné podobě. Na posuzování podmínek pro vyplacení dávek pomoci v hmotné nouzi a zajištění jejich vyplacení se podílí 6 sociálních pracovníků – dávkových specialistů. Každý z těchto pracovníků vykonává zpravidla všechny úkony k jednotlivému případu, tj. veškerou administrativní činnost (např. pomoc při vyplnění žádosti, kontrola úplnosti žádosti, zadání údajů do PC, práce s aplikačním programem, hodnocení plnění podmínek HN, vytvoření oznámení a rozhodnutí, vyznačování právní moci, zpracování záznamů z jednání, vyplacení sociálních dávek, zajišťování agendy související s rozhodováním a vymáháním přeplateků, sběr informací a jejich záznam a vyhodnocování atd.), poradenskou-výchovnou činnost, účast na vzdělávání a poradách, sociální šetření v terénu a aktivizaci klientů. V současné době vykonává každý sociální pracovník HN řadu odborných aktivit současně a kumuluje se tak činnost dávkového specialisty, sociálního pracovníka a technicko – administrativního asistenta. Funkci metodika vykonává vedoucí

odboru, vedoucí oddělení a hlavní oporu při posuzování situace žadatele - klienta, analýzy spisové dokumentace v případě odlišného názoru máme v krajském úřadu. Průběžně před každou výplatou je prováděna kontrola trvání podmínek pro výplatu poskytované dávky. V průběhu roku jsou dokládány údaje ověřovány místním šetřením. Pozitivně lze hodnotit podstatný pokles počtu příjemců dávek na jednoho sociálního pracovníka, který se zabývá agendou pomoci v hmotné nouzi. Ze statistických údajů se hodnoty tohoto ukazatele pohybovaly na našem odboru před rokem 2007 v rozmezí od 200 do 350 příjemců na jednoho sociálního pracovníka. V současné době se tento údaj pohybuje v rozmezí mezi 100 až 150 klientů, což se může pozitivně odrazit v sociální práci s klientem. V této fázi však stále ještě sociální pracovníci naráží na spoustu praktických problémů, které se objevují při zpracování žádosti a rozhodování o dávkách pomoci v hmotné nouzi. Například se vyskytuje procesní problém týkající se nároku na mimořádnou okamžitou pomoc, kdy nárok na dávku vzniká (dle § 38 odst. 2 zákona č. 111/2006 Sb.) dnem nabytí právní moci rozhodnutí příslušného orgánu pomoci v hmotné nouzi a zároveň zákon o pomoci v hmotné nouzi říká, kdy se vydává rozhodnutí (při zamítnutí žádosti, odejmutí dávky, snížení a zastavení dávky, v případě přeplatku, při ustanovení zvláštního příjemce a v případě podání námítky proti oznámení) což ale případ přiznání soc. dávky není, v těchto případech se vydává pouze oznámení o dávce. Tím se dostáváme do situace, jak mimořádnou okamžitou pomoc vyplatit klientovi bezodkladně, tak aby byl naplněn její smysl. Dále se stále program pro vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi vyvíjí a je neustále doplňován a měněn.

Tabulka č. 12: Přehled o čerpání účelové dotace MěÚ Rumburk na dávky sociální pomoci a hmotné nouze (v mil. Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
POÚ	32.457	32.632	37.968	47.604	52.278	53.653	51.938	28.277
ORP - PnP	/	/	/	4.343	4.240	4.994	5.369	76.752
Celkem	32.457	32.632	37.968	51.947	56.518	58.647	57.307	105.029

Poznámka: POÚ = pověřený obecní úřad; ORP = obecní úřad obce s rozšířenou působností

Zdroj: Statistika MěÚ Rumburk

Z tabulky č. 12 vyplývá, jak se postupně zvyšovaly dotace na dávky sociální péče vyplácené MěÚ Rumburk. Od roku 2003 se v dotacích promítá reforma veřejné správy, kdy se město Rumburk stalo obecním úřadem obce s rozšířenou působností. Od 1. ledna 2003 byly zrušeny okresní úřady a jejich působnosti byly přeneseny převážně na 205 obcí s rozšířenou působností (zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů). Menší část kompetencí zaniklých okresních úřadů byla s účinností od 1.1. 2003 přenesena na krajské úřady a na další správní úřady. Sociální dávky, které vyplácely okresní úřady byly bezzbytku předány na obce III. stupně (tzv. ORP). Převážná část finančních prostředků za pověřený obecní úřad (POÚ) byla použita pro dávky sociální potřeby (cca 87 %) a zbytek byl vyplacen v soc. dávkách pro zdravotně postižené. Za ORP se především vyplácely dávky sociální péče pro zdravotně postižené a příspěvek na výživu dítěte.

Tabulka č. 13: Porovnání vývoje počtu příjemců a čerpání finančních prostředků na dávky sociální pomoci v roce 2006 a 2007 MěÚ Rumburk

Příjemci dávek sociální pomoci	Rok 2006		Rok 2007	
	Počet příjemců	Výdaje v Kč	Počet příjemců	Výdaje v Kč
Sociální potřeba, hmotná nouze	1711	50 065 519	798	23 169 980
Dávky sociální péče pro zdravotně postižené	1007	7 242 408	698	5 106 657
Příspěvek na péči	/	/	1914	76 752 000
Celkem	2 718	57 307 927	3 410	105 028 637

Zdroj: Statistika MěÚ Rumburk

V roce 2006 bylo na odboru evidováno 2 718 příjemců sociálních dávek, kterým se vyplatilo 18 007 dávek, což představuje sumu 57 307 927 Kč. Z celkového objemu vyplacených finančních prostředků bylo z titulu sociální potřeby poskytnuto 50 065 519 Kč, na kterých se podílelo 1 711 sociálně potřebných příjemců. Částka 7 242 408 Kč byla vyplacena občanům zdravotně postiženým. Z uvedeného vyplývá, že dávky pro sociálně potřebné byly zastoupeny 87,36 % z celkové výše finančních prostředků. Podíl sociálně potřebných klientů byl v této kategorii zastoupen 62,9 %. Tyto dávky pak vyplácí

za pověřený obecní úřad a obec s rozšířenou působností. V roce 2007 došlo k výraznému snížení počtu evidovaných klientů v hmotné nouzi a tento jev se dá vysvětlit několika důvody: zpřísněním podmínek pro vyplácení dávek v hmotné nouzi; zavedením motivačních a aktivizačních opatření; zvýšením pracovních příležitostí za přispění úřadu práce např. zvýšením finančních prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti (veřejně prospěšné práce, společensko účelná místa, chráněné dílny a pracoviště, vznik nových pracovních míst a rekvalifikace); snížením nezaměstnanosti; někteří klienti ztratili nárok, neboť byli posuzováni společně s jinými osobami, atd. K příkladům dobré praxe patří činnost agentury podporovaného zaměstnání (Agentura Pondělí, o.s.), která se ve Šluknovském výběžku zaměřuje na osoby znevýhodněné na pracovním trhu. Součástí projektu je terapie a tréninkové zaměstnávání. Jedná se o souhrn služeb, jehož výsledkem je placená, konkurenceschopná práce na místech, kde pracují lidé bez postižení. Klient má podporu pracovního asistenta přímo na pracovišti, ale po dobu maximálně dvou let. Úřad práce v Děčíně v roce 2006 umístil celkem 1 636 nezaměstnaných, z toho počtu bylo na veřejně prospěšné práce 564 uchazeči, na společensko účelná místa 942, v chráněných dílnách a pracovištích bylo podpořeno 296 provozních míst a vznik 66 pracovních míst, v cíleném programu bylo umístěno 50 nezaměstnaných. Rekvalifikováno bylo celkem 1 233 uchazečů v 357 rekvalifikačních kurzech⁶⁴. Město Rumburk v roce 2006 zaměstnávalo na veřejně prospěšných pracích celkem 19 pracovníků, kteří před nástupem na VPP pobírali dávky hmotné nouze. Při začleňování našich klientů pomohla i výstavba nového závodu BENTELER Automotive Rumburk, s.r.o.. MPSV pro rok 2008 připravuje výraznější postižení nelegální práce např. tím, že uchazeč o zaměstnání vyřazený z evidence z důvodu výkonu nelegální práce bude moci znovu požádat o zařazení do evidence uchazečů až po uplynutí 6 měsíců ode dne vyřazení. Dosud mohl uchazeč o práci vyřazený z evidence kvůli nelegální práci požádat o nové zařazení prakticky hned, pouze se mu krátila podpůrná doba pro poskytování podpory (max. o 3 měsíce). To se ukázalo jako málo účinné vzhledem k závažnosti tohoto negativního jevu.

⁶⁴ Zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2006. Úřad práce Děčín.

6.2.3 *Analýza příjemců dávek sociální pomoci*

Tato kapitola se zabývá analýzou příjemců dávek pomoci v hmotné nouze (dříve sociální potřebnosti). Naprostou většinu žadatelů o dávky hmotné nouze tvoří nezaměstnaní, kteří jsou v evidenci úřadu práce (cca 75 % žadatelů). Podíl domácností s nezaměstnaným členem mezi příjemci dávek se přitom liší podle typů domácnosti: v úplných rodinách dosahuje v průměru asi 80 %, v neúplných přes 50 % a v nerodinných domácnostech dokonce přes 95 %. Evidentní přitom je, že se jedná převážně o dlouhodobě nezaměstnané (případně o osoby delší dobu mimo trh práce). Průměrná doba nepřetržitého pobírání dávek je alarmujícím údajem: v průměru činí přes 18 měsíců⁶⁵. Další významnou skupinu žadatelů o dávky sociální pomoci představují ženy pobírající rodičovský příspěvek (tzv. samoživitelky – péče o nezaopatřené dítě) a nejmenší podíl tvoří žadatelé, kterým je vyplácena nízká dávka důchodového pojištění, nebo dávka nemocenského pojištění. Další možné členění příjemců dávek sociální pomoci je podle jejich rodinného stavu. Rodiny s dětmi tvoří zhruba jednu třetinu příjemců z celkového počtu příjemců. Zbytek tvoří jednotlivci a rodiny bez dětí. Převážnou část v kategorii rodiny s dětmi představují neúplné rodiny. Úplné rodiny tvoří relativně malý podíl příjemců dávek sociální pomoci a to pouze v případě, že se zde vyskytuje nezaměstnanost. Můžeme tedy vyvodit závěr, že příjmy dávek státní sociální podpory (sociální příplatek, přídavky na dítě, rodičovský příspěvek a příspěvek na bydlení) v úplných rodinách a případný příjem ze zaměstnání jednoho z partnerů většinou navýší příjmy takové domácnosti nad úroveň životního minima a z tohoto důvodu se nedostávají do naší evidence. Je také možné dělit příjemce sociálních dávek podle věku, tak např. ještě v roce 2006, kdy byl účinný zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti tvořilo asi třetinu příjemců sociálních dávek mladých lidí ve věku do 25 let. Více než polovina do 35 let, jen asi 7 % příjemců dávek bylo starší 55 let. Převažovaly jednoznačně bezdětné domácnosti (více než dvě třetiny klientů). Přes deset procent tvořily úplné domácnosti a přes dvacet procent to byly domácnosti neúplné. Od 1.1. 2007 dochází ke změně příjemců dávek sociální pomoci. Z evidence městských úřadů vypadávají nezaměstnaní mladí i starší lidé (svobodní a rozvedení), kteří žijí ve společné domácnosti s rodiči. V minulém roce mohli žádat o dávky sociální

⁶⁵ TRBOLA, R., SIROVÁTKA, T. *Příjemci dávek sociální péče z titulu sociální potřebnosti: jejich počty, struktura, příjmy*. Brno: VÚPSV Praha. 2002

potřebnosti sami, od nového roku se posuzují společně. Dochází tak k společnému započtení příjmů rodičů a jejich nezletilých i zletilých dětí. Příjmy rodičů jsou pro posuzovanou rodinu převážně dostatečné. Dokonce mohou být společně posuzovány i jiné osoby, které společně žijí v bytě, pokud písemně neprohlásí, že spolu trvale nežijí a neuhrazují společně své potřeby.

Rozdělení klientů sociální pomoci⁶⁶:

1. Příjemci s příležitostnou intervencí, kteří odmítají závislost na sociálních dávkách, přejí si stále zaměstnání, které jim zaručí pravidelný příjem, materiální zabezpečení a začlenění je do profesní komunity. Odmítají ztotožnění se sociálními případy a sociální pomoc považují za dočasnou záležitost. Tato skupina při narůstající nezaměstnanosti nabývá na významu. Lze zde zařadit převážnou část klientů mladších 25 let, především absolventy škol, případně i začínající podnikatele. Ti využívají sociální pomoc racionálně a jdou si pevně za svým cílem.
2. Skupina klientů s častou (pravidelnou) intervencí, s částečnou (plnou) závislostí na sociálních institucích. Ty se dělí na dvě základní podskupiny:
 - Příjemce dávek, kteří se ještě neidentifikovali s rolí příjemce závislého klienta a jednání se sociálními pracovníky je pro ně stresující. Nezaměstnanost negativně dopadá na jejich psychiku, kladou si otázky o vlastních schopnostech, trpí sníženým sebevědomím, nicméně dosud neztrácejí naději na uplatnění na trhu práce a jejich aktivity – třebaže někdy neúspěšné, ale nakonec směřující k nalezení zaměstnání;
 - Příjemci dávek ztotožnění s rolí sociálního klienta s vědomou závislostí na sociální pomoci. Pro tyto osoby je zpravidla šance na primárním trhu minimální nebo mzdově nezajímavá, a proto racionálně přijímají sociální pomoc státu, garantující jistý a pravidelný příjem. Tito klienti často vnitřně zcela rezignují na hledání zaměstnání. Vůči sociálním pracovníkům jsou však vždy připraveni ukázat známky ochoty, aby mohli za výhodných

⁶⁶ VAVREČKOVÁ, J. *Sociální ochrana oficiálně chudých*. Sociální politika – měsíčník MPSV. Rok vydání 2000, číslo 5, s. 11.

podmínek nadále přijímat sociální dávky. V těchto případech se často hovoří o osobách zneužívající sociální systém;

3. Lidé žijící na okraji společnosti, občané společensky nepřizpůsobení, zdravotně postižení občané, kteří jsou dlouhodobě bez zaměstnání a závislí na sociálních úřadech a dávkách, bez aspirace na placené zaměstnání a vyšší sociální status, kteří potřebují pomoc k uspokojení běžných životních potřeb.

6.2.4 Počty příjemců dávek sociální péče

Počet příjemců dávek sociální péče není závislý na velikosti lokality. Určitou závislost na sociálních dávkách však způsobuje nezaměstnanost, stupeň vzdělanosti a výše mzdy v regionu. Proto pozorujeme nízký podíl příjemců dávek sociální péče k počtu ekonomicky aktivních v oblastech s nízkou nezaměstnaností (např. Praha, Plzeň, kde finanční rozdíl mezi prací a dávkou pomoci v hmotné nouzi je v těchto městech vyšší a je zde i vyšší míra vzdělanosti) oproti oblastem, kde je vyšší míra nezaměstnanosti, nižší stupeň vzdělanosti a nižší mzda, tudíž je zde i vyšší podíl příjemců sociálních dávek (např. Severní Morava a Severní Čechy). Pracovní nabídky v ČR existují a důkazem je i velký zájem cizinců o práci. Na konci června 2007 mělo v ČR legální zaměstnání už 209 338 lidí ze zahraničí. Nejvíce cizinců pochází ze Slovenska, Ukrajiny a Polska⁶⁷. Pracovní uplatnění cizinců se týká především nekvalifikované manuální práce, kde o tyto druhy práce však (možná vlivem štedrého sociálního systému) není ze strany českých občanů zájem ani při vyšších mzdách. Například nabídneme Ukrajincům pracujících v ČR stejné sociální dávky, jaké dostávají naši občané, a z velkou pravděpodobností ihned přestanou pracovat.

Počet příjemců sociálních dávek z důvodu hmotné nouze je velice variabilní číslo, protože jeden příjemce reprezentuje vlastně určitou domácnost (úplná rodina, neúplná rodina, bezdětná domácnost, jednotlivec). Jeden příjemce může pobírat více dávek a dále pak jeden příjemce může pobírat dávku ve více měsících. To znamená, že tato čísla lze interpretovat jako počty příjemců pouze u jednotlivých dávek v měsíčním vyjádření, velmi obtížně se tento údaj vyjadřuje za čtvrtletí, nebo v roční statistice. Například opakující se dávky sociální péče

⁶⁷ Počet legálně zaměstnaných cizinců v ČR překročil 200 tisíc. MPSV (cit. 30.7.2007) Přístup z: <http://www.mpsv.cz/cs/>

podmíněné sociální potřebnosti pobíralo v ČR za měsíc prosinec 2005 celkem 206 673 příjemců, z toho bylo 67 462 rodin s nezaopatřenými dětmi. Zbytek tvořily domácnosti bez nezaopatřených dětí (139 211 příjemců, z nich bylo 134 646 v evidenci úřadu práce a 4 565 bylo domácností starých a těžce zdravotně postižených)⁶⁸.

Mezi příjemci dávek sociální péče (pomoci) se vyskytují prokazatelně mladí nezaměstnaní, domácnosti jednotlivců, zejména vyššího a vysokého věku, neúplné rodiny, vícečlenné rodiny a rodiny s nezaměstnaným členem nebo s členem zdravotně postiženým. Významným zjištěním je, že ani jedna z uvedených sociálních charakteristik sama o sobě nepředurčuje konkrétní rodinu k propadu pod životní minimum. Spíše jde o kumulaci dvou nebo více nepříznivých sociálních situací nebo událostí. Nejčastějšími kumulacemi jsou zdravotní postižení s nezaměstnaností, neúplnost rodiny s nezaměstnaností a péči o malé děti, větší počet závislých osob v rodině (matka na mateřské dovolené a více dětí) s omezenou možností sehnat lépe placenou práci, důchodový věk s potřebou dietního stravování a zdravotními obtížemi obecně apod. Pro klienty v produktivním věku (s výjimkou zdravotně postižených) je nedostatek příjmů spíše dočasnou záležitostí, u osob v důchodovém věku a u zdravotně postižených se jedná o dlouhodobou záležitost, zpravidla obtížně řešitelnou. U některých skupin klientů se jedná jen o dočasné vybočení z dosavadního standardu života, u jiných o stav opakující se po více generací. Nízká příjmová úroveň je velmi silně spojena se socio-demografickými charakteristikami domácností, v jejichž důsledku mají rodiny po vnitřním přerozdělení zdrojů nízké příjmy na hlavu (a tím i větší citlivost vůči dalším nepříznivým vlivům). K příčinám, které zvyšují sociální vyloučení i průměrných rodin v mladém a středním věku, patří již výše citovaná nízká vzdělanost a kvalifikační úroveň a z toho vyplývající dlouhodobá nemožnost kumulovat majetek. Někteří klienti žijí ve velmi špatných materiálních podmínkách, jsou závislí na sociálních institucích a dávkách jejich hlavní úsilí se zaměřuje na přežití. Ukazuje se, že většina klientů nepotřebuje pouze finanční výpomoc, ale především poradenské a konzultační služby a určité motivační působení, které již nabízí nový zákon pomoci v hmotné nouzi.

⁶⁸ *Spravedlnost ve zdraví*. s. 6 (cit.30.7.2007) Přístup z: http://www.mzcr.cz/data/c2388/lib/Cil_2.pdf

Zákon č. 100/1988 Sb., o **sociálním zabezpečení**, v platném znění, zaručuje pomoc občanům, jejichž životní potřeby nejsou dostatečně zabezpečeny příjmy z pracovní činnosti, dávkami důchodového nebo nemocenského zabezpečení, popřípadě jinými příjmy, a občanům, kteří ji potřebují vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebo věku, anebo kteří bez pomoci společnosti nemohou překonat obtížnou životní situaci nebo nepříznivé životní poměry. Smyslem je navrátit občanovi co nejrychleji sociální suverenitu, pomoci mu překonat přechodné období sociálně ekonomických obtíží a řešit jeho současnou svízelnou situaci. Dávky pomoci v hmotné nouzi byly v roce 2007 odborem SVZ MěÚ Rumburk vypláceny zhruba do 800 domácností v celkové částce 23 169 980,- Kč (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc).

Někteří naši klienti mají **problém s bydlením** a nemají dostatek informací, jaké existují např. typy ubytovacích zařízení: klasické ubytovny, noclehárny, azylové bydlení, domy na půl cesty, podporované bydlení (chráněné byty, byty na půli cesty, vstupní byty), sociální bydlení a kdo tyto ubytovací služby poskytuje. V průběhu transformačního období došlo k zastavení státní bytové výstavby a to se odrazilo v nedostatku bytů. Dále se v této oblasti promítnul vliv privatizace bytového fondu, restituce a rušení podnikových ubytoven. Na podporu bydlení byly určeny také některé sociální dávky, zejména příspěvek na bydlení (ÚP) a doplatek na bydlení (HN). V roce 2007 vyplatil náš odbor celkem 1 010 doplateků na bydlení pro 185 příjemců, v celkové výši 1 587 536 Kč. K opatřením sociálního začleňování v oblasti bydlení pro rizikové klienty patří zejména sociální služby nabízející cenově dostupné bydlení, dávky SSP a dávky HN. Ve Šluknovském výběžku jsou pro klienty bez domova k dispozici tyto soc. služby: Domov sv. M. Magdaleny v Jiřetíně pod Jedlovou, Centrum sociálních ubytoven Varnsdorf, Azylová ubytovna Varnsdorf a Dům na půli cesty Varnsdorf.

Ve **zdravotní péči** došlo ke změně financování a to směrem od všeobecného financování zdravotní péče ze státního rozpočtu k financování založeném na pojišťovacím systému. Dále se v této oblasti nastoupila cesta privatizace poskytovaných zdravotních služeb spolu se zdůrazněním odpovědnosti každého jednotlivce za své vlastní zdraví. Ministerstvo zdravotnictví prosadilo od roku 2008 spoluúčast pacienta na financování určitých zdravotních služeb

(regulační poplatky). Naši klienti v hmotné nouzi byli osvobozeni od placení poplatků za návštěvu u lékaře, výdej léků, pohotovost a den pobytu v nemocnici. Podmínkou tohoto osvobození je vystavení potvrzení sociálního pracovníka pro klienta a s ním společně posuzované osoby, potvrzení odboru SVZ nesmí být starší než 30 dnů. Tímto došlo ke zvýšení dostupnosti zdravotní péče pro klienty v hmotné nouzi, neboť tyto potřebné služby jsou poskytovány pro příjmově nejnižší skupiny zdarma.

Od roku 1990 došlo k reformě **vzdělávacího systému**. Státní monopol na školský systém byl zrušen a došlo ke změně financování školství směrem od všeobecného financování ze státního rozpočtu k financování z více zdrojů (ze státního rozpočtu, ze soukromých zdrojů zavedením školného u soukromých škol atd.). Rizika, která s sebou přinesla reforma vzdělávacího systému pro děti z chudých rodin vyplývají z toho, že byly zrušeny dotace na mimoškolní aktivity (zájmové kroužky, poznávací zájezdy, lyžařské kurzy, prázdninové pobyty, některé školní pomůcky apod.). Děti našich klientů mají možnost získat na uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo zájmovou činností mimořádnou okamžitou pomoc. V roce 2007 MěÚ Rumburk poskytl na tyto účely 114 rodinám s nezaopatřenými dětmi mimořádnou okamžitou pomoc v celkové výši 217 040 Kč. Dále jsme na odboru SVZ zaznamenali za rok 2006 celkem 16 případů neomluvené absence dětí na ZŠ a za rok 2007 to bylo 20 případů. S těmito rodinami bylo potom zahájeno přestupkové řízení a v případě uložení sankce za neplnění povinností zákonného zástupce dítěte spojených s řádným plněním povinné školní docházky není tato osoba považovaná za osobu v HN. V roce 2007 byla z tohoto důvodu 8 rodinám snížena opakovaná dávka (příspěvek na živobytí).

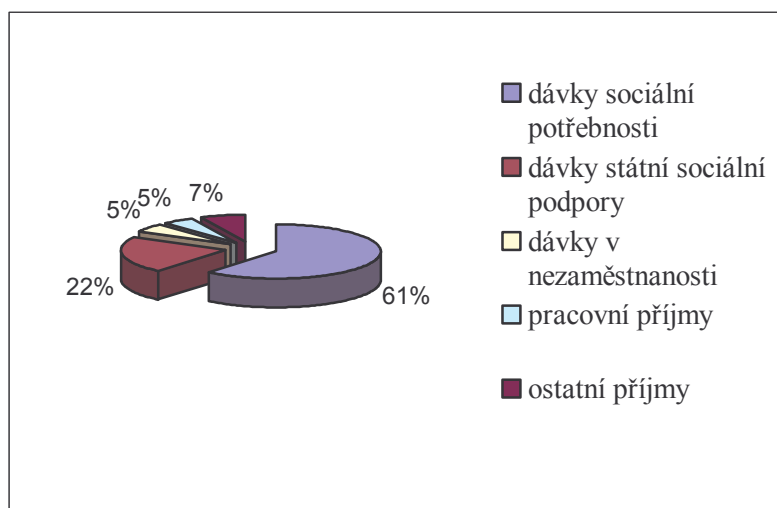
6.2.5 Příjmy v domácnostech příjemců dávek sociální péče

Cílem dávek sociální pomoci je garance minimálního příjmu, tak aby byla zajištěna adekvátní lidská důstojnost a příjemci těchto soc. dávek mohli participovat na životě společnosti a to do doby, než si najdou vhodné pracovní místo. Dávky sociální pomoci tvoří cca 61 %⁶⁹ celkových příjmů

⁶⁹ SIROVÁTKA, T., TRBOLA, R. Příjemci dávek sociální péče z titulu sociální potřeby: jejich počty, struktura, příjmy. Dostupné na <www.vupsv.cz/Trbola_Sirovatka_Prijemci_davek.pdf>

domácností příjemců dávek sociální péče, 22 % představují dávky státní sociální podpory, přes 5 % reprezentují pracovní příjmy a necelých 5 % dávky v nezaměstnanosti. Pouze 7 % příjmů připadá na ostatní příjmy jako je výživné, důchody, nemocenské dávky. Složení příjmů v domácnostech příjemců dávek sociální péče názorně ukazuje Grafické znázornění č. 5.

Grafické znázornění č. 5

Při hodnocení příjmu pro účely posouzení stavu hmotné nouze a nároku na příspěvek na živobytí se uplatňuje jeden z motivačních prvků zákona. Jde o zvýhodnění osob, které pracují, které příjmou i méně placenou práci, oproti osobám, které setrvávají pouze na dávkách pomoci v hmotné nouzi. V jejich případě se příjem ze závislé a výdělečné činnosti a z funkčních požitků podle § 6 odst. 1 a 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů, a to po odpočtu daně z příjmu a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, započítává pouze ve výši 70 % tohoto příjmu. Obdobně se ze 70 % započítává příjem plynoucí ze mzdových nároků vyplácených úřadem práce podle zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Ve výši 80 % se započítává příjem, který nahrazuje příjem ze závislé činnosti. Jde o příjem z dávek nemocenského pojištění a z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci. Všechny ostatní příjmy podle § 7 a 8 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, s výjimkou příspěvku

na živobytí, se pro účely posouzení hmotné nouze započítávají v plné výši, tj. 100 %⁷⁰.

Zákon o životním a existenčním minimu rovněž uvádí v § 7 odst. 2 písm. h) příjmy, které se pro účely životního minima a v návaznosti na to pro účely pomoci v HN nezapočítávají jako příjem (stipendia, sociální výpomoci poskytované zaměstnavatelem, odměny vyplacené dárcům za odběr krve, daňový bonus). Rovněž pro příjemce příspěvku na péči není v případě, že budou žádat o příspěvek na živobytí, tento příspěvek započítáván do příjmu. Jiná situace nastává v případě, že příspěvek na péči, nebo jeho část, je poskytnut osobě, která o příjemce příspěvku na péči pečuje.

Příspěvek na péči může být použit jako úhrada za péči, kterou poskytuje registrovaný poskytovatel soc. služeb, přičemž výše úhrady je sjednána ve smlouvě mezi poskytovatelem soc. služeb a osobou, které příspěvek náleží, případně jejím zástupcem. Příspěvek na péči může být také využit v rámci neinstitucionálního zajištění péče osobami, u kterých se nevyžaduje registrace podle zákona o soc. službách (rodinní příslušníci, osoby blízké, sousedé). Proto při posuzování výše příjmů pro účely dávek pomoci v HN je potřeba rozlišovat, jestli je příspěvek na péči využit v rámci okruhu společně posuzovaných osob, nebo poskytnut osobě mimo okruh společně posuzovaných osob, případně registrovanému poskytovateli soc. služeb. Vzhledem k tomu, že příspěvek na péči nelze považovat za příjem pro účely dávek pomoci v HN, je nezapočitatelným příjmem nejen pro oprávněnou osobu, ale též pro osoby s ní společně posuzované, neboť v rámci těchto osob nelze charakter tohoto příjmu měnit na započitatelný. Finanční částka, která je poskytnuta pečující osobě, se považuje za další opakující se nebo pravidelné příjmy pečující osoby ve smyslu § 7 odst. 2 písm. j) zákona o životním a existenčním minimu jen v případě, že pečuje o osobu, které náleží příspěvek na péči, se kterou netvoří okruh společně posuzovaných osob. Výše tohoto příjmu nemusí být shodná s výší vyplaceného příspěvku na péči, protože z něj může být hrazena ještě další služba, popřípadě výdaje, spojené s náklady na péči. Pro účely zákona se příjem zjišťuje za rozhodné období dle § 10 zákona

⁷⁰ BECK, BENEŠOVÁ, HACAPERKOVÁ, NIEDERLE, ROZTOČILOVÁ, VYSKOČILOVÁ. *Metodický pokyn č. 2/2006 k zákonu č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění zákona č. 165/2006, v Praze dne 14. prosince 2006, č.j.: 2006/44899-21. MPSV, 2006.*

č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (období 3 kalendářních měsíců předcházejících měsíci, v němž byla uplatněna žádost o příspěvek na živobytí)⁷¹.

7 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo odpovědět na otázku jestli dávky pomoci v hmotné nouzi fungují jako prostředek, který zabraňuje sociálnímu vyloučení a analyzovat nový systém sociální pomoci v hmotné nouzi v ČR, na základě faktorů efektivnosti zhodnotit skutečný přínos a efekt dávek pomoci v hmotné nouzi. V empirické části byly stanoveny dva předpoklady. První předpoklad se zaměřil na to, zda transformace dávek sociální potřeby na dávky pomoci v hmotné nouzi ovlivnila počet příjemců, výši vyplacených finančních prostředků. Jinými slovy řečeno zda došlo k většímu sociálnímu začleňování našich klientů v oblasti pracovního trhu. Na vývoji nezaměstnanosti ve Šluknovském výběžku, okresu Děčín, v Ústeckém kraji, v ČR jsme došli k závěru, že při porovnání 1. pololetí roku 2004 až 1. pololetí roku 2007 došlo ke snížení počtu nezaměstnanosti. Například v okrese Děčín byla k 30.6.2004 nezaměstnanost ve výši 15,0 %; k 30.6.2005 byla nezaměstnanost ve výši 14,5 %; k 30.6.2006 byla nezaměstnanost ve výši 13,8 % a k 30.6.2007 se míra nezaměstnanosti snížila na 11,4 %. Při porovnávání nezaměstnanosti jsme zaznamenali výrazné regionální rozdíly, které vznikaly již od 90. let minulého století. Ústecký kraj měl k 30.6.2007 míru nezaměstnanosti 11,9 % a nejnižší míru nezaměstnanosti v ČR ve výši 2,4 v tomto období vykazovala Praha, v ČR byla nezaměstnanost k 30.6.2007 celkem 6,3 %. Dále jsme sledovali čerpání dotací na dávky pro sociální potřebnost v Ústeckém kraji za období od ledna až června v roce 2006 a přechod na dávky HN za období od ledna do června 2007. I zde jsme zaznamenali podstatný pokles čerpání dotací a to téměř o 40 %. Zaměřili jsme se i na počty příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi. V tomto případě jsme porovnali údaje odboru SVZ MěÚ Rumburk za rok 2006 a rok 2007. V roce 2006

⁷¹ KUDLOVÁ, M. *Metodický pokyn č. 1/2007 k započítávání příjmu pro účely zákona o pomoci v hmotné nouzi v souvislosti s poskytováním příspěvku na péči*, v Praze dne 29. ledna 2007, č.j.: 2007/2648/21. MPSV, 2007.

evidovali sociální pracovníci tohoto odboru celkem 1 711 klientů v hmotné nouzi. V roce 2007 došlo k podstatnému poklesu klientů v hmotné nouzi na 798. Příčiny tohoto pozitivního trendu spatřujeme v konjunkturu naší ekonomiky, zvýšením pracovních příležitostí, aktivní politice zaměstnanosti, zpřísněním podmínek pro vyplácení dávek v hmotné nouzi a zavedením motivačních a aktivizačních opatření. U klientů, u kterých nedošlo k začlenění na trh práce, pak stát prostřednictvím dávek v HN garantuje minimální příjem nezbytný k životu, který je zároveň motivuje ke vstupu do zaměstnání a to tím, že v případném zaměstnání dojde ke zvýšení jejich příjmů. Po důkladné analýze všech dat a informací můžeme konstatovat, že došlo k podstatnému snížení počtu příjemců pomoci v hmotné nouzi a ve sledovaném období jsme zaznamenali prudký pokles vyplacených finančních prostředků určených pro sociální dávky.

Druhý předpoklad se zabýval tím, zda systém hmotné nouze motivuje k vyšší pracovní aktivitě, oproti minulému systému dávek sociální potřeby. Porovnali jsme údaje odboru SVZ MěÚ Rumburk za rok 2006 a rok 2007. Postupně od 1.7.2007 se začaly zavádět aktivizační plány a programy individuálního motivačního postupu. Za oblast aktivizačních plánů, který je určen pro osoby v HN bylo odborem SVZ celkem vypracováno 86 aktivizačních strategií. Aktivizační plán obsahuje základní informace klienta; příčinu vzniku HN; úkoly na úseku prokazování vlastní snahy o zvyšování příjmu vlastní prací; úkoly na úseku zjišťování a prokazování možnosti zvýšení příjmu využitím majetku; úkoly na úseku zjišťování a prokazování možnosti zvýšení příjmu uplatněním zákonných nároků a pohledávek; možnosti a způsob řešení zadluženosti klienta; termíny kontroly plnění. Pro osoby ohrožené sociálním vyloučením (osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, osoby drogově závislé atd.) byly sepsány programy individuálního motivačního postupu v celkovém počtu 25. Program individuálního motivačního postupu obsahuje: popis skutečností, které mohou vést k sociálnímu vyloučení osoby, a odůvodněné poskytnutí pomoci v HN; určení rozsahu potřeby a způsobů pomoci k překonání HN osoby tak, aby získala: základní důstojné podmínky pro život; zdroj příjmů; osobní doklady; doklady týkající se pracovněprávních a jiných obdobných vztahů, popřípadě samostatné výdělečné činnosti; přístup ke zdravotní péči; doklady o dosaženém vzdělání a další doklady prokazující znalosti a dovednosti (např. certifikáty, osvědčení); základní sociální návyky a aby byl minimalizován

vliv sociálně patologických jevů; možnost spolupráce s poskytovateli sociálních služeb, zejména v oblasti sociálního poradenství a služeb sociální prevence, popřípadě též s odborným zdravotnickým zařízením nebo se střediskem Probační a mediační služby; rozsah spolupráce osoby v HN se zaměstnancem příslušného orgánu pomoci v HN; časový rozpis pro plnění jednotlivých úkolů tohoto programu a termíny pro kontrolu jeho plnění.

Pro zhodnocení systému pomoci v HN jsme se zaměřili na město Rumburk, Šluknovský výběžek a Ústecký kraj. Provedli jsme analýzu příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi a na základě statistických údajů a analýzy bylo obhájeno tvrzení, že nový systém dávek pomoci v hmotné nouzi funguje jako prostředek, který zabraňuje sociálnímu vyloučení. Systém HN je efektivnější oproti systému dávek sociální potřeby. Porovnáním 1. pololetí roku 2006 a 1. pololetí roku 2007 došlo k poklesu počtu příjemců dávek a příspěvků a snížil se počet vyplacených prostředků. Sociální začleňování si vyžaduje multidimenzionální přístup. Procesy sociálního vyloučení a sociálního začleňování jsou natolik propojené, že je třeba řešit situaci komplexně. Systém hmotné nouze je pouze jednou součástí sociální politiky, která napomáhá k začlenění některých občanů do společnosti. V každé společnosti existuje určitý počet osob sociálně vyloučených, kteří si takový způsob života zvolily dobrovolně. Těm ostatním bychom měli zajistit pomoc a umožnit jim návrat do běžného života. Tyto poznatky potvrzují druhý předpoklad, že současný systém hmotné nouze motivuje k vyšší pracovní aktivitě, oproti minulému systému dávek hmotné nouze.

Nové pojetí pomoci osobám v hmotné nouzi vyplynulo z potřeby změny přístupu k řešení pomoci osobám v hmotné nouzi. Vychází z principu odpovědnosti občana za své sociální postavení. Jako motivační prvky obsahuje zákon o pomoci v hmotné nouzi zvýhodnění pro zápočet příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků a také příjmů z dávek nahrazujících příjem a podpory v nezaměstnanosti či rekvalifikaci. Jako motivace k zodpovědnosti je zabudováno opatření, podle kterého v případě, že příjem ve třech předchozích měsících překročil trojnásobek životního minima žadatele a společně posuzovaných osob, nevzniká nárok na výplatu příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení. Pro zhodnocení stavu hmotné nouze se zjišťují celkové sociální a majetkové poměry. Pokud by byly tyto poměry takové, že by osoba stav hmotné nouze mohla překonat bez pomoci dávek hmotné nouze, tyto sociální dávky se neposkytnou.

Jedním z dalších motivačních prvků obsažených v tomto zákoně je zpracování aktivizačních plánů. Dalším motivačním krokem bylo nové opatření, kterým se zrušilo zvýhodnění osob dlouhodobě vedených v evidenci úřadu práce a kteří podle původního zákona měly nárok na zvýšení o 600 Kč. Naopak se zpřísnují podmínky pro osoby, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, jsou dlouhodobě nezaměstnané a neprojevují aktivitu k získání příjmu vlastní prací. Pokud nepracují 12 měsíců a déle, bude se vycházet pouze z částky existenčního minima.

Způsob výpočtu některých dávek hmotné nouze je velmi složitý a bez použití k tomu určeného programu je nemožné ho vypočítat a dávku poskytovat. Velice problematická se jeví práce s programem, který se upravuje za pochodu, ze začátku byl často nefunkční (přetížená síť) a některé jím prováděné řízení o dávkách nemělo oporu ve správním řádu. Zvláště v lednu 2007 byl veliký problém s novým softwarem a převodem dat klientů u příspěvku na péči. Další problém vznikl u dávek pomoci v hmotné nouzi a dávek sociální péče, kdy sice peníze na tyto dávky dorazily z MPSV včas, ale bylo velice těžké realizovat výplatu některým klientům, neboť nefungovaly všechny navazující operace a tak se také stalo, že jsme některé nové dávky hmotné nouze a příspěvku na péči mohli vyplatit až v únoru. Problém byl v tom, že pověřené obecní úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají různé účetní programy a sladit všechny tyto varianty bylo technicky velice náročné, sešlo se hodně nových věcí najednou a nebyla zkušenost s tímto produktem v takovém rozsahu. Tak se stalo, že příspěvek na péči v lednu 2007 obdrželo z 1 649 klientů MěÚ Rumburk pouze 151. V únoru se počet příjemců této dávky zvýšil na 1 287 a teprve až v březnu jsme mohli vyplatit příspěvek na péči všem klientům, kterým vznikl nárok na tuto dávku automaticky. Podle rozhodnutí MPSV jsme na tuto aktivitu dostali dvě tabulková místa. Na jednoho sociálního pracovníka v oblasti příspěvku na péči připadá v průměru 824 klientů, což je o cca 674 klientů více na 1 pracovníka, než je doporučováno MPSV. Výše dotace a stanovený počet pracovníků na výkon agendy pro realizaci zákona o sociálních službách v Rumburku je nedostačující a může se negativně projevit v dlouhých čekacích lhůtách žadatelů o příspěvek na péči, nedodržování lhůt dle správního řádu, přepracovaností, podrážděností a možným výskytem chyb. Dále bude nemožné provádět potřebné kontroly, jak klientů v domácnostech tak i v rezidenčních službách. Může tak docházet

k zneužívání finančních prostředků a porušování práv klientů. Neboť jednotlivý poskytovatelé sociálních služeb nebudou motivováni k tomu, aby upozorňovali na porušování práv svých klientů a inspekce poskytování sociálních služeb nebude mít možnost u všech zařízení soc. služeb v dohledné době zkontrolovat kvalitu poskytovaných sociálních služeb.

Podporu v hmotné nouzi získalo asi 800 klientů, které jsme postupně převedli z dávek sociální potřeby. Tento nový produkt, který vznikl tak dlouho (10 let) byl nakonec spuštěn bez náležitého ověření a sociální pracovníci po absolvování jednodenního školení se museli umět vyrovnávat s uplatňováním nových zákonů, tak i se softwarovým vybavením a jeho vrtochy.

Počet klientů, kterým jsou od nového roku vypláceny dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby je 422. Celkový počet příjemců sociálních dávek od MěÚ Rumburk je v současné době 2 971 a tento počet bude do konce roku narůstat a to na základě těchto faktorů: výše nezaměstnanosti, počet rodin s nezaopatřenými dětmi s nízkým příjmem, strukturou zdravotního stavu obyvatelstva v regionu a počtu sociálně vyloučených občanů.

Dalším velkým problémem, s nímž se v běžné praxi nejen pracovníci, ale především pak potřební občané v sociální sféře setkávají, je **velká roztříštěnost a především naprostá nesystematičnost různých orgánů a organizací v sociální oblasti**. Stávající situace je natolik nepřehledná, že běžný občan naprosto nerozeznává rozdíl mezi různými orgány státní správy i samosprávy, které je nucen s žádostmi o různé druhy sociálních dávek obcházet. Pod lidovým pojmem „sociálka“ tak zahrnuje nejen systém státní sociální podpory, ale také systém okresních správ sociálního zabezpečení, nebo naopak systém sociálních odborů obecních a městských úřadů, které jsou při výkonu přenesené působnosti ještě dále členěny i na pověřené úřady a dále na obecní úřady obcí s rozšířenou působností, případně ještě krajské úřady – a každá z těchto institucí vyplácí „jakési dávky“.

Zcela nelogické se tak jeví, že občan je v situaci, kdy se dostane do sociální či příjmové nouze, nucen obcházet spoustu úřadů, neví přesně kde všude a o jaké dávky má právo žádat – a tyto výše jmenované instituce spolu, nebyly do roku 2006 vzájemně provázány, ale od začátku roku 2007 se postupně propojují jednotlivé databáze státní správy a samosprávy a dá se očekávat rychlejší a pohodlnější přístup k potřebným datům.

Skutečnost, kolika pracovníků je pak třeba k vyřizování tak velkého počtu různých sociálních dávek a jak vysoké náklady s touto administrativou souvisí, je zcela zřejmá. A přitom takový sociálně potřebný občan stejně nemá možnost všemi těmito různými druhy sociálních dávek od různých orgánů nakonec obdržet v souhrnu více, než své životní minimum, resp. příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení, která je mu v konečné fázi jeho „cesty za sociálními dávkami“ vyplácena pověřeným obecním úřadem v místě jeho trvalého pobytu. Rovněž tak je samozřejmé, že administrativa, kterou jsou nuceni sociální pracovníci tohoto úřadu, v souvislosti se zjišťováním skutečných příjmů žadatele, příp. jeho rodiny, vést, je zcela neúměrná – někdy není v praxi ani možné všechny tyto příjmy „uhlídat“. Nadměrná **byrokracie** pro občana a neúměrné a vysoké náklady na tuto byrokracii ze státního rozpočtu jsou palčivým problémem současnosti.

Bolestivým a v médiích často citovaným problémem je rovněž **zneužívání sociálních dávek**. Ze zkušenosti se nejčastěji setkáváme zejména s uvedením nepravdivých údajů v žádostech, kdy žadatelé tvrdí, že společnou domácnost nevedou; poskytování nepravdivých informací o své finanční a majetkové situaci; znalost příjemců v případech, že některá tvrzení jsou obtížně prokazatelná, např. druh – družka; dále vlastnický vztah u movitých věcí; prokazování tzv. „práce na černo“ atd.. K tomuto zneužívání však samozřejmě napomáhá i skutečnost, že doba po kterou může občan sociální dávky pobírat, není zákonem nijak omezena.

Pro obecní úřady – zejména pak pro ty pověřené či s rozšířenou působností - jako územně samosprávné celky, vykonávající na základě zákona státní správu v této oblasti pak jsou velkým problémem vysoké náklady na zajištění výkonu této přenesené působnosti, které jsou nuceny hradit ze svého rozpočtu na úkor jiných plánovaných výdajů, neboť příspěvek, který ze státního rozpočtu na výkon státní správy obdrží, je tak nízký, že zpravidla nestačí pokrýt všechny náklady jako např. mzdy pracovníků, poštovné, telefonní poplatky, cestovné, kancelářské potřeby, náklady na celoživotní vzdělávání atd.. Zcela logickým vyústěním této situace je snaha mnohých starostů i zastupitelstev šetřit, jak je to jen možné. V důsledku to pak znamená, že **sociálních pracovníků na těchto úřadech je jen skutečně nezbytně nutný počet a jejich převážnou činností je pak pouze činnost tzv. „dávkařů“, omezujících se na pouhou**

výplatu sociálních dávek stále širšímu počtu klientů či rodin na jednoho sociálního pracovníka (mnohdy v praxi i více než 150), na úkor nejen kvality zjišťování skutečné situace žadatelů, ale především pak na úkor vlastní sociální práce s potřebnými občany v obtížných sociálních situacích, v prevenci, sociálně-právní ochraně dětí, v terénních šetřeních apod.

Náš návrh možného řešení formou vlastní úvahy vychází z problémů v oblasti dávek hmotné nouze, příspěvku na péči, které jsme uvedli výše.

Navrhnout vytvoření nových sociálních úřadů, kde by se přesunuly instituce, které jsou financovány MPSV a dnes jsou pod samosprávou či státní správou (obce, kraje, ČSSZ a ÚP), posílit terénní sociální práci, zavést důslednou kontrolu příjemců dávek HN, propojení informačních systému a provázání v jednotlivých oblastech, které umožní efektivnější práci s klientem a sníží možnosti zneužívání sociálního systému.

Ve druhé fázi reformy v této oblasti bychom navrhovali **zjednodušit a zpřehlednit systém orgánů, zabývajících se výplatou sociálních dávek**. Snažili bychom se o snížení počtu příjemců dávek se systému státní sociální podpory, neboť bychom se snažili občany, kteří jsou v pracovním procesu posílit finančně tak, aby nemuseli žádat o tyto dávky. Občané by tedy v první řadě měli příjmy buď od svých zaměstnavatelů (pokud by byli zaměstnanci), příp. příjmy vlastní (pokud by byli osobami samostatně výdělečně činnými), nebo od České správy sociálního zabezpečení (pokud by se jednalo o důchodce všech kategorií, případně o rodiče na mateřské či rodičovské dovolené), případně od úřadu práce (pokud by byli uchazeči o zaměstnání). V případě, že by tyto jejich příjmy nedosahovaly zákonem stanovené hranice příspěvku na živobytí či doplatku na bydlení, obrátili by se na tento „sociální úřad“, který by zhodnotil jejich sociální situaci a v případě oprávněnosti jejich požadavku by je doplácel do určité stanovené výše příjmů. Stát by tak mohl zcela ovlivňovat efektivitu výkonu státní správy i čerpání finančních prostředků v této oblasti a to celostátně.

Role sociálních pracovníků, konkrétně tzv. „dávkařů“ bývá často mylně podceňována, a to i v porovnání s jinými profesemi přímo v sociální oblasti, přitom nejen z vlastní praxe víme, že právě tito pracovníci podávají nejvíce informací z celé sociální oblasti, neboť jejich institut je posledním kam se občan může obrátit o pomoc. Jelikož se proto od občana požaduje nutnost uplatnění ze zákona všech nárokových příjmů, plyne z tohoto i poradenská pomoc

od sociálního pracovníka, k samotné práci je nutnost znalostí i mimo jejich zaměření, tedy jsou kladeny velké nároky na jejich vzdělání. V současné době narůstá potřeba odborně dobře připravených sociálních pracovníků. Sociální práce klade vysoké nároky na komunikační, rozhodovací a jiné schopnosti pracovníka. Vyšší kvality poskytování sociální pomoci lze dosáhnout vytvořením podmínek pro další vzdělávání pracovníků v oblasti sociální pomoci.

Přimlouvali bychom se za zřízení e-mailové konference (např. Pandora.cz) pod odborným dohledem MPSV, kde by mohli soc. pracovníci prodiskutovat nejednoznačné, sporné a velice komplikované případy při rozhodování o sociálních dávkách. Ministerstvo by dozorovalo, jak si sociální pracovníci v rámci celé ČR pomáhají, radí, vysvětlují správný výklad právních předpisů při rozhodování o sociálních dávkách a jen v případě, že by se diskuze ubírala jiným směrem, tak by metodicky zasáhlo. Vše by pak směřovalo ke sjednocení výkladu a metodických postupů, což je úkolem krajských úřadů a MPSV. Například by si hlubší zájem v takové e-mailové konferenci zasloužil právní vztah mezi mužem a ženou, kteří nejsou manžely (druh a družka). Problematické se jeví posuzování aktivního hledání zaměstnání u osoby plně invalidní bez nároku na důchod. Kapitolou samou pro sebe je problematika dávek pro zdravotně postižené osoby např. posuzování zdravotního stavu občanů; vyhláškou taxativně uvedená zdravotní postižení a nemožnost jejich individuálního posouzení např. amputační ztráta končetiny nad kolenem a neurologické postižení, které má obdobné důsledky, ale nárok na příspěvek na úpravu či provoz motorového vozidla zde nevzniká. Podnětů k diskuzi by byla celá řada, neboť naše soc. dávky zahrnují neopakovatelné životní události, nejde zde o rutinní záležitosti, ale o individuální posouzení každého žadatele, kde je potřeba velice citlivě a rozvážně postupovat a názor odborníků by byl více než přínosný.

Tato bakalářská práce je určena čtenářům zajímavým se o nový systém pomoci v hmotné nouzi, kteří informace z této práce mohou použít ve své praxi, případně studentům, kterým může posloužit jako inspirace při studiu daného problému či dalšího rozvinutí získaných poznatků.

8 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

Použitá literatura

1. BECK, BENEŠOVÁ, HACAPERKOVÁ, NIEDERLE, ROZTOČILOVÁ, VYSKOČILOVÁ. *Metodický pokyn č. 2/2006 k zákonu č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění zákona č. 165/2006, v Praze dne 14. prosince 2006, č.j.: 2006/44899-21*. MPSV, 2006.
2. BÖHM, J. Analýza stavu vývoje trhu práce v Ústeckém kraji za rok 2006. Úřad práce Ústí nad Labem, březen 2007.
3. BRŮNA, M. *Nástin veřejné správy v České republice*. 1. vyd. Praha: Akademie veřejné správy - Typo&PresPress, 2003.
4. BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky sociální péče pro zdravotně postižené osoby*. 1. vyd. Ostrava: ANAG, 2007. ISBN 978-80-7263-378-4.
5. BUCHTOVÁ, B. a kol. *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.
6. HOLEČEK, M. *Lužické hory*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2004. ISBN 80-7033-832-6.
7. *Informační publikace pro cizince Česká republika*. 1. vyd. Praha: MPSV, 2006. ISBN 80-86878-43-0.
8. *Komunitní plán sociálních služeb ve Šluknovském výběžku*. 1. vyd. Rumburk: Město Rumburk, 2005.
9. KREBS, V. *Sociální politika*. 3. přepracované vyd. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-050-5.
10. KUDLOVÁ, M. *Metodický pokyn č. 1/2006 k § 60 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, v Praze dne 4. prosince 2006, č.j.: 2006/71372/21*. MPSV, 2006.
11. KUDLOVÁ, M. *Metodický pokyn č. 1/2007 k započítávání příjmu pro účely zákona o pomoci v hmotné nouzi v souvislosti s poskytováním příspěvku na péči, v Praze dne 29. ledna 2007, č.j.: 2007/2648/21*. MPSV, 2007.
12. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

13. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. aktualit. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.
14. *Nejlepší ochranou před chudobou a sociálním vyloučením je zaměstnání*. Praha: MPSV, 2006.
15. Organizační řád Městského úřadu Rumburk. 2. přepracované vyd. Rumburk. Město Rumburk. 2007.
16. PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2. přepracované vyd.. Praha: ASPI Publishing, 2005. ISBN 80-7357-1.
17. PRŮŠA, L. *Ekonomie sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2003. ISBN 80-86395-69-3.
18. RÁKOCZYOVÁ, M. *Sociální politika – měsíčník MPSV*. 2001, č. 6, s. 6. ISSN 0049 – 0962.
19. SMETANA, J. *Rumburk – Město v českém Nizozemí*. 1. vyd. Rumburk: Město Rumburk, 1999. ISBN 80-238-4545-4.
20. *Sociální zabezpečení k 12.3. 2007*. ÚZ č. 617. Ostrava: Sagit, 2007. ISBN 978-80-7208-625-2.
21. TOMEŠ, I. *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenosti*. 1. vyd. Praha: Sociopress, 1996. ISBN 80-902260-0-0.
22. TOMEŠ, I. a kol. *Sociální správa*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-560-1
23. TRBOLA, R., SIROVÁTKA, T. Příjemci dávek sociální péče z titulu sociální potřeby: jejich počty, struktura, příjmy. Brno: VÚPSV Praha, 2002.
24. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-496-6.
25. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
26. VAVREČKOVÁ, J. *Sociální politika – měsíčník MPSV*. 2000, č. 5, s. 11. ISSN 0049 – 0962.
27. *Věstník nejvyššího kontrolního úřadu 2004*. č. 04/09.
28. *Zákon o pomoci v hmotné nouzi v otázkách a odpovědích*. Praha: MPSV, 2007.
29. *Zákon č. 359/1999., o sociálně právní ochraně dětí*. Praha: MPSV, 1999.
30. *Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře*. Praha: MPSV, 1995.

31. *Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi*. Praha: MPSV, 2006.
32. *Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu*. Praha: MPSV, 2006.

Internetové zdroje

1. Český statistický úřad. *Městská a obecní statistika*. [on-line]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/lexikon/mos_vdb.nsf/okresy/CZ042> . [citováno dne 16.7.2007].
2. HOŠEK, M. *Dávky poskytovat těm, kteří je potřebují*. [on-line]. Práce a sociální politika. Měsíčník MPSV. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/3800>>. Květen 2007. [citováno dne 28. 7. 2007].
3. MPSV: *Počet legálně zaměstnaných cizinců v ČR překročil 200 tisíc*. Novinky. [on-line]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4374>>. 2007. [citováno dne 6. 8. 2007].
4. MPSV: *Změny sociálních dávek*. Tisková zpráva [on-line]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/files/clanky/2302/221205c.pdf>>. 2005. [citováno dne 9. 7. 2007].
5. MZČR: *Spravedlnost ve zdraví*. Zpráva o plnění Dlouhodobého programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky za rok 2005 včetně 21 cílů. [on-line]. Dostupné na WWW: <http://www.mzcr.cz/data/c2388/lib/Cil_2.pdf>. leden 2007. [citováno dne 2. 8. 2007].
6. Regionální informační servis. *Administrativní členění*. Data a mapy [on-line]. Dostupné na WWW: <http://www.risy.cz/administrativni_cleneni>. 2004. [citováno dne 31. 7. 2007].
7. SIROVÁTKA, T., TRBOLA, R. *Příjemci dávek sociální péče z titulu sociální potřeby: jejich počty, struktura, příjmy (evidence z dat sociálních referátů)*. VUPSV. [on-line]. Dostupné na WWW: <www.vupsv.cz/Trbola_Sirovatka_Prijemci_davek.pdf>. 2002. [citováno dne 25. 7. 2006].

8. Strategie rozvoje mikroregionu Sever. *Socioekonomická analýza*. [on-line]. Dostupné na WWW: <<http://sprs.sluknovsko.cz/sever/analyza.pdf>>. 2001. [citováno dne 16.7.2007].
9. TLUSTÝ, V. *Modrá šance: základní teze finanční politiky ODS*. [on-line]. Dostupné na WWW: <http://www.ods.cz/docs/publikace/modra_sance-finance.pdf> 2003. [citováno dne 25.6.2007].
10. Wikipedie: elektronická otevřená encyklopedie. *Nezaměstnanost*. [on-line]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%9Bstnanost#Definice_nezam.C4.9Bstnanosti>. [citováno dne 8.7.2007].

9 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Žádost o příspěvek na živobytí

Příloha č. 2: žádost o doplatek na bydlení

Příloha č. 3: Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví

Příloha č. 4: Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu postižení vážnou mimořádnou událostí

Příloha č. 5: Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje

Příloha č. 6: Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytných nebo odůvodněných nákladů

Příloha č. 7: Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením

Příloha č. 8: Potvrzení o nutnosti dietního stravování

Příloha č. 9: Potvrzení o zdravotním stavu vydávané ošetřujícím lékařem

Příloha č. 10: Potvrzení o studiu

Příloha č. 11: Doklad o výši měsíčních příjmů

Příloha č. 12: Seznam ostatních započitatelných příjmů

Příloha č. 13: Doklad o podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti

Příloha č. 14: Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech

Příloha č. 15: Informace o užívaném bytu

Příloha č. 16: Souhlas s předáváním rodného čísla České poště ...

Příloha č. 17: Odvolání souhlasu s předáváním rodného čísla České poště

Příloha č. 1/1

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Žádost o příspěvek na živobytí

A. Žadatel:

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Titul:	
Rodné příjmení ²⁾ :		Rodné číslo v ČR ³⁾ :		Státní příslušnost:	
Nezaopatřenost ⁴⁾ :		Rodinný stav ⁵⁾ :		Příjem ⁶⁾ :	
1. St. důchod ⁸⁾ :	Zdrav. stav ¹⁰⁾ :	Invalidita ¹¹⁾ :	Dieta ¹²⁾ :	Péče ¹³⁾ :	Majetek ¹⁴⁾ :
Trvalý pobyt: Obec:		Část obce:			
Ulice:		Č. p. ¹⁵⁾ : Č. orient.: PSČ:			
Telefon:			E-mail:		

B. Zástupce žadatele:

Vypíšte pouze v případě, že žádost podává zástupce žadatele (zákonný zástupce, jiná fyzická osoba, které byla nezletilá osoba rozhodnutím příslušného orgánu svěřena do péče, zmocněnec, opatrovník).

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Titul:	
Rodné příjmení ²⁾ :		Rodné číslo v ČR ³⁾ :		Státní příslušnost:	
Trvalý pobyt: Obec:		Část obce:			
Ulice:		Č. p. ¹⁵⁾ : Č. orient.: PSČ:			
Telefon:			E-mail:		

C. Adresa užívaného bytu:

Vypíšte pouze v případě, že se adresa užívaného bytu liší od trvalého pobytu žadatele. Pokud adresu nevyplníte, je adresa trvalého pobytu žadatele považována za adresu užívaného bytu.

Adresa: Obec:		Část obce:			
Ulice:		Č. p. ¹⁵⁾ : Č. orient.: PSČ:			

- 1) Uveďte všechna jména osoby.
- 2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.
- 3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).
- 4) Do kolonky **Nezaopatřenost** zapíšte ANO, pokud osoba splňuje podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pokud osoba není nezaopatřeným dítětem, kolonku proškrtněte.
- 5) Do kolonky **Rodinný stav** zapíšte jednu z uvedených možností ve formě: 1 – svobodný(á), 2 – ženatý/vdaná, 3 – vdovec/vdova, 4 – rozvedený(á).
- 6) Do kolonky **Manžel(ka)** uveďte pořadové číslo osoby z tabulky části D, která je manželem(kou) osoby.
- 7) Do kolonky **Rodiče** uveďte pořadová čísla osob z tabulky části D, které jsou rodiči (nebo osobami, kterým je dítě rozhodnutím příslušného orgánu svěřeno do péče) nezletilého nezaopatřeného osoby nebo rodiči osamělého rodiče nezletilého nezaopatřeného dítěte. Pokud ani jeden z těchto rodičů v části D není uveden, kolonku proškrtněte.
- 8) Do kolonky **Příjem** zapíšte NE, pokud osoba za předchozí tři měsíce a v měsíci podání žádosti neměla rozhodný příjem (k příjmu z dávek státní sociální pomoci a podpory v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci nepřihlížejte). V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 9) Do kolonky **St. důchod** zapíšte ANO, pokud je osoba poživitelem starobního důchodu. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 10) Do kolonky **Zdrav. stav** zapíšte ANO, pokud je osoba léčba zdravotně postižená nebo dlouhodobě nemocná. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 11) Do kolonky **Invalidita** zapíšte ANO, pokud je osoba plně nebo částečně invalidní. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 12) Do kolonky **Dieta** zapíšte ANO, pokud osobě lékař doporučil dietní stravování. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 13) Do kolonky **Péče** zapíšte z tabulky D pořadové číslo dítěte do čtyř let věku nebo pořadové číslo staršího dítěte, které nemůže být z vážných důvodů umístěno v mateřské škole, o které osoba, která je jeho rodičem, celodenně, osobně a řádně pečuje nebo z tabulek B, D a E pořadové číslo osoby pobírající příspěvek na péči, o kterou daná osoba celodenně, osobně a řádně pečuje. Pokud osoba tuto péči nevykonává, kolonku proškrtněte.
- 14) Do kolonky **Majetek** zapíšte ANO, pokud vlastnil nemovitý nebo movitý majetek (mimo obvyklé vybavení domácnosti) anebo využíváte obdobný majetek osoby blízké. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 15) Pokud je místo čísla poplanského přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

Příloha č. 1/2

D. Ostatní společně posuzované osoby¹⁶⁾:

Uveďte všechny osoby, které s žadatelem společně užívají byt na adrese uvedené v části C. Manžela/manželku a nezletilé nezaopatřené děti žadatele a ostatních společně posuzovaných osob uveďte i tehdy, jestliže s oprávněnou osobou společně byt neužívají.

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu těchto osob, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

3.	Příjmení:		Jméno ¹⁷⁾ :		Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :		Rodné číslo v ČR ³⁾ :		Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :		Rodinný stav ⁵⁾ :		Manžel(ka) ¹⁷⁾ :
	St. důchod ⁹⁾ :		Zdrav. stav ¹⁰⁾ :	Invalidita ¹¹⁾ :	Dieta ¹²⁾ :
	Péče ¹⁸⁾ :		Majetek ¹⁴⁾ :		
	Společné užívání a náklady ²⁰⁾ :		Datum nástupu ²¹⁾ :		. . 200
4.	Příjmení:		Jméno ¹⁷⁾ :		Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :		Rodné číslo v ČR ³⁾ :		Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :		Rodinný stav ⁵⁾ :		Manžel(ka) ¹⁷⁾ :
	St. důchod ⁹⁾ :		Zdrav. stav ¹⁰⁾ :	Invalidita ¹¹⁾ :	Dieta ¹²⁾ :
	Péče ¹⁸⁾ :		Majetek ¹⁴⁾ :		
	Společné užívání a náklady ²⁰⁾ :		Datum nástupu ²¹⁾ :		. . 200
5.	Příjmení:		Jméno ¹⁷⁾ :		Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :		Rodné číslo v ČR ³⁾ :		Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :		Rodinný stav ⁵⁾ :		Manžel(ka) ¹⁷⁾ :
	St. důchod ⁹⁾ :		Zdrav. stav ¹⁰⁾ :	Invalidita ¹¹⁾ :	Dieta ¹²⁾ :
	Péče ¹⁸⁾ :		Majetek ¹⁴⁾ :		
	Společné užívání a náklady ²⁰⁾ :		Datum nástupu ²¹⁾ :		. . 200
6.	Příjmení:		Jméno ¹⁷⁾ :		Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :		Rodné číslo v ČR ³⁾ :		Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :		Rodinný stav ⁵⁾ :		Manžel(ka) ¹⁷⁾ :
	St. důchod ⁹⁾ :		Zdrav. stav ¹⁰⁾ :	Invalidita ¹¹⁾ :	Dieta ¹²⁾ :
	Péče ¹⁸⁾ :		Majetek ¹⁴⁾ :		
	Společné užívání a náklady ²⁰⁾ :		Datum nástupu ²¹⁾ :		. . 200
7.	Příjmení:		Jméno ¹⁷⁾ :		Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :		Rodné číslo v ČR ³⁾ :		Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :		Rodinný stav ⁵⁾ :		Manžel(ka) ¹⁷⁾ :
	St. důchod ⁹⁾ :		Zdrav. stav ¹⁰⁾ :	Invalidita ¹¹⁾ :	Dieta ¹²⁾ :
	Péče ¹⁸⁾ :		Majetek ¹⁴⁾ :		
	Společné užívání a náklady ²⁰⁾ :		Datum nástupu ²¹⁾ :		. . 200
8.	Příjmení:		Jméno ¹⁷⁾ :		Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :		Rodné číslo v ČR ³⁾ :		Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :		Rodinný stav ⁵⁾ :		Manžel(ka) ¹⁷⁾ :
	St. důchod ⁹⁾ :		Zdrav. stav ¹⁰⁾ :	Invalidita ¹¹⁾ :	Dieta ¹²⁾ :
	Péče ¹⁸⁾ :		Majetek ¹⁴⁾ :		
	Společné užívání a náklady ²⁰⁾ :		Datum nástupu ²¹⁾ :		. . 200

16) § 2 a § 8 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

17) Do kolonky **Manžel(ka)** uveďte pořadové číslo osoby z tabulek částí A a D, která je manželem(kou) osoby.

18) Do kolonky **Rodiče** uveďte pořadová čísla osob z tabulek částí A a D, které jsou rodiči (nebo osobami, kterým je dítě rozhodnutím příslušného orgánu svěřeno do péče) nezletilého nezaopatřeného osoby nebo rodiči osamělého rodiče nezletilého nezaopatřeného dítěte. Pokud ani jeden z těchto rodičů v části A a D není uveden, kolonku proškrtněte.

19) Do kolonky **Péče** zapíšte z tabulky D pořadové číslo dítěte do čtyř let věku nebo pořadové číslo staršího dítěte, které nemůže být z vážných důvodů umístěno v mateřské škole, o které osoba, která je jeho rodičem, celodenně, osobně a řádně pečuje nebo z tabulek A, B, D a E pořadové číslo osoby pobírající příspěvek na péči, o kterou daná osoba celodenně, osobně a řádně pečuje. Pokud osoba tuto péči nevykonává, kolonku proškrtněte.

20) Do kolonky **Společné užívání a náklady** zapíšte **NE**, pokud osoba společně s žadatelem trvale nežije a neuhrazuje s ní společné náklady na své potřeby. **NE** zapíšte také v případě, že osoba nastoupila výkon trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby nebo je umístěna k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče nebo je umístěna ve zdravotnickém zařízení ústavní péče. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

21) Kolonku **Datum nástupu** vyplňte pouze v případě, že osoba v průběhu měsíce podání žádosti nastoupila výkon trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby nebo byla umístěna k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče nebo byla umístěna ve zdravotnickém zařízení ústavní péče.

Příloha č. 1/3

E. Údaje o osobách, kterým je poskytována péče a které nepatří mezi osoby společně posuzované:

Uveďte osoby, o které pečují některé z osob, uvedených v části A nebo D, a které jsou příjemcem dávky příspěvek na péči, ale nejsou společně posuzované (v části A a D nejsou uvedené).

9.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
10.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:

F. Adresy trvalého pobytu společně posuzovaných osob, které jsou odlišné od adresy trvalého pobytu žadatele:

Číslo osoby uvedené v tabulce části D:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ¹⁵⁾ :	Č. orient.: PSČ:
Číslo osoby uvedené v tabulce části D:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ¹⁵⁾ :	Č. orient.: PSČ:
Číslo osoby uvedené v tabulce části D:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ¹⁵⁾ :	Č. orient.: PSČ:

G. Způsob výplaty dávky²²⁾:

Zaškrtněte jednu z následujících variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

☐ na účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ²³⁾ :
-------------	------------	------------------------------------

☐ na účet zahraničního peněžního ústavu v EU:

Příjemce	IBAN:	Měna:
	Název:	
	Adresa: Město: (uveďte alespoň město a stát) Stát:	
Banka příjemce	BIC/SWIFT:	
	Název:	
	Adresa: Město: (uveďte alespoň město)	

☐ poštovní poukázkou:

☐ žadateli

☐ zástupci

☐ žadateli na jinou adresu:

☐ zástupci na jinou adresu:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p. ¹⁵⁾ : Č. orient.: PSČ:

☐ dávku si budu vyzvedávat v hotovosti

²²⁾ Způsob výplaty určuje úřad, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí. Žadatelem uvedený způsob výplaty je podkladem pro jeho stanovení.

²³⁾ Kolonku **Specifický symbol** vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

Příloha č. 1/4

H. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že jsou v této žádosti uvedeny všechny společně posuzované osoby.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje, do 8 dnů změny ve skutečnostech, které jsou rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V _____ dne _____ . 200

podpis žadatele

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby (mimo osoby v části E) průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list
- Informace o užívání bytu

Dále doložte níže uvedené doklady a potvrzení, a to pro žadatele a ostatní společně posuzované osoby, které neprohlásily, že společně s žadatelem trvale nežijí a neuhrazují s ní společné náklady na své potřeby.

- pro nezaopatřené děti po skončení povinné školní docházky a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let:
 - Potvrzení o studiu nebo
 - Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném úřadem práce nebo dokládající neschopnost vykonávat soustavnou výdělečnou činnost z důvodů dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nebo
 - Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem dokládající neschopnost soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz
- pro každou osobu, která společně užívá byt a společně uhrazuje náklady na své potřeby, Doklad o výši měsíčních příjmů za tři kalendářní měsíce předcházející kalendářnímu měsíci, ve kterém podáváte žádost o přiznání dávky. Pokud osoba v kolonce Příjem vyplnila NE, Doklad o výši měsíčních příjmů nedokládáte.
- pro každou osobu, která vyplnila ANO v kolonce St. důchod, doklad o přiznání starobního důchodu
- pro každou osobu, která vyplnila ANO v kolonce Zdrav. stav z důvodu těžkého zdravotního postižení průkaz mimořádných výhod ZTP/P
- pro každou osobu, které je dlouhodobě nemocná, Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem dokládající dlouhodobou nemoc, pokud není dlouhodobá nemoc doložena doklady o uznání osoby za dočasně práce neschopnou
- pro každou osobu, která vyplnila ANO v kolonce Invalidita, doklad o přiznání plně nebo částečně invalidity
- pro každou ze společně posuzovaných osob, která vyplnila ANO v kolonce Dieta, Potvrzení o nutnosti dietního stravování
- pro každou osobu, která v kolonce Majetek uvedla ANO, Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech
- pro každou osobu, která je uznána za dočasně práce neschopnou, doklad o uznání osoby dočasně práce neschopnou
- rozhodnutí soudu o stanovení výživného, pokud je výživné stanovené soudem

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podať razitko

Žádost o doplatek na bydlení

A. Žadatel:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ :
Trvalý pobyt: Obec:	Část obce:	
Ulice:	Č. p. ⁷⁾ :	Č. orient.: PSČ:
Telefon:	E-mail:	

B. Zástupce žadatele:

Vypíšte pouze v případě, že žádost podává zástupce žadatele (zákonný zástupce, jiná fyzická osoba, které byla nezletilá osoba rozhodnutím příslušného orgánu svěřena do péče, zmocněnec, opatrovník).

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
Trvalý pobyt: Obec:	Část obce:	
Ulice:	Č. p. ⁷⁾ :	Č. orient.: PSČ:
Telefon:	E-mail:	

C. Zařízení zastupující žadatele:

Vypíšte v případě, že žádost podává zařízení zastupující žadatele (ústav pro péči o děti a mládež, v němž je žadatel v plném přímém zaopatření).

Název zařízení:	IČ:
Adresa zařízení: Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p. ⁷⁾ : Č. orient.: PSČ:
Telefon:	E-mail:

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

4) Do kolonky **Nezaopatřenost** zapíšte ANO, pokud osoba splňuje podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pokud osoba není nezaopatřeným dítětem, kolonku proškrtněte.

5) Do kolonky **Zdrav. stav** zapíšte ANO, pokud je osoba těžce zdravotně postižená nebo dlouhodobě nemocná. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

6) Do kolonky **Příjem** zapíšte NE, pokud osoba za předchozí tři měsíce a v měsíci podání žádosti neměla rozhodný příjem (k příjmu z dávek státní sociální pomoci a podpory v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci nepřihlížejte). V ostatních případech kolonku proškrtněte.

7) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

Příloha č. 2/2

D. Ostatní společně posuzované osoby⁸⁾:

Uveďte všechny osoby, které jsou v bytě na adrese trvalého pobytu žadatele společně s ním hlášeny k trvalému pobytu. Žadatele již neuvádějte. Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu těchto osob, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

1.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:
2.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:
3.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:
4.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:
5.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:
6.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:
7.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:
8.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:
9.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:
10.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Příjem ⁶⁾ : Podpis:

⁸⁾ § 2 a § 8 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Osoby, které jsou umístěny k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče nebo které jsou umístěny ve zdravotnickém zařízení ústavní péče nebo nastoupily výkon trestu odnětí svobody nebo byly vzaty do vazby a tato skutečnost trvá po celý kalendářní měsíc, neuvádějte.

Příloha č. 2/3

E. Způsob výplaty dávky⁹⁾:

Zaškrtněte jednu z následujících variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

☐ na účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ¹⁰⁾ :
-------------	------------	------------------------------------

☐ na účet zahraničního peněžního ústavu v EU:

Příjemce	IBAN:	Měna:
	Název:	
	Adresa: Město: (uveďte alespoň město a stát)	Stát:
Banka příjemce	BIC/SWIFT:	
	Název:	
	Adresa: Město: (uveďte alespoň město)	

☐ poštovní poukázkou:

☐ žadateli	☐ zástupci
☐ žadateli na jinou adresu:	☐ zástupci na jinou adresu:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p. ⁷⁾ : Č. orient.: PSČ:

☐ dávku si budu vyzvedávat v hotovosti

F. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že jsou v této žádosti uvedeny všechny společně posuzované osoby.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly. Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje o žadateli, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje, do 8 dnů změny ve skutečnostech, které jsou rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	. . 200
---	-----	---------

podpis žadatele

⁹⁾ Způsob výplaty určuje úřad, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí. Žadatelem uvedený způsob výplaty je podkladem pro jeho stanovení.

¹⁰⁾ Kolonku specifický symbol vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

Příloha č. 2/4

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list
- Informace o užívaném bytu

Dále doložte níže uvedené doklady a potvrzení, a to pro žadatele a ostatní společně posuzované osoby.

- prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech
- pro nezaopatřené děti po skončení povinné školní docházky a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let:
 - Potvrzení o studiu nebo
 - Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném úřadem práce nebo dokládající neschopnost vykonávat soustavou výdělečnou činnost z důvodů dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nebo
 - Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem dokládající neschopnost soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz
- pro každou osobu **Doklad o výši měsíčních příjmů** za tři kalendářní měsíce předcházející kalendářnímu měsíci, ve kterém podáváte žádost o přiznání dávky. Pokud osoba v kolonce **Příjem** vyplnila **NE**, **Doklad o výši měsíčních příjmů** nedokládáte
- pro každou osobu, která vyplnila **ANO** v kolonce **Zdrav. stav** z důvodu těžkého zdravotního postižení, průkaz mimořádných výhod ZTP/P
- pro každou osobu, které je dlouhodobě nemocná, **Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem** dokládající dlouhodobou nemoc, pokud není dlouhodobá nemoc doložena doklady o uznání osoby za dočasně práce neschopnou

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Příloha č. 3/1

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu hrozby vážné újmy na zdraví

A. Žadatel:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Rodinný stav ⁵⁾ :	
Trvalý pobyt: Obec: Část obce:		
Ulice: Č. p. ⁶⁾ : Č. orient.: PSČ:		
Telefon:	E-mail:	

B. Stručný popis hrozby vážné újmy na zdraví:

C. Způsob výplaty dávky⁷⁾:

Zaškrtněte jednu z následujících variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

☐ na účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ⁸⁾ :
-------------	------------	-----------------------------------

☐ poštovní poukázkou na adresu v ČR:

☐ trvalého pobytu žadatele

☐ na jinou adresu žadatele:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p. ⁶⁾ : Č. orient.: PSČ:

☐ dávku si vyzvednu v hotovosti

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

4) Do kolonky **Nezaopatřenost** zapíšte ANO, pokud osoba splňuje podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pokud osoba není nezaopatřeným dítětem, kolonku proškrtněte.

5) Do kolonky **Rodinný stav** zapíšte jednu z uvedených možností ve formě: 1 – svobodný(á), 2 – ženatý/vdaná, 3 – vdovec/vdova, 4 – rozvedený(á).

6) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

7) Způsob výplaty určuje úřad, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí. Žadatelem uvedený způsob výplaty je podkladem pro jeho stanovení.

8) Kolonku **Specifický symbol** vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

Příloha č. 3/2

D. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že s ohledem na nedostatek finančních prostředků mi hrozí vážná újma na zdraví uvedená v části B.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte, skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje o žadateli, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 116 zákona č. 111/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V _____ dne _____ . 200

podpis žadatele

K žádosti prosím doložte:

- průkaz totožnosti

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listu a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu postižení vážnou mimořádnou událostí

A. Žadatel:

1.	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Rodinný stav ⁴⁾ :	Manžel(ka) ⁵⁾ :	
	Trvalý pobyt: Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁶⁾ : Č. orient.: PSČ:	
Telefon:		E-mail:	

B. Popis vážné mimořádné události:

Vyplňte, prosím, datum vzniku mimořádné události.

..... 200

Stručně popište mimořádnou událost a uveďte účel použití mimořádné okamžité pomoci.

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).

4) Do kolonky **Rodinný stav** zapíšte jednu z uvedených možností ve formě: 1 – svobodný(á), 2 – ženatý/vdaná, 3 – vdovec/vdova, 4 – rozvedený(á).

5) Do kolonky **Manžel(ka)** uveďte pořadové číslo osoby z tabulky části C, která je manželem(kou) osoby.

6) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

Příloha č. 4/2

C. Ostatní posuzované osoby⁷⁾:

Uveďte všechny osoby, které s žadatelem společně uhrazují náklady na své potřeby a byly postiženy mimořádnou událostí:

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu těchto osob, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
3.	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Rodinný stav ⁴⁾ :	Manžel(ka) ⁸⁾ :	Podpis:
	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
4.	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Rodinný stav ⁴⁾ :	Manžel(ka) ⁸⁾ :	Podpis:
	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
5.	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Rodinný stav ⁴⁾ :	Manžel(ka) ⁸⁾ :	Podpis:
	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
6.	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Rodinný stav ⁴⁾ :	Manžel(ka) ⁸⁾ :	Podpis:
	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
7.	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Rodinný stav ⁴⁾ :	Manžel(ka) ⁸⁾ :	Podpis:
	Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
8.	Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
	Rodinný stav ⁴⁾ :	Manžel(ka) ⁸⁾ :	Podpis:

D. Adresy trvalého pobytu společně posuzovaných osob, které jsou odlišné od adresy trvalého pobytu žadatele:

Číslo osoby uvedené v tabulce části C:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁶⁾ :	Č. orient.: PSČ:
Číslo osoby uvedené v tabulce části C:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁶⁾ :	Č. orient.: PSČ:
Číslo osoby uvedené v tabulce části C:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁶⁾ :	Č. orient.: PSČ:

⁷⁾ § 2 a § 8 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁾ Do kolonky **Manžel(ka)** uveďte pořadové číslo osoby z tabulek částí A a C, která je manželem(kou) osoby.

Příloha č. 4/3

E. Způsob výplaty dávky⁹⁾:

Zaškrtněte jednu z následujících variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

☐ na účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ¹⁰⁾ :
-------------	------------	------------------------------------

☐ poštovní poukázkou na adresu v ČR:

☐ trvalého pobytu žadatele

☐ na jinou adresu žadatele:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p. ⁶⁾ : Č. orient.: PSČ:

☐ dávku si vyzvednu v hotovosti

F. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry mi neumožňují překonat vlastními silami životní situaci, která vznikla v důsledku vážné mimořádné události uvedené v části B.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu a další údaje o žadateli, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	.. 200...
---------	-----------	-----------

podpis žadatele

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

⁹⁾ Způsob výplaty určuje úřad, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí. Žadatelem uvedený způsob výplaty je podkladem pro jeho stanovení.

¹⁰⁾ Kolonku specifický symbol vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytného jednorázového výdaje

A. Žadatel:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
Trvalý pobyt: Obec:	Část obce:	
Ulice:	Č. p. ⁴⁾ :	Č. orient.: PSČ:
Telefon:	E-mail:	

B. Stručný popis důvodu jednorázového výdaje:

C. Předpokládaná výše jednorázového výdaje:

 Kč

D. Způsob výplaty dávky⁵⁾:

Zaškrtněte jednu z následujících variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

☐ na účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ⁶⁾ :
-------------	------------	-----------------------------------

☐ poštovní poukázkou žadateli na adresu v ČR:

☐ trvalého pobytu žadatele

☐ na jinou adresu žadatele:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p. ⁴⁾ : Č. orient.: PSČ:

☐ dávku si vyzvednu v hotovosti

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

4) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

5) Způsob výplaty určuje úřad, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí. Žadatelem uvedený způsob výplaty je podkladem pro jeho stanovení.

6) Kolonku **Specifický symbol** vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

Příloha č. 5/2

E. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že vzhledem ke svým příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům nemám dostatečné prostředky na uhrazení jednorázového výdaje uvedeného v části B.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu a další údaje o žadateli, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	. . 200
---	-----	---------

podpis

K žádosti prosím doložte:

- průkaz totožnosti

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Příloha č. 6/1

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu nezbytných nebo odůvodněných nákladů

A. Žadatel:

1.	Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Titul:	
	Rodné příjmení ²⁾ :		Rodné číslo v ČR ³⁾ :		Státní příslušnost:	
	Nezaopatřenost ⁴⁾ :	Rodinný stav ⁵⁾ :	Manžel(ka) ⁶⁾ :	Rodiče ⁷⁾ :	St. důchod ⁸⁾ :	
	Trvalý pobyt: Obec:		Část obce:			
	Ulice:		Č. p. ⁹⁾ :		Č. orient.: PSČ:	
Telefon:		E-mail:				

B. Stručný popis důvodů nákladů:

C. Předpokládaná výše nákladů:

 Kč

- 1) Uveďte všechna jména osoby.
- 2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.
- 3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).
- 4) Do kolonky **Nezaopatřenost** zapíšete ANO, pokud osoba splňuje podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pokud osoba není nezaopatřeným dítětem, kolonku proškrtněte.
- 5) Do kolonky **Rodinný stav** zapíšete jednu z uvedených možností ve formě: 1 – svobodný(á), 2 – ženatý/vdaná, 3 – vdovec/vdova, 4 – rozvedený(á).
- 6) Do kolonky **Manžel(ka)** uveďte pořadové číslo osoby z tabulky části E, která je manželem(kou) osoby.
- 7) Do kolonky **Rodiče** uveďte pořadová čísla osob z tabulky části E, které jsou rodiči (nebo osobami, kterým je dítě rozhodnutím příslušného orgánu svěřeno do péče) nezletilé nezaopatřené osoby nebo rodiči osamělého rodiče nezletilého nezaopatřeného dítěte. Pokud ani jeden z těchto rodičů v části E není uveden, kolonku proškrtněte.
- 8) Do kolonky **St. důchod** zapíšete ANO, pokud je osoba poživitelem starobního důchodu. V ostatních případech kolonku proškrtněte.
- 9) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

Příloha č. 6/2

D. Adresa užívaného bytu:

Vypíšte pouze v případě, že se adresa užívaného bytu liší od trvalého pobytu žadatele. Pokud adresu nevyplníte, je adresa trvalého pobytu žadatele považována za adresu užívaného bytu.

Adresa:	Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p. ⁹⁾ :	Č. orient.: PSČ:

E. Ostatní společně posuzované osoby¹⁰⁾:

Uveďte všechny osoby, které s žadatelem společně užívají byt na adrese uvedené v části D. Manžela/manželku a nezletilé nezaopatřené děti žadatele a ostatních společně posuzovaných osob uveďte i tehdy, jestliže s žadatelem společně byt neuvžívají.

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu těchto osob, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

3.	Příjmení:	Jméno ¹¹⁾ :	Titul:	
	Rodné příjmení ¹²⁾ :	Rodné číslo v ČR ¹³⁾ :	Státní příslušnost:	
	Nezaopatřenost ¹⁴⁾ :	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹¹⁾ :	Rodiče ¹²⁾ :
	St. důchod ¹⁶⁾ :	Společné užívání a náklady ¹³⁾ :	Datum nástupu ¹⁴⁾ :	Podpis:
4.	Příjmení:	Jméno ¹¹⁾ :	Titul:	
	Rodné příjmení ¹²⁾ :	Rodné číslo v ČR ¹³⁾ :	Státní příslušnost:	
	Nezaopatřenost ¹⁴⁾ :	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹¹⁾ :	Rodiče ¹²⁾ :
	St. důchod ¹⁶⁾ :	Společné užívání a náklady ¹³⁾ :	Datum nástupu ¹⁴⁾ :	Podpis:
5.	Příjmení:	Jméno ¹¹⁾ :	Titul:	
	Rodné příjmení ¹²⁾ :	Rodné číslo v ČR ¹³⁾ :	Státní příslušnost:	
	Nezaopatřenost ¹⁴⁾ :	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹¹⁾ :	Rodiče ¹²⁾ :
	St. důchod ¹⁶⁾ :	Společné užívání a náklady ¹³⁾ :	Datum nástupu ¹⁴⁾ :	Podpis:
6.	Příjmení:	Jméno ¹¹⁾ :	Titul:	
	Rodné příjmení ¹²⁾ :	Rodné číslo v ČR ¹³⁾ :	Státní příslušnost:	
	Nezaopatřenost ¹⁴⁾ :	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹¹⁾ :	Rodiče ¹²⁾ :
	St. důchod ¹⁶⁾ :	Společné užívání a náklady ¹³⁾ :	Datum nástupu ¹⁴⁾ :	Podpis:
7.	Příjmení:	Jméno ¹¹⁾ :	Titul:	
	Rodné příjmení ¹²⁾ :	Rodné číslo v ČR ¹³⁾ :	Státní příslušnost:	
	Nezaopatřenost ¹⁴⁾ :	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹¹⁾ :	Rodiče ¹²⁾ :
	St. důchod ¹⁶⁾ :	Společné užívání a náklady ¹³⁾ :	Datum nástupu ¹⁴⁾ :	Podpis:
8.	Příjmení:	Jméno ¹¹⁾ :	Titul:	
	Rodné příjmení ¹²⁾ :	Rodné číslo v ČR ¹³⁾ :	Státní příslušnost:	
	Nezaopatřenost ¹⁴⁾ :	Rodinný stav ¹⁵⁾ :	Manžel(ka) ¹¹⁾ :	Rodiče ¹²⁾ :
	St. důchod ¹⁶⁾ :	Společné užívání a náklady ¹³⁾ :	Datum nástupu ¹⁴⁾ :	Podpis:

¹⁰⁾ § 2 a § 8 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ Do kolonky **Manžel(ka)** uveďte pořadové číslo osoby z tabulek částí A a E, která je manželem(kou) osoby.

¹²⁾ Do kolonky **Rodiče** uveďte pořadová čísla osob z tabulek částí A a E, které jsou rodiči (nebo osobami, kterým je dítě rozhodnutím příslušného orgánu svěřeno do péče) nezletilé nezaopatřené osoby nebo rodiči osamělého rodiče nezletilého nezaopatřeného dítěte. Pokud ani jeden z těchto rodičů v části A a E není uveden, kolonku proškrtněte.

¹³⁾ Do kolonky **Společné užívání a náklady** zapíšte **NE**, pokud osoba společně s oprávněnou osobou trvale nežije a neuhrazuje s ní společné náklady na své potřeby. **NE** zapíšte také v případě, že osoba nastoupila výkon trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby nebo je umístěna k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče nebo je umístěna ve zdravotnickém zařízení ústavní péče. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

¹⁴⁾ Kolonku **Datum nástupu** vyplňte pouze v případě, že osoba v průběhu měsíce podání žádosti nastoupila výkon trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby nebo byla umístěna k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče nebo byla umístěna ve zdravotnickém zařízení ústavní péče.

Příloha č. 6/3

F. Adresy trvalého pobytu společně posuzovaných osob, které jsou odlišné od adresy trvalého pobytu žadatele:

Číslo osoby uvedené v tabulce části E:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁹⁾ :	Č. orient.: PSČ:
Číslo osoby uvedené v tabulce části E:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁹⁾ :	Č. orient.: PSČ:
Číslo osoby uvedené v tabulce části E:			
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce:	
	Ulice:	Č. p. ⁹⁾ :	Č. orient.: PSČ:

G. Způsob výplaty dávky¹⁵⁾:

Zaškrtněte jednu z následujících variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

☐ na účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ¹⁶⁾ :
-------------	------------	------------------------------------

☐ poštovní poukázkou na adresu v ČR:

☐ trvalého pobytu žadatele

☐ na jinou adresu žadatele:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p. ⁹⁾ : Č. orient.: PSČ:

☐ dávku si vyzvednu v hotovosti

H. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že vzhledem ke svým příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům nemám dostatečné prostředky na uhrazení nákladů uvedených v části B.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje o žadateli, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	. 200
---	-----	-------

podpis žadatele

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list
- pro nezaopatřené děti po skončení povinné školní docházky a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let:
 - Potvrzení o studiu nebo
 - Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném úřadem práce dokládající neschopnost vykonávat soustavou výdělečnou činnost z důvodů dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nebo
 - Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem dokládající neschopnost soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz
- pro každou osobu, která vyplnila ANO v kolonce Št. důchod, doklad o přiznání starobního důchodu

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listu a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádosti, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

¹⁵⁾ Způsob výplaty určuje úřad, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí. Žadatelem uvedený způsob výplaty je podkladem pro jeho stanovení.

¹⁶⁾ Kolonku Specifický symbol vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením

A. Žadatel:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	Státní příslušnost:
Trvalý pobyt: Obec: Část obce:		
Ulice: Č. p. ⁴⁾ : Č. orient.: PSČ:		
Telefon:	E-mail:	

B. Životní situace:

Zaškrtněte jednu z následujících možností vystihující Vaši situaci a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

☐ jsem po propuštění z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody	datum ⁵⁾ : . . 200	prostředky ⁶⁾ :
☐ jsem po propuštění ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech	datum ⁵⁾ : . . 200	prostředky ⁶⁾ :
☐ jsem po propuštění po ukončení léčby chorobných závislostí ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti	datum ⁵⁾ : . . 200	
☐ nejsou uspokojivě naplněny mé životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že jsem osobou bez přístřeší		
☐ moje práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby		
☐ jiná životní situace		

Uveďte další skutečnosti popisující Vaši životní situaci, která je důvodem hrozby sociálního vyloučení.

- 1) Uveďte všechna jména osoby.
- 2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.
- 3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).
- 4) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.
- 5) Uveďte datum propuštění.
- 6) Uveďte výši prostředků v Kč, které jste obdržel(a) při propuštění z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody nebo ze školského zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

Příloha č. 7/2

C. Způsob výplaty dávky⁷⁾:

Zaškrtněte jednu z následujících variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

☐ na účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ⁸⁾ :
-------------	------------	-----------------------------------

☐ poštovní poukázkou žadateli na adresu v ČR:

☐ trvalého pobytu žadatele

☐ na jinou adresu žadatele:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p. ⁴⁾ : Č. orient.: PSČ:

☐ dávku si vyzvednu v hotovosti

D. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že s ohledem na mé neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemohu úspěšně řešit svoji tíživou situaci uvedenou v části B a jsem ohrožen(a) sociálním vyloučením.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu a další údaje o žadateli, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	. . 200
---	-----	---------

podpis žadatele

K žádosti prosím doložte:

- průkaz totožnosti

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listu a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

⁷⁾ Způsob výplaty určuje úřad, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí. Žadatelem uvedený způsob výplaty je podkladem pro jeho stanovení.

⁸⁾ Kolonku specifický symbol vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

Příloha č. 8

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Potvrzení o nutnosti dietního stravování

Toto potvrzení slouží jako příloha k žádosti o dávku příspěvek na živobytí.

A. Osoba, pro kterou se vydává potvrzení:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	

B. Potvrzení⁴⁾ vydává:

--

C. Potvrzujeme, že pro výše uvedenou osobu je vyžadováno dietní stravování z důvodu diety:

Potvrzujeme ⁵⁾	Název diety
☐	nízkobílkovinné
☐	při dialýze
☐	pankreatické
☐	nízkocholesterolové při hypercholesterolemii nebo hyperlipoproteinemii
☐	diabetické
☐	při onemocnění fenylketonurií
☐	při onemocnění celiakií
☐	při osteoporóze, pokud celotělová kostní densita poklesla o více než 25 %, tj. T-skóre je horší než -2,5
☐	při laktóзовé intoleranci
☐	v těhotenství a při kojení do jednoho roku dítěte

D. Platnost potvrzení:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností.

od: ☐ do: ☐ trvale

E. Toto potvrzení se vydává pro příslušný úřad, který rozhoduje o dávkách pomoci hmotné nouzi, za účelem stanovení nároku a výše dávek.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	. . 200
---	-----	---------

razítko a podpis odborného lékaře

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

4) Potvrzení vydává podle typu diety příslušný odborný lékař, a to podle příslušné vyhlášky.

5) Do kolonky **Potvrzujeme** zapíšte ANO, pokud potvrzujete vyžadování dietního stravování z důvodu uvedené diety. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

Příloha č. 9

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Potvrzení o zdravotním stavu vydávané ošetřujícím lékařem

Tento doklad slouží jako příloha k žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi.

A. Osoba, pro kterou se vydává potvrzení:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	

B. Potvrzení vydává:

--

C. Potvrzujeme ☐ ano ☐ ne, že výše uvedená osoba se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat soustavnou výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

D. Potvrzujeme ☐ ano ☐ ne, že výše uvedená osoba je dlouhodobě nemocná ve smyslu § 34 odst. 4 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

E. Platnost potvrzení:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností.

od: ☐ do: ☐ trvale

F. Toto potvrzení se vydává pro příslušný úřad, který rozhoduje o dávkách pomoci v hmotné nouzi, za účelem stanovení nároku a výše dávek.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	. . 200
---	-----	---------

razítko a podpis

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).

Příloha č. 10/1

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Potvrzení o studiu

A. Osoba, pro kterou se vydává potvrzení (žák, student):

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ¹⁾ :
-----------	--------	----------------------------------

B. Škola, která potvrzení vydává:

Název školy:	IČ:
Adresa školy: Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:

C. Potvrzujeme, že výše uvedená osoba v naší škole:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností a doplňte příslušné datum.

☐ je žákem/studentem	datum zahájení školního roku ²⁾ :	.. . 200
☐ přerušila studium od:	.. . 200	do: .. . 200
☐ ukončila studium	datum ukončení studia:	.. . 200

¹⁾ Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok.

²⁾ Při zahájení studia na vysoké škole uveďte datum zápisu.

Příloha č. 10/2

D. Stupeň studia:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. V případě soustavné přípravy na budoucí povolání na střední nebo vysoké škole upřesněte další informace.

- ☐ povinná školní docházka
- ☐ soustavná příprava na budoucí povolání na střední škole:
- ☐ v ČR
- ☐ v zahraničí³⁾
- ☐ soustavná příprava na budoucí povolání na vysoké škole:
- ☐ v ČR
- ☐ v zahraničí³⁾
- ☐ další studium, popřípadě výuka v České republice stanovená vyhláškou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy⁴⁾:
- ☐ na střední škole
- ☐ na vysoké škole
- ☐ teoretická a praktická příprava pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost pro osoby se zdravotním postižením prováděná podle předpisů o zaměstnanosti

E. Forma studia:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. Nevypíňujte v případě povinné školní docházky nebo teoretické a praktické přípravy pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost pro osoby se zdravotním postižením prováděné podle předpisů o zaměstnanosti.

Střední škola:

- ☐ denní studium
- ☐ dálkové, distanční a večerní studium
- ☐ kombinované studium

Vysoká škola:

- ☐ prezenční studium
- ☐ distanční studium
- ☐ kombinace prezenčního a distančního studia

F. Toto potvrzení se vydává pro příslušný úřad, který o dávkách rozhoduje, za účelem stanovení nároku a výše dávek státní sociální podpory nebo dávek pomoci v hmotné nouzi. Jedno potvrzení může sloužit současně jako příloha k několika žádostem o dávku.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V _____ dne _____ . 200

podpis

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů státní sociální podpory nebo dávek pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávkách rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

³⁾ Zvolte pouze tehdy, pokud studium v zahraničí je podle rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy postaveno na roveň studia na středních nebo vysokých školách v České republice.

⁴⁾ § 15 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Doklad o výši měsíčních příjmů

Tento doklad slouží jako příloha k žádosti o dávku pomoci v hmotné nouzi. Doklad musí podat každá ze společně posuzovaných osob, která měla v příslušných měsících alespoň jeden z příjmů uvedených v tomto dokladu a jeho příloze. Jeden doklad může sloužit současně jako příloha k několika žádostem.

Ve všech kolonkách formuláře uvádějte vždy úhrn veškerých příjmů vyplacených v příslušném měsíci.

A. Osoba, jejíž příjmy se dokládají:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	

B. Měsíce, za které dokládám příjmy:

Doplněte prosím měsíce a roky.

měsíc / rok:

/ 200

/ 200

/ 200

Místo pro úřední záznamy:

C. Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky uvedené v § 6 odst. 1 a 10 zákona o daních z příjmů (kód a1), a to po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, po odpočtu daně z příjmů a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na všeobecné zdravotní pojištění a dávky nemocenského pojištění (péče) vyplacené zaměstnavatelem (kód b1) a obdobné příjmy ze zahraničí:

Daňový bonus se nezapočítává.

Měsíc	Od	Do	Rok	IČ, razítko a podpis	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna
					a1			
					b1			
					a1			
					b1			
					a1			
					b1			
					a1			
					b1			
					a1			
					b1			
					a1			
					b1			
					a1			
					b1			

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).

Příloha č. 11/2

D. Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti:

Vypíšte v případě, že jste v některém z uvedených měsíců podnikal(a) nebo vykonával(a) jinou samostatné výdělečnou činnost.

Měsíc	Rok	Podnikání ⁴⁾	Činnost ⁵⁾	Příjmy ⁶⁾

E. Peněžité dávky nemocenského pojištění (péče), které nebyly vypláceny zaměstnavatelem, a obdobné příjmy ze zahraničí v částce, v jaké byly vypláceny, popřípadě po odpočtu výdajů, daní, pojistného a příspěvku, nebyly-li tyto příjmy už započteny do příjmů v ČR:

Měsíc	Rok	Razítko a podpis	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna
			b			
			b			
			b			

F. Ostatní započitatelné příjmy:

Podle Seznamu ostatních započitatelných příjmů – 01, který je přílohou tohoto formuláře, uveďte popis, kód a částky ostatních příjmů za měsíce, za které příjmy dokládáte.

Příjmy z dávek státní sociální podpory, podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci vyplacené ÚP v ČR, mzdové nároky vyplacené ÚP v ČR a dávky důchodového pojištění vyplacené od ČSSZ neuvádějte.

Měsíc	Rok	Razítko a podpis	Kód	Příjem v ČR [Kč]	Příjem ze zahraničí	Měna

G. Prohlášení osoby, jejíž příjmy se dokládají:

V tomto formuláři jsem uvedl(a) všechny informace o příjmech potřebných pro posouzení nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi. Veškeré údaje uvedené v tomto formuláři jsou pravdivé. Jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z uvedených nepravdivých údajů vyplývaly.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V _____ dne _____ . 200

podpis

K dokladu prosím doložte:

- Doklad o podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, pokud jste v části D v kolonce Příjmy uvedl(a) ANO.

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

4) Do kolonky Podnikání zapíšte ANO, pokud jste v uvedeném měsíci podnikal(a) nebo vykonával(a) jinou samostatné výdělečnou činnost. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

5) Pokud je podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, toto podnikání nebo jiná samostatné výdělečná činnost považována za hlavní, do kolonky Činnost uveďte H, pokud je považována za vedlejší, uveďte V. Pokud jste činnost v daném měsíci nevykonával(a), kolonku proškrtněte.

6) Do kolonky Příjmy zapíšte ANO, pokud jste měl(a) v uvedeném měsíci příjmy z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti.

Seznam ostatních započitatelných příjmů – 01

Tiskopis obsahuje seznam ostatních započitatelných příjmů, které nejsou jmenovitě uvedeny v Dokladu o výši měsíčních příjmů pro dávky pomoci v hmotné nouzi.

A. Další příjmy, při kterých dochází ke zvýšení majetku a které jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob podle zákona o daních z příjmů¹⁾ a nejsou od této daně osvobozeny, a to ve výši po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, po odpočtu daně z příjmu a pojištění na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojištění na všeobecné zdravotní pojištění, pokud nebyly pojištěné a příspěvek zahrnutý do těchto výdajů:

Kód	Druh příjmu
a3	Příjmy z kapitálového majetku uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) až e) a g), h) zákona ¹⁾ , pokud nejde o plnění ze zákonného pojištění
a4	Příjmy z pronájmu uvedené v § 9 odst. 1 a 7 zákona ¹⁾
a5	Příjmy z příležitostných činností nebo z příležitostného pronájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby, která není provozována podnikatelem (samostatně hospodařícím rolníkem), uvedené v § 10 odst. 1 písm. a) zákona ¹⁾
a6	Příjmy z převodu vlastní nemovitosti, bytu nebo nebytového prostoru nebo spoluvlastnického podílu na nich, movité věci a cenného papíru uvedené v § 10 odst. 1 písm. b) zákona ¹⁾
a7	Příjmy z převodu účasti na společnosti s ručením omezeným, komanditisty na komanditní společnosti nebo z převodu členských práv a povinností k družstvu a majetkových podílů na transformovaném družstvu uvedené v § 10 odst. 1 písm. c) zákona ¹⁾
a8	Příjmy z děděných práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví uvedené v § 10 odst. 1 písm. d) zákona ¹⁾
a9	Přijaté výživné, důchody a obdobné opakující se požitky uvedené v § 10 odst. 1 písm. e) zákona ¹⁾
a10	Podíl společníka obchodní společnosti uvedené v § 10 odst. 1 písm. f) zákona ¹⁾
a11	Vypořádací podíl při zániku účasti společníka obchodní společnosti nebo při zániku členství v družstvu a další podíl na majetku družstva uvedené v § 10 odst. 1 písm. g) zákona ¹⁾
a12	Výhry v loteriích a jiných podobných hrách a výhry z reklamních soutěží a slosování uvedené v § 10 odst. 1 písm. h) zákona ¹⁾
a13	Ceny z veřejných soutěží uvedené v § 10 odst. 1 písm. ch) zákona ¹⁾
a14	Příjmy v souvislosti s ukončením účasti na veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti uvedené v § 10 odst. 1 písm. i) zákona ¹⁾
a15	Příjmy z převodu jmění na společníka a příjmy z vypořádání uvedené v § 10 odst. 1 písm. j) zákona ¹⁾
a16	Příjmy z jednorázového odškodnění budoucích nároků na náhradu za ztrátu příjmu na základě písemné dohody o jejich úplném a konečném vypořádání mezi oprávněným a pojišťovnou uvedené v § 10 odst. 1 písm. k) zákona ¹⁾

B. Příjmy, které jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob a jsou od této daně osvobozeny, a to ve výši po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, které se pro tento účel stanoví obdobně jako takové výdaje pro určení základu daně podle zákona o daních z příjmů¹⁾:

Kód	Druh příjmu
g1	Příjmy z prodeje nemovitostí a z odstupného za uvolnění bytu s výjimkou příjmů použitých k úhradě nákladů na uspokojení bytové potřeby uvedené v § 4 odst. 1 písm. a), b) a u) zákona ¹⁾
g2	Příjmy z prodeje movitých věcí uvedené v § 4 odst. 1 písm. c) zákona ¹⁾
g3	Příjmy z provozu malých vodních elektráren do výkonu 1 MW, větrných elektráren, tepelných čerpadel, solárních zařízení, zařízení na výrobu a energetické využití bioplynu a dřevoplynu, zařízení na výrobu elektřiny nebo tepla z biomasy, zařízení na výrobu biologicky degradovatelných látek, zařízení na využití geotermální energie uvedené v § 4 odst. 1 e) zákona ¹⁾
g4	Cena z veřejné soutěže, z reklamní soutěže nebo z reklamního slosování a cena ze sportovní soutěže uvedené v § 4 odst. 1 písm. f) zákona ¹⁾
g5	Náhrady přijaté v souvislosti s nápravou některých majetkových škod, příjmy z prodeje nemovitostí, movitých věcí nebo cenných papírů a úroky ze státních dluhopisů vydaných v souvislosti s rehabilitačním řízením o nápravách škod uvedené v § 4 odst. 1 písm. g) zákona ¹⁾
g6	Plnění z pojištění osob s výjimkou plnění pro případ dožití z pojištění pro případ dožití, plnění pro případ dožití z pojištění pro případ smrti nebo dožití a plnění pro případ dožití z důchodového pojištění a s výjimkou jiného příjmu z pojištění osob, který není pojistným plněním a nezakládá zánik pojistné smlouvy uvedené v § 4 odst. 1 písm. l) zákona ¹⁾
g7	Plnění poskytovaná ozbrojenými silami vojákům uvedené v § 4 odst. 1 písm. m) zákona ¹⁾

1) Zákon č. 586/1992, o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha č. 12/2

Kód	Druh příjmu
g8	Kázeňské odměny poskytované příslušníkům ozbrojených sil a bezpečnostních sborů uvedené v § 4 odst. 1 písm. n) zákona ¹⁾
g9	Výsluhové náležitosti a výsluhové nároky u příslušníků bezpečnostních sborů uvedené v § 4 odst. 1 písm. o) zákona ¹⁾
g9b	Přídavek na bydlení u vojáků z povolání uvedený v § 4 odst. 1 písm. o) zákona ¹⁾
g10	Příjmy z převodu členských práv družstva, z převodu majetkových podílů na transformovaném družstvu 13) nebo z převodu účasti na obchodních společnostech, nejde-li o prodej cenných papírů uvedené v § 4 odst. 1 písm. r) zákona ¹⁾
g11	Úroky z vkladů ze stavebního spoření uvedené v § 4 odst. 1 písm. s) zákona ¹⁾
g12	Dotace ze státního rozpočtu, z rozpočtu obcí, krajů, státních fondů, Národního fondu, podpor z Vinařského fondu, z přidělených grantů nebo příspěvek ze státního rozpočtu poskytnutý podle zvláštního právního předpisu a nebo dotace, granty a příspěvky z prostředků EU, na pořízení hmotného majetku, na jeho technické zhodnocení uvedené v § 4 odst. 1 písm. t) zákona ¹⁾ s výjimkou finančních prostředků na odstranění následků živelné pohromy
g13	Úrokové příjmy uvedené v § 4 odst. 1 písm. v), y) zákona ¹⁾
g14	Příjmy z prodeje cenných papírů uvedené v § 4 odst. 1 písm. w) zákona ¹⁾
g15	Příjmy plynoucí z odpisu závazků při vyrovnání nebo při nuceném vyrovnání provedeném podle zvláštního právního předpisu, upravujícího konkurs a vyrovnání uvedené v § 4 odst. 1 písm. x) zákona ¹⁾
g16	Příjmy z úroků z přeplatků zaviněných správcem daně, orgánem správy sociálního zabezpečení a příjmy z penále z přeplatků pojistného, které příslušná zdravotní pojišťovna vrátila po uplynutí lhůty stanovené pro rozhodnutí o přeplatku pojistného uvedené v § 4 odst. 1 písm. z) zákona ¹⁾
g17	Příjmy plynoucí ve formě daru přijatého v souvislosti s podnikáním nebo jinou samostatnou výdělečnou činností jako reklamního předmětu opatřeného obchodním jménem nebo ochrannou známkou poskytovatele tohoto daru, jehož hodnota nepřesahuje 500 Kč uvedené v § 4 odst. 1 písm. za) zákona ¹⁾
g18	Příjmy nabytatele bytu, garáže a ateliéru, popřípadě spoluvlastnického podílu na nebytovém prostoru, přijaté v souvislosti se vzájemným vypořádáním prostředků podle § 24 odst. 7 a 8 zákona o vlastnictví bytů uvedené v § 4 odst. 1 písm. zb) zákona ¹⁾
g19	Příjmy plynoucí ve formě povinného výtisku na základě zvláštního právního předpisu a ve formě autorské rozmnoženiny, v počtu obvyklém, přijaté v souvislosti s užitím předmětu práva autorského nebo práv souvisejících s právem autorským uvedené v § 4 odst. 1 písm. zc) zákona ¹⁾
g20	Příjmy plynoucí jako náhrada za věcné břemeno vzniklé ze zákona nebo rozhodnutím státního orgánu podle zvláštního právního předpisu a příjmy plynoucí jako náhrada za vyvlastnění na základě zvláštního právního předpisu uvedené v § 4 odst. 1 písm. zd) zákona ¹⁾
g21	Kursový zisk při směně peněz z účtu vedeného v cizí měně uvedené v § 4 odst. 1 písm. ze) zákona ¹⁾
g22	Plnění poskytované v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby uvedené v § 4 odst. 1 písm. zf) zákona ¹⁾
g23	Příjmy z reklam umožněných prostřednictvím provozování zoologické zahrady uvedené v § 4 odst. 1 písm. zh) zákona ¹⁾
g24	Příjmy vlastníka bytu nebo nebytového prostoru plynoucí jako důsledek úhrady výdajů (nákladů) na opravy, údržbu a technické zhodnocení společných částí domu s byty a nebytovými prostory ve vlastnictví uvedené v § 4 odst. 1 písm. zi) zákona ¹⁾
g25	Příjem plynoucí z doplatku na dorovnání při přeměně, výměně podílů, fúzi společností nebo rozdělení společnosti, na který vznikl společníkovi nárok uvedené v § 4 odst. 1 písm. zj) zákona ¹⁾
g26	Zvláštní příplatek poskytovaný v cizí měně příslušníkům ozbrojených sil a bezpečnostních sborů uvedené v § 6 odst. 9 písm. p) zákona ¹⁾
g27	Příjmy uvedené v § 4 odst. 1 písm. zl), zn) zákona ¹⁾

C. Jiné příjmy:

Kód	Druh příjmu
c	Dávky důchodového pojištění vyplacení jiným subjektem než ČSSZ
d2	Příjmy ze zahraničí obdobné podpoře v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci uvedené v § 7 odst. 2 písm. b) zákona ²⁾
e1	Plnění z pojištění pro případ dožití určitého věku uvedené v § 7 odst. 2 písm. c) zákona ²⁾
e2	Výživné a příspěvek na výživu rozvedeného manžela a neprovdané matce uvedené v § 7 odst. 2 písm. d) zákona ²⁾
f6	Příjmy ze zahraničí obdobné dávce přídavek na dítě a rodičovský příspěvek uvedené v § 7 odst. 2 písm. e) zákona ²⁾
f7	Příjmy ze zahraničí obdobné dávce odměna pěstouna a příspěvek na úhradu potřeb dítěte uvedené v § 7 odst. 2 písm. e) zákona ²⁾
h	další opakující se nebo pravidelné příjmy dle § 7, odst. 2 písm. j) zákona ²⁾

Formuláře žádosti, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

2) Zákon č. 110/2006, o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Doklad o podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti

Tento doklad slouží jako příloha k Dokladu o výši měsíčních příjmů pro dávky pomoci v hmotné nouzi. Doklad je třeba podat při prvním podání žádosti o dávky pomoci v hmotné nouzi, při dokládání příjmu za měsíc leden, po podání přiznání k dani z příjmů fyzických osob a vždy, když se změni některé údaje na formuláři uvedené.

A. Osoba, jejíž příjmy se dokládají:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	
Název FÚ ⁴⁾ :	Daňové identifikační číslo (DIČ):	

B. Informace o současném zdaňovacím období:

V současném zdaňovacím období **200** mi daň z příjmů fyzických osob

Doplníte prosím rok zdaňovacího období a zaškrtněte právě jednu z následujících dvou variant.

- ☐ byla stanovena paušální částkou (pokračujte částí G)
☐ nebyla stanovena paušální částkou (pokračujte částí C)

C. Informace o minulém zdaňovacím období:

Vyplňte pouze tehdy, jestliže jste v části B zaškrtnl(a) druhou variantu.

V minulém zdaňovacím období **200** jsem podnikání a jinou samostatně výdělečnou činnost

Doplníte prosím rok zdaňovacího období a zaškrtněte právě jednu z následujících pěti variant.

- ☐ nevykonával(a) (pokračujte částí G)
☐ vykonával(a), ale neměl(a) jsem povinnost podat přiznání k dani z příjmů fyzických osob⁵⁾ (pokračujte částí E)
☐ vykonával(a), daň z příjmů fyzických osob mi byla stanovena paušální částkou (pokračujte částí G)
☐ vykonával(a), ale přiznání k dani z příjmů fyzických osob jsem dosud nepodal(a) (pokračujte částí D)
☐ vykonával(a) a přiznání k dani z příjmů fyzických osob jsem podal(a) (pokračujte částí F)

D. Informace o předminulém zdaňovacím období:

Vyplňte pouze tehdy, jestliže jste v části C zaškrtnl(a) čtvrtou variantu.

V předminulém zdaňovacím období **200** jsem podnikání a jinou samostatně výdělečnou činnost

Doplníte prosím rok zdaňovacího období a zaškrtněte právě jednu z následujících pěti variant.

- ☐ nevykonával(a) (pokračujte částí G)
☐ vykonával(a), ale neměl(a) jsem povinnost podat přiznání k dani z příjmů fyzických osob⁵⁾ (pokračujte částí E)
☐ vykonával(a), daň z příjmů fyzických osob mi byla stanovena paušální částkou (pokračujte částí G)
☐ vykonával(a), ale přiznání k dani z příjmů fyzických osob jsem dosud nepodal(a) (pokračujte částí G)
☐ vykonával(a) a přiznání k dani z příjmů fyzických osob jsem podal(a) (pokračujte částí F)

¹⁾ Uveďte všechna jména osoby.

²⁾ Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

³⁾ Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

⁴⁾ Název finančního úřadu, kde je osoba registrována k dani z příjmů fyzických osob.

⁵⁾ Podle § 38g zákona č. 586/1992, o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha č. 13/2

E. Informace o zdaňovacím období, ve kterém jsem neměl(a) povinnost podávat přiznání k dani z příjmů fyzických osob⁵⁾:
Vypíšte pouze tehdy, jestliže jste v části C nebo D zaškrtnl(a) druhou variantu.

Zdaňovací období 200

Podle části C respektive D doplňte prosím rok zdaňovacího období a další informace. Poté pokračujte částí G.
Podnikání a jinou samostatně výdělečnou činnost jsem

vykonával(a): ☐ po celý rok

☐ pouze v zaškrtnutých měsících: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

Zaškrtněte také měsíce, v nichž jste vykonával(a) činnost i po jejich část.

a dosáhl jsem této výše příjmu: KČ

F. Informace o přiznání k dani z příjmů fyzických osob:
Vypíšte pouze tehdy, jestliže jste v části C nebo D zaškrtnl(a) pátou variantu.

Zdaňovací období 200

Podle části C respektive D doplňte prosím rok zdaňovacího období a další informace. Poté pokračujte částí G.
Podnikání a jinou samostatně výdělečnou činnost jsem

vykonával(a): ☐ po celý rok

☐ pouze v zaškrtnutých měsících: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

Zaškrtněte také měsíce, v nichž jste vykonával(a) činnost i po jejich část.

Společné zdanění manželů jsem ☐ neuplatnil(a)

☐ uplatnil(a) s manželkou (manželem):

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	

G. Prohlášení osoby, jejíž příjmy se dokládají:

V tomto formuláři jsem uvedl(a) všechny informace o podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti potřebné pro posouzení nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi.

Veškeré údaje uvedené v tomto potvrzení jsou pravdivé. Jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z uvedení nepravdivých údajů vyplývaly.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V . . 200

podpis

K dokladu prosím doložte:

- příslušné rozhodnutí FÚ o stanovení daně paušální částkou, pokud jste v části B, C nebo D uvedl(a), že vám byla stanovena daň z příjmů fyzických osob paušální částkou
- kopii příslušného přiznání k dani z příjmů fyzických osob s vyměřenou daní (popřípadě ztrátou) potvrzenou FÚ,
- kopii příslušného přiznání k dani z příjmů fyzických osob své manželky (svého manžela) s vyměřenou daní (popřípadě ztrátou) potvrzenou FÚ, pokud jste vyplnil(a) část F a uplatnil(a) jste společné zdanění manželů a vaše manželka (váš manžel) je osobou společně posuzovanou na žádosti o dávku, pro kterou příjmy dokládáte.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech

Tento doklad slouží jako příloha k žádosti o příspěvek na živobytí.

A. Osoba předkládající prohlášení:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	

B. Nemovitý majetek:

Zaškrtněte jednu z uvedených variant.

- ☐ nemám
☐ mám vlastní
☐ využívám majetek osob blízkých

C. Seznam nemovitého majetku:

Vypíšte pouze v případě, že jste v části B zaškrtnl(a) druhou nebo třetí variantu.

Zaškrtněte všechny druhy majetku, který vlastníte nebo který vlastní osoby blízké avšak Vy ho využíváte, a uveďte jeho hodnotu nebo výměru.

☐ Nemovitosti sloužící k bydlení nebo k rekreaci: hodnota: Kč

Pozemky:

☐ stavební výměra: m²

☐ zahrada výměra: m²

☐ pole výměra: m²

☐ jiný pozemek druh pozemku: výměra: m²

D. Movitý majetek:

Zaškrtněte jednu z uvedených variant.

- ☐ nemám
☐ mám vlastní
☐ mimo obvyklé vybavení domácnosti a majetku, jehož využití se neposuzuje, využívám majetek osob blízkých

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

Příloha č. 14/2

E. Seznam movitého majetku:

Vypíšte pouze v případě, že jste v části D zaškrtnul(a) druhou nebo třetí variantu.

Zaškrtněte všechny druhy majetku, který vlastníte nebo který vlastní osoby blízké avšak vy ho využíváte, a uveďte jeho hodnotu.

☐ Motorové vozidlo	hodnota:	____	Kč
☐ Cenné obrazy	hodnota:	____	Kč
☐ Cenné šperky	hodnota:	____	Kč
☐ Cenné sbírky	hodnota:	____	Kč
☐ Starožitnosti	hodnota:	____	Kč
☐ Další předměty nepatřící do obvyklého vybavení domácnosti	hodnota:	____	Kč

Popis těchto předmětů:

Finanční prostředky:

☐ hotovost přesahující 1000 Kč	hodnota:	____	Kč
☐ vklady na účtech	hodnota:	____	Kč
☐ cenné papíry	hodnota:	____	Kč

Stavební spoření:

Hodnotu stavebního spoření uveďte bez státního příspěvku, bez výnosů a s odečtením poplatku za dřívější ukončení.

☐ nemám	
☐ mám	hodnota: ____ Kč

Kapitálové životní pojištění:

☐ nemám	
☐ mám	hodnota: ____ Kč

F. Prohlášení

Veškeré údaje uvedené v tomto prohlášení jsou pravdivé. Jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z uvedení nepravdivých údajů vyplývaly.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V _____ dne _____ . 200

_____ podpis

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Příloha č. 15/1

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Informace o užívaném bytu

A. Účel dokladu:

Tento doklad¹⁾ slouží jako příloha k:

Zaškrtněte jednu, případně obě možnosti. Pokud zvolíte první možnost, uveďte, jaké části bytu se informace o užívaném bytu týkají.

☐ žádosti o dávku příspěvek na živobytí. Informace se týkají: ☐ celého bytu ☐ jen užívané části

☐ žádosti o dávku doplatek na bydlení. Informace se týkají celého bytu.

B. Žadatel o dávku:

Příjmení:	Jméno ²⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ³⁾ :	Rodné číslo v ČR ⁴⁾ :	

Veškeré informace uvedené na tomto dokladu jsou platné k:

. . 200

C. Byt:

Adresa:	Obec:	Část obce:
	Ulice:	Č. p. ⁵⁾ : Č. orient.: PSČ:
Zaškrtněte jednu z uvedených možností.		
Typ domu:	☐ s jednou bytovou jednotkou	☐ s více bytovými jednotkami ☐ zařízení nebo ubytovna
Číslo bytu ⁶⁾ :	Podlahová plocha: m ²	Průměrná výška místností: m Snížená kvalita bytu ⁷⁾ :
Popis ⁸⁾ :		

D. Forma bydlení:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností.

☐ vlastnická ☐ nájemní ☐ jiná (podnájem, ubytovna ap.)

E. Nájemné a pravidelné úhrady za služby:

Výše měsíčního nájemného: Kč Výše měsíčních úhrad za služby spojené bezprostředně s užíváním bytu⁹⁾: Kč

F. K vaření používám:

Zaškrtněte druh energie převážně využívané k vaření. Tuto část nevyplňujte, pokud užíváte jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení a náklady na vaření jsou zahrnuty v nájmu.

☐ elektřinu,

☐ zemní plyn,

☐ jinou energii: název:

1) Pokud doklad obsahuje informace o části používaného bytu, nelze takový doklad použít jako příloha k žádosti o doplatek na bydlení.

2) Uveďte všechna jména osoby.

3) Kolonku Rodné příjmení vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

4) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce Rodné číslo v ČR datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

5) Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

6) Kolonku Číslo bytu vyplňte v případě, že se jedná o byt v domě s více bytovými jednotkami.

7) Do kolonky Snížená kvalita bytu zapíšte ANO, pokud se jedná o byt se sníženou kvalitou (původně označovaný jako III. nebo IV. kategorie nebo byt s částečnými základním příslušenstvím bez ústředního vytápění). V ostatních případech kolonku proškrtněte.

8) Do kolonky Popis uveďte bližší určení bytu: podlaží nebo název ubytovny aj. Nepovinný údaj.

9) Úhrady za služby zahrnují: úhradu za užívání vybavení bytu, za ústřední (dálkové) vytápění a za dodávku teplé vody, za úklid společných prostor, za užívání výtahu, vodné a stočné, za osvětlení společných prostor v domě, za odvoz tuhého komunálního odpadu, za vybavení bytu společnou televizí a rozhlasovou anténou, popřípadě další prokazatelné a nezbytné služby související s bydlením.

Příloha č. 15/2

G. K vytápění používám:

Zaškrtněte alespoň jeden druh energie využívaný k vytápění. Pokud zaškrtnete více druhů energie, uveďte procentuální odhad jejich využití. Tuto část nevyplňujte, pokud užíváte jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení a náklady na vytápění jsou zahrnuty v nájmu.

☐ elektřinu,	a to z:	%	
☐ zemní plyn,	a to z:	%	
☐ dálkové teplo,	a to z:	%	
☐ jiné energie:	název:		a to z: %
	název:		a to z: %

H. K ohřevu teplé užitkové vody (TUV) používám:

Zaškrtněte alespoň jeden druh energie využívaný k TUV. Pokud zaškrtnete více druhů energie, uveďte procentuální odhad jejich využití. Tuto část nevyplňujte, pokud užíváte jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení a náklady na TUV jsou zahrnuty v nájmu.

☐ elektřinu,	a to z:	%	
☐ zemní plyn,	a to z:	%	
☐ dálkové teplo,	a to z:	%	
☐ jiné energie:	název:		a to z: %
	název:		a to z: %

I. Informace o energiích:

Vypíšte údaje týkající se elektřiny a všech dalších druhů energií, které jste předtím uvedli v částech F, G a H.

elektřina:	sazba:		jistič:	
	distributor:			
	dodavatel:			
zemní plyn:	dodavatel:			
jiné energie:	druh energie:			
	jednotková cena:		Kč/jednotku (včetně DPH)	jednotka:
	druh energie:			
	jednotková cena:		Kč/jednotku (včetně DPH)	jednotka:

J. Prohlášení:

Veškeré údaje v tomto dokumentu jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	. . 200
---	-----	---------

podpis žadatele

K tiskopisu prosím doložte:

- doklad o tom, že byt je užíván na základě nájemní smlouvy nebo na základě vlastnictví k nemovitosti
- doklad obsahující informaci o podlahové ploše společně užívaného bytu
- doklad o výši nájemného a pravidelných úhrad za služby bezprostředně spojených s užíváním společně užívaného bytu, popřípadě o výši obdobných nákladů spojených s vlastnickou formou bydlení
- doklad o výši záloh, rozepsaných příslušným dodavatelem elektrické energie a plynu na následující období a doklad o úhradě za dodávku těchto energií, případně dalších druhů paliv spojených se společným užíváním bytu

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

Příloha č. 16

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Souhlas s předáváním rodného čísla České poště za účelem vyšší ochrany výplat dávek pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na péči poštovní poukázkou

A. Osoba, která dává souhlas:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	

B. Prohlášení:

Dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby příslušný úřad, který o dávkách pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na péči rozhoduje, předával mě rodné číslo nebo datum narození, pokud rodné číslo nemám přiděleno, České poště, a to u všech výplat, které jsou mi zasílány poštovní poukázkou, přičemž Česká pošta rodné číslo použije výhradně k vyšší ochraně výplat dávek.

Tento souhlas dávám na dobu neurčitou.

Beru na vědomí, že příslušný úřad, který o dávce rozhoduje, zajistí předávání mého rodného čísla nebo data narození, pokud rodné číslo nemám přiděleno, České poště v technicky nejbližším možném termínu ode dne přijetí tohoto souhlasu.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V dne 200...

podpis

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na péči naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku Rodné příjmení vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce Rodné číslo v ČR datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).

Příloha č. 17

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Odvolání souhlasu s předáváním rodného čísla České poště

A. Osoba, která odvolává souhlas:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Titul:
Rodné příjmení ²⁾ :	Rodné číslo v ČR ³⁾ :	

B. Prohlášení:

Odvolávám svůj výslovný souhlas, který jsem dal k tomu, aby příslušný úřad, který o dávkách pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na péči rozhoduje, předával mé rodné číslo nebo datum narození, pokud rodné číslo nemám přiděleno, České poště za účelem vyšší ochrany výplaty dávek poštovní poukázkou.

Beru na vědomí, že příslušný úřad, který o dávce rozhoduje, zajistí nepředávání mého rodného čísla nebo data narození, pokud rodné číslo nemám přiděleno, České poště v technicky nejbližším možném termínu ode dne přijetí tohoto odvolání.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V _____ dne _____ 200__

podpis

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na péči naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

3) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).